

155.25
ป 546ผ
ร.3

ผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อจิตลักษณะของนักศึกษาพยาบาล

ปริญญานิพนธ์
ของ
ปานฤดี ปานใจ

155.25
ป546ผ
ร.3

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
กุมภาพันธ์ 2540
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

69831

๒๖ พ.ค. 2540

ผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อจิตลักษณะ
ของนักศึกษาพยาบาล

บทคัดย่อ
ของ
ปานฤดี ปานใจ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
 กุมภาพันธ์ 2540

การวิจัยเชิงทดลอง เรื่อง "ผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อจิตลักษณะของนักศึกษาพยาบาล" มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาลต่อการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม กับลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มต่าง ๆ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2538 จำนวน 120 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง (ฝึก) และกลุ่มควบคุม (ไม่ฝึก) กลุ่มละ 60 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับกิจกรรมอื่นที่แตกต่างจากการฝึกในกลุ่มทดลอง แต่ละกลุ่มได้รับการฝึกรวม 8 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็น 8 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง ภายหลังการฝึกทำการทดสอบความไวในการรับรู้ระหว่างวัฒนธรรมในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จากนั้นวัดผลการฝึกครั้งสุดท้ายหลังจากกลุ่มตัวอย่างสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติงานบนตึกกรีกพยาบาล เป็นเวลา 16 วัน โดยวัดผลการฝึก ด้านการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยที่สำคัญมีดังนี้ :

1. นักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)
2. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม กับลักษณะทางชีวสังคมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล

3. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่บิดามารดาอุปการะ และ ผู้อื่นอุปการะ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ไม่ได้รับการฝึก ที่มีผู้อุปการะ เช่นเดียวกัน ($p < 0.05$)

4. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่ระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ไม่ได้รับการฝึก ที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง และปานกลาง ($P < 0.05$)

5. ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 3 ตัว คือการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มรวมและกลุ่มที่ได้รับการฝึกเป็นไปในทางบวก ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 3 ตัว เป็นไปในทางลบและมีค่าเข้าสู่กลัยศูนย์ นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในกลุ่มที่ได้รับการฝึก มีค่าสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก อย่างมีนัยสำคัญ ในด้านการปฏิบัติงานกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ($P < 0.05$) การปฏิบัติงานกับความเชื่ออำนาจภายในตน ($p < 0.05$) ส่วนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับความเชื่ออำนาจภายในตน ไม่แตกต่างกัน

6. นักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่มีภูมิลำเนาในเมือง มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาล กลุ่มที่มีภูมิลำเนาในชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะประโยชน์ ข้อจำกัด และนำผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมไปใช้ในกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ในการวิจัยต่อไป

THE EFFECTS OF THE CULTURAL ASSIMILATION SKILL TRAINING
ON PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF NURSING STUDENTS

AN ABSTRACT

BY

PANRUDEE PANJAI

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Development Psychology
at Srinakharinwirot University

February 1997

The experimental research study on "The Effects of the Cultural Assimilation Skill Training on Psychological Characteristics of Nursing Students" had three major objectives : (1) to study the effectiveness of cultural assimilation skill training on job performance, moral reasoning ability, and internal control ; (2) to study the interaction effectiveness between the cultural assimilation skill training and bio-sociological variables on job performance, moral reasoning ability and internal control ; and (3) to study the relationships among job performance, moral reasoning ability, and internal control in various groups of nursing students.

The sampling groups used in this research consisted of 120 sophomore nursing students of the Thai Red Cross College of Nursing (Class of B.E. 2538) The subjects were randomly divided into two equal groups, the experimental group and the control group. The experimental group received the cultural assimilation skill training and the control group received another training course. Both groups were trained for 8 periods, which one period was 60 minutes. Tests on intercultural sensitivity in boths were carried out immediately after the training. Subsequently, at the end of practical nursing training, taking approximately 16 days, the effects of training on job performance, moral reasoning ability, and internal-external control were measured.

The statistics used for analysed the data were t-test, Two-way Analysis of Variance and Pearson's Product Moment Correlation Coefficients.

The major findings in this study were :

1. The trained nursing students group performed better on job performance, moral reasoning ability, and internal control than the untrained ($p < 0.001$) ;

2. There were not interactive effects between the cultural assimilation skill training with the bio-sociological variables on job performance ;

3. The trained nursing students who parents' guardian and whose others' guardian had higher scores of moral reasoning ability than the untrained nursing students with the same parents' guardian and others' guardian ;

4. The trained nursing students with high intelligence were better on internal control than the untrained nursing students with high and average intelligence ($p < 0.05$) ;

5. The correlation between 3 variables---job performance, moral reasoning ability and internal control---were positively correlated in the total group and the trained group. For the trained group, the correlation were significantly higher on job performance and moral reasoning ability, and higher on job performance and internal control than the untrained group ($p < 0.05$) ; and

6. The nursing students who lived in urban areas showed significantly higher score on internal control than those who lived in rural areas ($p < 0.05$).

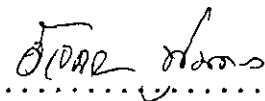
Suggestion about beneficial and restrictical of this research and futher study were recommended.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

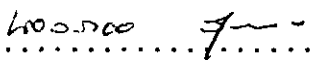
..........ประธาน

(ผศ.ดร.นวลละออ สุภาพล)

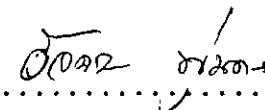
..........กรรมการ

(ผศ.อัจฉรา พุ่มดวง)

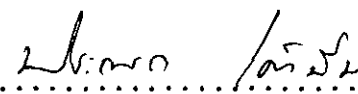
คณะกรรมการสอบ

..........ประธาน

(ผศ.ดร.นวลละออ สุภาพล)

..........กรรมการ

(ผศ.อัจฉรา พุ่มดวง)

..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.ประมต คำนิม)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 11 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2540

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จาก ผศ.ดร.นวลละออ สุภาพล ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และ ผศ.อัจฉรา พุ่มดวง กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้โอกาส ความรู้ คำแนะนำ และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาทางวิชาการ รวมทั้งกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอนด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกทราบบ้างในความกรุณาของอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างดียิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ประณต คำนิม ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นกรรมการ การสอบปริญญานิพนธ์ และช่วยชี้แนะข้อผิดพลาดต่าง ๆ ตลอดจนแนวทางแก้ไข ที่เป็นประโยชน์ ทำให้ปริญญานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย อาจารย์พนอพรรณ สุรสิทธิ์ นักศึกษาพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ซึ่งให้ความอนุเคราะห์และความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้สามารถดำเนินการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์

ซึ่งน้ำใจ คุณกฤษณา ครามแสง เพื่อนที่ให้ออกคิดและการสนับสนุนที่ดีมาตลอด ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ตึกวิทยารัฐทุกท่าน เพื่อนร่วมเรียน เพื่อนร่วมรุ่น โดยเฉพาะ คุณกนกวรรณ เกษะภรณ์ คุณกรวิภา พุ่มไพบูลย์ คุณประภารัตน์ มัคสุวรรณ และคุณเยาวลักษณ์ คงสมใจ ที่เป็นกำลังใจ และมีส่วนผลักดันให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

น้อมรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา พี่ ๆ น้อง ๆ ตลอดจนอาจารย์ทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการศึกษาแต่เบื้องต้น

การศึกษาครั้งนี้เพื่อทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เรียนรู้คุณค่าของเวลา โอกาส ความอดทน อดกลั้น ตลอดจนน้ำใจและความเอื้ออาทรที่ได้จากทุกท่าน ทั้งที่มีนามข้างต้น และผู้ที่ไม่ปรากฏนาม สิ่งเหล่านี้จะทรงคุณค่าและอยู่ในความระลึกของผู้วิจัยตลอดไป

ปานฤดี ปานใจ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	6
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	6
	นิยามปฏิบัติการของตัวแปร.....	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
	มนุษย์สัมพันธ์ : ความหมาย ประโยชน์.....	11
	ทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์.....	12
	ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล.....	12
	ทฤษฎีจิตบำบัดเกสโตลท์.....	14
	ทฤษฎียึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง.....	15
	การรับวัฒนธรรม : ความหมาย และการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม.....	15
	ทฤษฎีการให้เหตุผลเกี่ยวกับการกระทำของบุคคล.....	19
	ทฤษฎีบทบาทของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล.....	20
	การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม.....	20
	การสร้างชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม : แนวความคิดทางทฤษฎี.....	22
	ประโยชน์ของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม.....	29
	การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับการปฏิบัติงาน.....	29

การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	39
ความหมายและลักษณะของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	40
ระดับพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	41
การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน.....	48
ความหมายของความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน.....	49
ความสำคัญของความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน.....	50
พัฒนาการของความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน.....	52
การพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตน.....	55
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	63
3 วิธีดำเนินการทดลอง.....	66
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	66
รูปแบบการทดลอง.....	67
แบบแผนการทดลอง.....	68
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	68
วิธีดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ.....	77
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง.....	79
ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	79
การตรวจสอบประสิทธิผลของการฝึก.....	81

ส่วนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน.....	82
ชั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1.....	82
ชั้นที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2.....	86
ชั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3.....	93
ชั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4.....	100
ชั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5.....	107
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	112
5 สรุปและอภิปรายผล.....	113
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน.....	113
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 1.....	113
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 2.....	116
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 3.....	117
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 4.....	118
การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 5.....	119
การอภิปรายผลเพิ่มเติม.....	121
ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัย.....	121
ข้อดี.....	121
ข้อจำกัด.....	122
ข้อเสนอแนะ.....	122
บรรณานุกรม.....	123

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	132
ภาคผนวก ก.....	133
ภาคผนวก ข.....	149
ภาคผนวก ค.....	160
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	165

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย.....	67
2	การเปรียบเทียบลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาตามกลุ่มที่ได้รับ การฝึกกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม.....	79
3	เปรียบเทียบประสิทธิผลของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มที่ได้รับ การฝึกกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม.....	81
4	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการปฏิบัติงานของกลุ่มที่ได้รับการฝึกและกลุ่ม ที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม.....	83
5	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มที่ได้รับ การฝึก และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม.....	84
6	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนของกลุ่มที่ได้รับ การฝึก และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม.....	85
7	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการปฏิบัติงาน โดย พิจารณาตามการฝึกกับผู้ดูแล.....	87
8	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการปฏิบัติงาน โดย พิจารณาตามการฝึกกับอาชีพบิดา.....	88
9	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการปฏิบัติงาน โดย พิจารณาตามการฝึกกับระดับเศรษฐกิจ.....	89
10	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการปฏิบัติงาน โดย พิจารณาตามการฝึกกับการศึกษาของบิดา.....	90
11	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการปฏิบัติงาน โดย พิจารณาตามการฝึกกับภูมิลำเนา.....	91

12	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการปฏิบัติงาน โดย พิจารณาตามการฝึกกับสติปัญญา.....	92
13	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการให้เหตุผลเชิง จริยธรรม โดยพิจารณาตามการฝึกกับผู้ประกอบการ.....	93
14	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มที่แบ่งตามการฝึก กับผู้ประกอบการ.....	94
15	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการให้เหตุผลเชิง จริยธรรม โดยพิจารณาตามการฝึกกับอาชีพบิดา.....	95
16	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการให้เหตุผลเชิง จริยธรรม โดยพิจารณาตามการฝึกกับระดับเศรษฐกิจ.....	96
17	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการให้เหตุผลเชิง จริยธรรม โดยพิจารณาตามการฝึกกับการศึกษาของบิดา.....	97
18	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการให้เหตุผลเชิง จริยธรรม โดยพิจารณาตามการฝึกกับภูมิลำเนา.....	98
19	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการให้เหตุผลเชิง จริยธรรม โดยพิจารณาตามการฝึกกับสติปัญญา.....	99
20	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความเชื่ออำนาจ ภายในตนโดยพิจารณาตามการฝึกกับผู้ประกอบการ.....	100
21	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความเชื่ออำนาจ ภายในตนโดยพิจารณาตามการฝึกกับอาชีพบิดา.....	101
22	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความเชื่ออำนาจ ภายในตนโดยพิจารณาตามการฝึกกับระดับเศรษฐกิจ.....	102
23	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความเชื่ออำนาจ ภายในตนโดยพิจารณาตามการฝึกกับการศึกษาของบิดา.....	103

24	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความเชื่ออำนาจ ภายในตนโดยพิจารณาตามการฝึกกับภูมิลาเนา.....	104
25	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความเชื่ออำนาจ ภายในตนโดยพิจารณาตามการฝึกกับระดับสติปัญญา.....	105
26	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่ออำนาจภายในตน ของกลุ่มที่แบ่งตามการฝึก กับระดับสติปัญญา.....	106
27	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 3 ตัว ในกลุ่มรวม (120 คน)....	108
28	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 3 ตัว ในกลุ่มฝึก (60 คน).....	109
29	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 3 ตัว ในกลุ่มไม่ฝึก (60 คน).....	110
30	การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรตามในกลุ่มฝึกและกลุ่มไม่ฝึก..	111
31	การดำเนินการทดลอง.....	161
32	แสดงชื่อเรื่องชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่ใช้ในการวิจัยในกลุ่มที่ได้รับการฝึก (จำนวน 60 เรื่อง).....	163

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอุดมศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างมาก บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษา เป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินภารกิจระดับต่าง ๆ ของประเทศ สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความเข้าใจในวิชาการขั้นสูง พร้อมทั้งจะรับผิดชอบหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย สามารถนำความรู้ที่ศึกษาเล่าเรียนมาประยุกต์ใช้งานได้อย่างเหมาะสม และเนื่องจากนิสิตนักศึกษาจำเป็นต้องอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น มีการพบปะพูดคุยติดต่อสื่อสาร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการทำงาน การอบรมฝึกฝนและปลูกฝังให้นักศึกษาเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ตลอดจนการพัฒนานิสิตนักศึกษาและปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม เป้าหมายสำคัญคือ ต้องการบัณฑิตที่มีคุณภาพที่ดี มีความรู้ในศาสตร์สาขาที่เฉพาะควบคู่กับการมีคุณธรรม (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2527)

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ทบทวนำที่เน้นการช่วยเหลือผู้ที่มีความทุกข์ และไม่สุขสบายทั้งทางร่างกายและจิตใจ ผู้ที่จะเข้าสู่วิชาชีพจะต้องได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากวิชาชีพพยาบาลมีศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้เฉพาะและเป็นวิชาการขั้นสูง การศึกษาพยาบาลมุ่งเตรียมพยาบาลให้มีความสามารถและแสดงออกถึงคุณลักษณะของวิชาชีพ คือมีความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลควบคู่ไปกับการมีทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล พยาบาลถูกคาดหวังจากบุคคลทั่วไปว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลผู้ป่วย ภายใต้การมีคุณธรรมจริยธรรมสูง พยาบาลจะต้องเป็นผู้ที่เสียสละ มีเมตตากรุณา มีความสามารถรับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีความอดทนสูง (เต็มสิริ บุญสิงห์. 2529 : 19) ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อวิชาชีพจะช่วยให้เกิดความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพในการทำงาน (พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์. 2535 : 826)

นอกจากนี้การพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ การเรียนพยาบาลจึงมีความแตกต่างจากการเรียนการสอนโดยทั่วไป คือมีการเรียนภาคปฏิบัติ ควบคู่กับภาคทฤษฎี การผ่านการฝึกฝนเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ที่ดี มีความสำคัญมาก เพราะต้องลงมือกระทำจริงกับชีวิตมนุษย์ ต้องใช้ความระมัดระวังและมีจิตสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบสูง เนื่องจากความผิดพลาด หมายถึง อันตรายต่อชีวิต เป้าหมายสำคัญคือให้นักศึกษาพยาบาลเกิดทักษะ มีความมั่นใจ เกิดความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งพัฒนาบุคลิกภาพให้สอดคล้องกับค่านิยมทางการพยาบาล และเป้าหมายของวิชาชีพ

ความคาดหวังของบุคคลต่อวิชาชีพพยาบาล คือต้องการพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถ ภายใต้การมีคุณธรรมและจริยธรรม องค์กรวิชาชีพได้กำหนดจรรยาบรรณของวิชาชีพที่ทุกคนต้องยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ สถาบันการศึกษาจึงมีหน้าที่สำคัญในการบูรณาการคุณธรรม บวกฝังความสำนึก จริยธรรมวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับของสังคม การพัฒนาจริยธรรมให้กับนักศึกษา นอกจากจะให้ความรู้ทางด้านทฤษฎีแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้นักศึกษาเกิดความซาบซึ้ง เห็นความสำคัญ ยึดมั่นเป็นหลักปฏิบัติได้ (ลออ พุดางกูร. 2526 : 131) การสอนให้นักศึกษารู้จักคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมในขณะที่ฝึกปฏิบัติงาน ถือเป็นการปลูกฝังให้นักศึกษาพัฒนาแนวคิดและปฏิบัติบทบาทอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรมตามแบบอย่างวิชาชีพ (อุไร จันทรเมฆา. 2537 : 110-115) ปัญหาด้านจริยธรรมที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษาพยาบาลมีปัญหาด้านการขาดมนุษยสัมพันธ์กับผู้ป่วยและญาติ ละเลยหน้าที่ ขาดความรับผิดชอบ ไม่ตระหนักในบทบาทของวิชาชีพเท่าที่ควร มีความบกพร่องในด้านความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และหลักปฏิบัติวิชาชีพ (อาภา ไรฉายะ. 2535) ส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ปัญหาของผู้ป่วยไม่ได้รับการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวเชื่อมโยงกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่ชี้ให้เห็นปัญหาของนักศึกษาพยาบาลในขณะที่ฝึกปฏิบัติงาน เช่น งานวิจัยของออกซตัน และออกซตัน (Ogston and Ogston. 1970) พบว่านักศึกษาพยาบาลมีปัญหาต่างจากสาขาอื่น คือมีความเครียด และวิตกกังวลสูง เนื่องมาจากการฝึกปฏิบัติงานต้องใช้ความรับผิดชอบสูง เช่นเดียวกับงานวิจัยของโรนส์ (ชมพูนุท พงษ์ศิริ. 2535 ; อ้างอิงมาจาก Jones. 1978 : 359) สรรวชปัญหาของนักศึกษาพยาบาลในประเทศอังกฤษ พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีปัญหาด้านความวิตกกังวลในสถานการณ์การฝึกงานมากกว่าการสอบภาคทฤษฎี และมีอารมณ์

เครียดสูงในขณะฝึกงาน นอกจากนี้ วินด์เซอร์ (Windsor, 1987) ศึกษาการรับรู้ประสบการณ์บนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษามีความวิตกกังวลเกี่ยวกับลักษณะและบทบาทการปฏิบัติงาน รู้สึกว่าไม่ประสบความสำเร็จในการทำงาน และยังพบว่าการรับรู้ประสบการณ์บนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาล ปัญหาสำคัญคือ การขาดทักษะในการให้การพยาบาล การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติ และการพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ในการเข้าสู่วิชาชีพ ทั้งนี้เพราะการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาเป็นประสบการณ์ที่แปลกใหม่ ไม่เคยพบมาก่อน ย่อมก่อให้เกิดความวิตกกังวลได้ไม่ว่าประสบการณ์นั้นจะน่าพอใจหรือไม่ (เพียรดี เปี่ยมมงคล, 2527 : 46-47 ; วันทนีย์ ตรีพิศเดช, 2538 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Rycroft 1978 : 12) ส่งผลให้นักศึกษาขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่นำใจในการปฏิบัติงาน และผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง สูญเสียอำนาจภายในตน ทั้งยังขาดการคำนึงถึงคุณธรรมและการปฏิบัติแบบวิชาชีพ

การปลูกฝังให้นักศึกษาพยาบาลมีความเชื่ออำนาจภายในตน เป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองในขณะฝึกปฏิบัติงาน ภายใต้การคิดให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่อสิ่งที่เลือกปฏิบัตินั้น จะส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าประสงค์ที่ต้องการ เป็นไปตามแนวคิดของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมที่กล่าวถึงจิตลักษณะของผู้ประสบความสำเร็จในการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2531) ความสำคัญดังกล่าว อยู่ที่การพัฒนาทักษะที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์ โดยเฉพาะทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ที่สำคัญ ที่นักศึกษาทุกคนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจให้แน่ชัด เพราะในการฝึกปฏิบัติงานต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ อาจเกิดปัญหาและผลกระทบที่เป็นอุปสรรคต่อนักศึกษาได้ (สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม รอดทานนท์, 2525 : 124-125) การเตรียมนักศึกษาให้มีทักษะในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จะช่วยให้การสร้างสัมพันธภาพและปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยประสบความสำเร็จ สามารถค้นหาปัญหาในการแก้ไข ช่วยเหลือได้ถูกต้องและเหมาะสม ช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง และพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตนให้เพิ่มสูงขึ้นได้

รูปแบบการฝึกมนุษยสัมพันธ์เพื่อสร้างเสริมสัมพันธภาพอันดีระหว่างบุคคล ส่งผลให้บรรลุเป้าหมายประสงค์ที่ต้องการมีหลากหลายวิธี ขึ้นอยู่กับแนวคิดตามทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ที่บุคคลนำมาใช้เป็นแนวทาง เช่น การใช้หลักการเข้ากลุ่มฝึกความไว เพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์ (พรเทพ ช้อยธิรัฐ. 2532) การพัฒนาอัตมโนทัศน์ของข้าราชการครู (รชมน สุขชุม. 2533) การพัฒนาความสำนึกในความรับผิดชอบต่อการประกอบวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล (ยุพา ทิพย์อลงกต. 2538) หรือการใช้หลักทฤษฎีบุคคลเป็นศูนย์กลาง เช่น การให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางแบบรายกลุ่มหรือรายบุคคลที่ต่อความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล (วันทนีย์ ตรีทศเดช. 2538) รูปแบบการฝึกดังกล่าวมีความแตกต่างจากการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่เป็นการฝึกมนุษยสัมพันธ์เชิงสูง ที่มีแนวคิดด้านมนุษยสัมพันธ์ว่า การติดต่อจะมีประสิทธิภาพไปในทางดี เมื่อบุคคลที่มีวัฒนธรรมจิตวิสัยต่างกันได้ให้สาเหตุของพฤติกรรมเหมือนกัน (Chemers. 1969 : 532) uly เชื่อว่าภายหลังการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เข้าฝึกมีความรู้ เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นจากการติดต่อกับบุคคลอื่นที่ต่างวัฒนธรรม เพราะเข้าใจในพฤติกรรมตามแบบแผนการดำเนินชีวิต ค่านิยม ความเชื่อและพื้นฐานของบุคคลที่แตกต่างออกไป ทั้งยังให้เหตุผลการกระทำของบุคคลได้เช่นเดียวกับบุคคลในวัฒนธรรมนั้น ๆ (นวลละออ สุภาพล. 2534) ช่วยให้ผู้เข้าฝึกเรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่ติดต่อด้วยได้เป็นอย่างดี สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ ส่งผลให้การปฏิสัมพันธ์ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด (Landis et al. 1985 : 72-73) ได้มีผู้นำรูปแบบการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมไปทดสอบ พบว่า ช่วยให้ผลการปฏิบัติงานระหว่างบุคคลที่มีความแตกต่างกันทางด้านวัฒนธรรมดีขึ้น ลดความขัดแย้งในการติดต่อประสานงาน ช่วยให้ผู้บุคคลแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ มีการปรับตัวที่ดี เกิดความพึงพอใจและบรรลุเป้าหมายในการทำงาน (นวลละออ สุภาพล. 2534 ; Chemers et al. 1966 ; Landis et al. 1976 ; 1985 ; Underhill. 1991 ; Yarbrow and Lynette. 1989) ช่วยพัฒนาจริยธรรมในการปฏิบัติงานให้กับผู้เข้าฝึก (Crockett. 1993) สำหรับทางด้านการพยาบาลพบว่าพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมมีคุณภาพการพยาบาลดีขึ้น ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในการบริการที่ได้รับเพิ่มมากขึ้น (Cunningham. 1989)

ด้วยเหตุผลของความแตกต่างของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างจากการฝึกมนุษย์สัมพันธ์วิธีอื่น ๆ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำรูปแบบการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมมาใช้ในการฝึกนักศึกษาพยาบาล เพื่อเป็นการเตรียมนักศึกษาให้มีความพร้อมในการฝึกปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยมีความเชื่อว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม เป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาทักษะการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้ป่วย เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา นักศึกษาจะมีความเข้าใจปัญหาพฤติกรรมและความต้องการของผู้ป่วยได้ดีกว่าสามารถตอบสนองกับปัญหาของผู้ป่วยได้ดี ลดความตึงเครียดและวิตกกังวลอันจะนำไปสู่การสูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตน รู้จักการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามที่ต้องการ ทั้งยังเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับคุณสมบัติของวิชาชีพตามที่สังคมคาดหวัง นอกจากนี้ยังเป็นการทดสอบเพื่อยืนยันผลของการฝึกในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย เพิ่มความเชื่อมั่นให้กับประสิทธิภาพของรูปแบบการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และได้รับการยอมรับต่อไป

✕ จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

๑๐๖๖๖๖

(1) เพื่อศึกษาผลของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล ในกลุ่มที่ได้รับการฝึกกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกที่มีต่อการปฏิบัติงาน การทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน

(2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษาพยาบาล ที่มีต่อการปฏิบัติงาน การทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความเชื่ออำนาจภายในตน

(3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงาน การทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มรวม กลุ่มที่ได้รับการฝึกและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

(1) การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมทั่วไป สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาจิตลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาล เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีจิตลักษณะเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่

(2) ผลการวิจัยจะเป็นเครื่องช่วยชี้แนวทางในการพิจารณาว่า การใช้วิธีการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมทั่วไปนี้จะใช้กับกลุ่มนักศึกษาพยาบาลประเภทใดจึงจะได้ผลดีที่สุด

(3) ผลการวิจัยจะเป็นการเพิ่มความรู้ทางวิชาการ เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออันอาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาล

(4) มีการประเมินผลการฝึกอย่างเป็นวิชาการ ซึ่งจะมีประโยชน์แก่หน่วยงานที่จะนำผลการวิจัย และนำวิธีการฝึกนี้ไปใช้ในกลุ่มอื่น ๆ อีกต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากร คือนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ของวิทยาลัยพยาบาล สภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2538 จำนวน 194 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาล สภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2538 จำนวน 120 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Random Sampling) จากนั้นสุ่มเข้ากลุ่ม (Random Assignment) เป็นกลุ่มฝึก (กลุ่มทดลอง) คือกลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม และกลุ่มไม่ฝึก (กลุ่มควบคุม) คือกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกดังกล่าว กลุ่มละ 60 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรอิสระ

- การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม
- ลักษณะทางชีวสังคม คือผู้ดูแลการะ อาชีพของบิดาหรือผู้ดูแลการะ ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว การศึกษาของบิดา ภูมิฐานะและสติปัญญาของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรตาม คือ จิตลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

- การปฏิบัติงาน
- การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- ความเชื่ออำนาจภายในตน

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม

การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม หมายถึง การฝึกเพื่อให้เข้าใจวัฒนธรรมจิตวิสัย ซึ่งจะทำให้พัฒนาความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ เพื่อการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเรียนจากบทเรียนด้วยตนเองจากชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมทั่วไป ซึ่งมุ่งให้ผู้เข้าฝึกมีความรู้ความเข้าใจปัญหาที่เกิดจากการติดต่อข้ามวัฒนธรรม รูปแบบของพฤติกรรมที่ทำให้เข้าใจผิด นัยของพฤติกรรมที่สังเกตเห็น ความคาดหวังในพฤติกรรม ปทัสถาน บทบาท ค่านิยม แบบแผนการดำเนินชีวิต ทักษะการระหว่างบุคคล ซึ่งความรู้เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ จะทำให้ผู้เข้าฝึกเข้าใจสาเหตุของพฤติกรรม โดยสามารถให้เหตุผลเช่นเดียวกับบุคคลในวัฒนธรรมเป้าหมาย (นวลละออ สุภาพล. 2534)

ตัวแปรนี้มี 2 ระดับ คือ ฝึกและไม่ฝึก กลุ่มที่ได้รับการฝึกจะได้รับการเรียนรู้จากชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมทั่วไป ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกจะไม่ได้รับการฝึกนี้

ตัวแปรตาม คือ จิตลักษณะของนักศึกษาพยาบาล ใน 3 ด้านคือ

(1) การปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลรักษาผู้ป่วยด้วยความเต็มใจให้ความช่วยเหลือเพื่อตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ป่วยมีความอดทนต่อการทำงานที่ยากลำบาก ให้ความแนะนำและเป็นพี่เลี้ยงของผู้ป่วยในการปฏิบัติตนในด้านต่าง ๆ เช่น การดูแลตนเองด้านสุขภาพอนามัย หรือปัญหาสุขภาพจิต

แบบวัดการปฏิบัติงาน เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวแบบวัดการปฏิบัติงานของ นวลละออ สุภาพล (2534) ซึ่งเป็นประโยคประกอบด้วยมาตราวัดประมาณค่า 6 หน่วย จาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงที่สุด" ประกอบเป็นประโยค 25 ประโยค คะแนนการปฏิบัติงานของผู้ตอบแต่ละคนจึงมีพิสัยระหว่าง 25-250 คะแนน ผู้ที่ตอบ "จริงที่สุด" ในการปฏิบัติงานของตนจะได้คะแนนสูง ซึ่งแสดงว่าผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูง ส่วนผู้ที่ตอบ "ไม่จริงที่สุด" ในการปฏิบัติงานของตนจะได้คะแนนต่ำ และแสดงว่าผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพน้อยกว่า ผลการปฏิบัติงานเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึก กับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม

(2) การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมของตนโดยยึดหลักอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเหตุผล หรือเป็นแรงผลักดัน ในการที่บุคคลจะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้น หลักที่บุคคลอาจจะยึดถือมีการจัดแบ่งและเรียงลำดับไว้ 6 ระดับด้วยกัน ตามทฤษฎีของโรลเบอร์ก ดังนี้ ระดับต่ำสุด คือ หลักการหลบหลีกการรณรงค์ทางกาย ระดับสอง คือ หลักการแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ ระดับสาม คือ การทำตามผู้อื่นเห็นชอบ ระดับสี่ คือ การทำตามกฎเกณฑ์ กฎหมาย และข้อปฏิบัติทางศาสนา ระดับห้า คือการเคารพตนเอง และภาคภูมิใจในการกระทำที่ถูกต้องของตน ระดับหก คือการยึดหลักความดี ยึดอุดมคติสากล วัดได้โดยการศึกษาขั้นของสาเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมหนึ่งในสภาพการณ์ต่าง ๆ โดยกำหนดสถานการณ์ขึ้น

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ วัดโดยแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ ดวงเดือน พันธมนาวิน และ จกาจ ช่วยโต (นวลละออ สุภาพล. 2536 ; อ้างอิงมาจาก ดวงเดือน พันธมนาวิน และ จกาจ ช่วยโต. 2533) แบบวัดนี้มีทั้งหมด 10 ข้อ แต่ละข้อให้เลือก 1 คำตอบ จาก 6 คำตอบ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีเหตุผล

เชิงจริยธรรมอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ได้คะแนนต่ำ แสดงว่ามีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ เหตุผลเชิงจริยธรรมเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม

(3) ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง ความเชื่อว่าตนสามารถทำให้เกิดผลดี หรือผลเสียแก่ตนเองและผู้อื่นได้ตามที่ตนปรารถนา และมุ่งหวัง เช่น เชื่อว่าความสำเร็จความล้มเหลว การได้สิ่งที่ตนปรารถนา หรือสูญเสียประโยชน์เกิดจากการกระทำของตน ซึ่งตรงกันข้ามกับความเชื่อว่า ผลดีหรือผลร้ายเกิดเพราะโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรืออิทธิพลของผู้อื่น หรืออิทธิพลของสิ่งที่ตนควบคุมไม่ได้

แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนของ จินตนา บิลมาส และคนอื่น ๆ (บุญรับ ศักดิ์มณี. 2532 ; อ้างอิงมาจาก จินตนา บิลมาส และคนอื่น ๆ. 2529) มีจำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นประโยคประกอบด้วยมาตราวัดประมาณค่า 6 หน่วย จาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงที่สุด" คะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนของผู้ตอบแต่ละคนจึงมีพิสัยระหว่าง 20-120 คะแนน คะแนนสูงแสดงว่าบุคคลมีความเชื่ออำนาจภายในตนมาก คะแนนต่ำแสดงว่าบุคคลมีความเชื่ออำนาจภายในตนน้อย ความเชื่ออำนาจภายในตน เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม

นิยามตัวแปร ได้แก่ นิยามของตัวแปรทางชีวสังคม ซึ่งมีดังต่อไปนี้

ลักษณะทางชีวสังคม หมายถึง ลักษณะทางชีวภาพและทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมี 6 ประการคือ ผู้ประกอบการ อาชีพของบิดาหรือผู้ประกอบการ ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว การศึกษาของบิดา ภูมิลำเนา และสติปัญญา โดยแต่ละตัวแปรแบ่งกลุ่มผู้ตอบออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มบิดามารดาผู้ประกอบการ

กลุ่มผู้อื่นผู้ประกอบการ

กลุ่มบิดาประกอบอาชีพประเภท 1 ได้แก่ รับราชการ ค้าขาย หรือประกอบธุรกิจ

ส่วนตัว

กลุ่มบิดาประกอบอาชีพประเภท 2 ได้แก่ รับจ้าง เกษตรกรรม

กลุ่มระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ได้แก่ ครอบครัวที่มีรายได้ระหว่าง 8,001-13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1 ถึง 5 คน กับครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1 ถึง 9 คน

กลุ่มระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ได้แก่ ครอบครัวที่มีรายได้ไม่เกิน 8,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1 ถึงมากกว่า 9 คน กับครอบครัวที่มีรายได้ 8,001-13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 6 ถึงมากกว่า 9 คน

กลุ่มบิดามีการศึกษาค่อนข้างสูง คือ กลุ่มที่บิดามีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป

กลุ่มบิดามีการศึกษาค่อนข้างต่ำ คือ กลุ่มที่บิดามีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่านี้

กลุ่มภูมิลำเนาในเมือง หมายถึง ผู้ที่พักอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และจังหวัดอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล

กลุ่มภูมิลำเนาในชนบท หมายถึง ผู้ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งอยู่นอกเขตเมืองหรือเขตเทศบาล ยกเว้นผู้ที่อยู่กรุงเทพฯ

กลุ่มสติปัญญาปานกลาง หมายถึง ผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนสะสมชั้นปีที่ 2 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม

กลุ่มสติปัญญาค่อนข้างสูง หมายถึง ผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนสะสมชั้นปีที่ 2 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม

นักศึกษาพยาบาล หมายถึง นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2538

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเกี่ยวกับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับนักศึกษาพยาบาลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องนี้ ดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์
2. การรับวัฒนธรรม
3. การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับการปฏิบัติงาน
4. การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
5. การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับความเชื่ออันอาจภายในตน

มนุษยสัมพันธ์ : ความหมาย ประโยชน์

ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ คำว่ามนุษยสัมพันธ์ได้นำมาใช้อย่างกว้างขวางทั้งในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั่ว ๆ ไป และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กรต่าง ๆ ฉะนั้นจึงมีการให้ความหมายคำนี้ต่าง ๆ กัน ซึ่งพอจะสรุปความหมายของมนุษยสัมพันธ์ได้ว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นศาสตร์และศิลปะในการเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีของบุคคล ทั้งในองค์กรและนอกองค์กร เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้บรรลุถึงจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และแก้ไขความขัดแย้งทางสังคม ทำให้เกิดความสมดุลของอำนาจระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง มีความสามัคคีภายในกลุ่ม ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตในการทำงาน โดยเฉพาะการทำให้ตนสมบูรณ์ หรือมีความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (นวลละออ สุภาพล. 2534)

ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ มนุษยสัมพันธ์มีประโยชน์ทั้งในด้านส่วนตัวบุคคลและต่อองค์กร คือทำให้เกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีภายในกลุ่มบรรยากาศในการ

ทำงานราบรื่น การสื่อความถึงกันง่ายและมีผลดี มีความร่วมมือในการทำงาน และลดความขัดแย้งในกลุ่มซึ่งทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ง่ายขึ้น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมีคุณภาพทางอารมณ์เพิ่มขึ้นและการควบคุมตัวเองสูงขึ้น ลดความรู้สึกตึงเครียด และความรู้สึกเก็บกด รวมทั้งพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง

ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์

ได้มีนักจิตวิทยาในกลุ่มจิตวิทยาสังคม และกลุ่มอื่น ๆ ให้ความสำคัญเชิงทฤษฎีด้านมนุษยสัมพันธ์ไว้หลายทฤษฎีด้วยกัน ที่สำคัญได้แก่ทฤษฎีต่อไปนี้ (นวลละออ สุภาพล. 2534)

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีจิตวิทยาสังคม กล่าวว่า มิตรภาพระหว่างบุคคล คู่ใดคู่หนึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในโอกาส 3 ประเภทคือ การอยู่เคียงกัน ความเป็นประโยชน์ต่อคนอื่น และความคล้ายคลึงกัน ดังมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

การอยู่เคียงกัน มิตรภาพจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลสองคนอยู่ในสภาพที่ใกล้ชิดเคียงกัน เช่น บุคคลที่อยู่บ้านเดียวกันหรือทำงานในสถานที่เดียวกันจะเลือกคบกันมากกว่าคนที่อยู่ห่างออกไป ทั้งนี้เนื่องจากการอยู่เคียงกันย่อมทำให้เกิดการติดต่อเกี่ยวข้องกันบ่อยครั้งแม้จะมีกรณีที่ว่า ความใกล้ชิดอาจทำให้เกิดความระแวงเกลียดกันแทนการรักใคร่ชอบพอกัน แต่นักจิตวิทยาสังคมเชื่อว่าผู้ที่อยู่ใกล้กันส่วนมากย่อมพยายามเอาใจผู้อื่น ซึ่งทำให้เกิดความรักกันมากขึ้น ส่วนผู้ที่อยู่ใกล้กันและมีแนวโน้มว่าจะไม่ชอบพอกัน ก็จะพยายามไม่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อป้องกันอารมณ์ระแวงเกลียดอย่างรุนแรงซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ อคติและการรังเกียจระหว่างคนสองกลุ่มอาจจะเกิดจากความห่างเหินและไม่เข้าใจกันอย่างแท้จริง วิธีหนึ่งในการลดอคติดังกล่าวคือ การทำให้คนสองกลุ่มนี้มีโอกาสใกล้ชิดสนิทสนมกัน

ความเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น บุคคลที่สามารถก่อประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นได้ย่อมเป็นที่รักใคร่ชอบพอกันของคนเหล่านั้น ส่วนผู้ที่ก่อโทษให้แก่ผู้อื่น ย่อมเป็นที่รังเกียจเกลียดชังนี้ เป็นหลักของการเสริมแรง ซึ่งสามารถใช้อธิบายบ่อเกิดของมิตรภาพได้เป็นอย่างดี เพราะการที่บุคคลจะเลือกคบหา

ผู้ใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าคนนั้นมีคุณสมบัติที่จะก่อประโยชน์ให้แก่คนได้คุ้มค่ากับการลงแรงเพียงใด ถ้า การที่ได้มีปริมาณสูงจนเป็นที่น่าพอใจก็จะคบหาผู้นั้นต่อไป นอกจากนี้ การที่บุคคลจะคบหาผู้นั้นต่อไปตามเดิมหรือจะเปลี่ยนไปคบคนใหม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ การคาดคะเนว่าใครจะทำให้คนได้กำ ไรในการคบหามากกว่ากัน

ความคล้ายคลึงกัน หลักการในข้อนี้กล่าวว่ ผู้ที่ชอบพอกันนั้นจะมีลักษณะต่าง ๆ ที่ คล้ายคลึงกัน เช่นมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน มีระดับสติปัญญาเท่าเทียมกัน หรือมีลักษณะบุคลิกภาพ บางอย่างคล้ายคลึงกัน เป็นต้น ความคล้ายคลึงกันซึ่งได้รับความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์ สัมพันธ์มี 2 ประเภทคือ ความคล้ายคลึงกันทางด้านทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ และความคล้ายคลึงกัน ทางบุคลิกภาพซึ่งอธิบายได้ดังนี้ (1) ความคล้ายคลึงกันทางด้านความเชื่อและทัศนคติ ซึ่งจากการ ศึกษาพบว่าบุคคลที่เป็นเพื่อนกันหรือเป็นคู่สมรสกันจะมีทัศนคติต่อเรื่องต่าง ๆ ที่สอบถามคล้ายคลึง กันมากกว่าบุคคลที่เขาไม่รู้จัก และพบว่าความคล้ายคลึงกันของทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นปัจจัย สำคัญอันหนึ่งที่จะทำให้คนแปลกหน้าเกิดความชอบพอกันได้ ซึ่ง ดวงเดือน พันธมนาวิน ได้อธิบาย ถึงสาเหตุที่ทำให้บุคคลที่มีทัศนคติคล้ายคลึงกันเกิดความชอบพอกันว่า มีสาเหตุประการใดประการ หนึ่งหรือหลายประการดังนี้ ประการแรก เมื่อบุคคลพบว่าคนอื่นมีความเห็นเหมือนตน ทำให้บุคคล นั้นเกิดความพอใจที่ความคิดเห็นของตนได้รับการยืนยันว่าถูกต้อง ประการที่สองการที่บุคคลชอบ พอนในสิ่งเดียวกันจะทำให้คาดหวังว่า เมื่อเกี่ยวข้องกันแล้วต่างคนต่างจะมีการพูดจาและกระทำใน เรื่องนี้ซึ่งจะทำให้เกิดความพอใจกันขึ้นทั้งสองฝ่าย ประการสุดท้ายการที่บุคคลใดทราบว่ตนมี ทัศนคติคล้ายคลึงกับผู้อื่น ทำให้คาดว่ผู้ที่ มีทัศนคติคล้ายคลึงกับตนจะต้องชอบตน จึงเป็นสาเหตุให้ บุคคลที่เกิดความหวังนี้ให้ความชอบพอผู้นั้นก่อน (2) ความคล้ายคลึงกันทางบุคลิกภาพ ได้มีการ วิจัยด้านนี้โดยใช้แบบวัดบุคลิกภาพประเภทต่าง ๆ วัดบุคลิกภาพของบุคคลที่เป็นเพื่อนกันและบุคคล ที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนแล้วนำผลการวัดนั้นมาเปรียบเทียบกัน ผลปรากฏว่บุคคลที่เป็นเพื่อนกันจะมี บุคลิกภาพประเภทต่าง ๆ ในปริมาณที่ใกล้เคียงกันมากกว่าบุคคลที่ไม่ได้เป็นเพื่อนกัน และจาก การศึกษาบุคลิกภาพของคู่รักและคู่สมรสก็พบผลเช่นเดียวกันว่ คู่สมรสที่มีความสุขมีบุคลิกภาพคล้าย คลึงกันมากกว่าคู่สมรสที่ไม่มีความสุข และคู่สมรสที่มั่นคงมีบุคลิกภาพต่าง ๆ คล้ายคลึงกันมากกว่า คู่สมรสที่คลอนแคลน

จากหลักทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมเกี่ยวกับการเกิดมนุษยสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญของการติดต่อระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นสาเหตุให้บุคคลหนึ่งเป็นที่พอใจของคนอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลบางคนมีความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นน้อย เนื่องจากขาดโอกาสและประสบการณ์เกี่ยวกับความใกล้ชิด และการสร้างประโยชน์ให้กับผู้ที่เขาต้องการสร้างมิตรภาพด้วย รวมทั้งมีความแตกต่างกันในเรื่องทัศนคติความคิดเห็น และบุคลิกภาพบางประการ เป็นต้น ทำให้บุคคลเช่นนี้ขาดความดึงดูดใจจากผู้อื่น ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหามากถ้าบุคคลนั้นต้องทำงานในหน้าที่ที่ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น เช่น เป็นหัวหน้าและผู้นำบริการต่าง ๆ เช่น ตำรวจ แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษา ฯลฯ ฉะนั้นจึงมีนักจิตวิทยาหลายคนคิดแก้ปัญหาโดยการสร้างชุดฝึกการพัฒนาทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ เพื่อฝึกบุคคลที่จะต้องไปมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ตัวอย่าง เช่น ชุดฝึกทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ของ บริสลิน (Brislin, 1986) ซึ่งเป็นชุดฝึกที่มีจุดประสงค์ให้ผู้เข้าฝึกมีความเข้าใจและยอมรับผู้อื่น สร้างความใกล้ชิดทางจิตใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อกัน เป็นต้น

สรุปได้ว่าทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เน้นการปฏิสัมพันธ์ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ส่วนทฤษฎีอื่น ๆ ที่ต่างออกไปจากทฤษฎีจิตวิทยาสังคม เช่น แนวคิดทฤษฎีเกสโตลท์ และทฤษฎีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ดังความสำคัญโดยสรุป ดังนี้

ทฤษฎีจิตวิทยาเกสโตลท์

ทฤษฎีจิตวิทยาเกสโตลท์ มีแนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องมนุษยสัมพันธ์ ว่าการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นบุคคลจะต้องกำหนดและบังคับตัวเองหรือการฝึกให้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง เสียก่อน ซึ่งถ้าคนเราสามารถควบคุมประสบการณ์ตนเองได้ จะเป็นคนที่มีสุขภาพจิตดี ท้าทายมองโลกและผู้อื่นในแง่ดี ซึ่งทำให้การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นและในกลุ่มสังคมได้ (ธีระ ประพฤติกิจ . 2531 : 530)

ทฤษฎีบุคคลเป็นศูนย์กลาง

ตามทฤษฎีบุคคลเป็นศูนย์กลางของโรเจอร์ส กล่าวได้ว่า บุคคลสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ จากการเรียนรู้กระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (Process of Continuum) ของบุคลิกภาพ โดยมีหลักการว่า "บุคคลสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้จากการเรียนรู้กระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของบุคลิกภาพ" (ธีระ ประพตกิจ. 2531)

กล่าวได้ว่าทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ในกลุ่มเกสโตลท์และทฤษฎีบุคคลเป็นศูนย์กลาง เน้นในเรื่องของการเข้าใจตนเองเป็นสำคัญ โดยมีฐานคติว่า การเข้าใจตนเองเป็นศูนย์กลางที่จะนำไปสู่การเข้าใจผู้อื่น

การรับวัฒนธรรม : ความหมายและการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม

ความหมายของวัฒนธรรม วัฒนธรรมคือส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งมีทั้งวัฒนธรรมภววิสัย (Objective Culture) เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ และวัฒนธรรมจิตวิสัย (Subjective Culture) ซึ่งเป็นจิตลักษณะของการมองหรือการรับรู้สิ่งแวดล้อมทางสังคมของบุคคล สิ่งนี้รวมถึงปทัสฐาน บทบาท ค่านิยม กฎหมาย และความคาดหวังในพฤติกรรม และความเข้าใจในเหตุผลของพฤติกรรม (นวลละอ อสุภาพล. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Triandis. 1985 : 305 ; Weldon et al. 1975 : 300 - 301)

วัฒนธรรมจิตวิสัยกับพฤติกรรม จากความหมายของวัฒนธรรมข้างต้น แลนดิสได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมจิตวิสัยกับพฤติกรรมไว้ว่า วัฒนธรรมด้านนี้ทำหน้าที่สำคัญในการกำหนดแรงเสริม และนำไปสู่การจําแนกคำสั่งสอนแนะนำต่าง ๆ และเกิดการรับรู้ในการเลือกเพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ เป็นโครงสร้างเฉพาะของความรู้ความเข้าใจและนิสัย รวมถึงพฤติกรรมมุ่งกระทำซึ่งเป็นผลให้เกิดการปฏิบัติจริง แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยด้วย และวัฒนธรรมจิตวิสัยของคนสองกลุ่มจะไม่ตรงกัน เพราะบุคคลแต่ละกลุ่มจะมีวิถีทางที่จะรับรู้และตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมของตน (Landis et al. 1985) ซึ่งพิตเลอร์ มิทเชลล์

และทริแอนดิส ได้กล่าวสรุปว่า วัฒนธรรมจิตวิสัยเป็นวัฒนธรรมที่ขึ้นอยู่กับความคิดและความเข้าใจของคนแต่ละกลุ่มที่จะรับรู้สิ่งแวดล้อมทางสังคมของเขา ฉะนั้น บุคคลสองคนซึ่งมาจากวัฒนธรรมต่างกันจึงมีทัศนคติหรือความคิดต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือสภาพเดียวกันของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันในสาเหตุของพฤติกรรม ฉะนั้น วัฒนธรรมจิตวิสัยจึงได้รับการเน้นมากในการติดต่อระหว่างบุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างกัน (Fiedler, Mitchell and Triandis. 1971 : 96) จะเห็นได้ว่า ฟิดเลอร์, มิทเชลล์และทริแอนดิส มองความแตกต่างของวัฒนธรรมจิตวิสัยจากบุคคลสองกลุ่มที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน ซึ่งในเรื่องนี้เวลดอนได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า แม้บุคคลที่อยู่ในวัฒนธรรมเดียวกัน ปัญหาความแตกต่างในวัฒนธรรมจิตวิสัยก็เกิดขึ้นได้เช่นกัน เพราะแต่ละคนอาจมีความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ และการให้เหตุผลแตกต่างกันได้ (Weldon. 1975 : 300 - 301) ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรมจิตวิสัยขึ้นอยู่กับความแตกต่างของกลุ่ม และ/หรือความแตกต่างระหว่างบุคคล และเมื่อกล่าวถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะหมายถึงความแตกต่างในวัฒนธรรมจิตวิสัยและการวิจัยนี้เมื่อกล่าวถึงคำว่า วัฒนธรรม จะหมายถึงวัฒนธรรมจิตวิสัย

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่างวัฒนธรรม จากความจริงที่ว่า บุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างกั นย่อมมีการรับรู้และให้เหตุผลในพฤติกรรมต่างกัน ซึ่งการรับรู้ที่แตกต่างกันนี้อาจนำไปสู่ความตึงเครียด และ/หรือความคิดขัดแย้งได้เมื่อบุคคลทั้งสองต้องปฏิสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะในปัจจุบัน การติดต่อระหว่างบุคคลเพื่อการปฏิบัติงานมีเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากผลของบูรณาการทางการเมืองและเศรษฐกิจและความร่วมมือระหว่างคนในชาติและความช่วยเหลือทางเทคนิคมีมากขึ้น และจากการศึกษาทัศนคติระหว่างบุคคลและพฤติกรรมของผู้ที่มีวัฒนธรรมต่างกัน แสดงให้เห็นว่าสิ่งนี้เป็นอุปสรรคที่ทำให้เกิดความยากลำบาก ซึ่งในเรื่องนี้ เชมเมอร์ (นวลละอ อสุภาพล. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Chemers. 1969) กล่าวว่า องค์การต่าง ๆ ของรัฐที่ต้องติดต่อกับบุคคลที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน มักนำไปสู่การปรับตัวไม่ได้ของบุคคลอยู่เสมอ ๆ หรือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความยากลำบากในการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความยุ่งยากกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ในอันที่จะทำงานร่วมกันอย่างสามัคคี และมีประสิทธิภาพ ปัญหาดังกล่าวนี้ก่อรบกวนและคณะ

(Gordon et al. 1971 : 209) ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า การดำเนินชีวิตและการทำงานกับบุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างออกไปเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความยากลำบากแก่บุคคลเป็นจำนวนมาก ดังเช่นอาการหนึ่งที่เกิดขึ้นเสมอ ๆ คือ "การตื่นตระหนกทางวัฒนธรรม" (Culture Shock) ซึ่งเป็นอาการทางจิต ลักษณะอาการที่สำคัญคือ มีความวิตกกังวล เก็บกดเศร้าซึม และเก็บตัวจากบุคคลอื่น แม้ในบุคคลที่ไม่มีผลกระทบจากอาการนี้ก็พบว่าการทำงานในหน้าที่ หรือการปฏิบัติภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ก่อให้เกิดความคับข้องใจและรู้สึกยากลำบากต่าง ๆ สิ่งที่ทำให้รู้สึกว่าย่างยากนั้น ประกอบด้วยปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นเรื่องสำคัญ นอกจากนี้ยังต้องประสบกับกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ไม่เข้าใจ เช่น การไม่เข้าใจนัยของความหมาย หรือการไม่เข้าใจนัยของพฤติกรรมซึ่งไม่ได้สื่อความหมายออกมาเป็นวาจาในการดำเนินชีวิตของบุคคลที่เข้าไปติดต่อกับ รวมทั้งปัญหามารยาทต่าง ๆ เช่น จะปฏิบัติอย่างไรจึงจะถือว่าไม่เสียมารยาทหรือในสถานการณ์ใดที่การตีเตียน ก่อให้เกิดความไม่พอใจ เป็นต้น ดังที่ ดวงเดือน เลขยานนท์ (พันธุ์มนาวิน) (Duangduen Lekhyananda. 1966 : 31) กล่าวว่า สมาชิกที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมต่างกันย่อมมีหลายสิ่งหลายอย่างต่างกัน เช่น มีระบบค่านิยมต่างกัน เป็นต้น ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อนิสัยและพฤติกรรมรวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อความ ฉะนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการติดต่อระหว่างบุคคล เพราะก่อให้เกิดอคติ และความรู้สึกแบ่งแยกหรือปัญหาทางจิตใจต่าง ๆ

จากปัญหาและอุปสรรคของผู้ที่มีวัฒนธรรมต่างกันต้องมาทำงานร่วมกันดังกล่าวข้างต้นนี้ ทำให้นักจิตวิทยาหาวิธีแก้ปัญหที่เกิดขึ้นให้หมดไป โดยคิดค้นวิธีฝึกมนุษยสัมพันธ์วิธีหนึ่งที่เรียกว่า การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม (Culture Assimilation Training) ซึ่งรายละเอียดของการฝึกดังกล่าว มีดังนี้ (นวลละอ อสุภาพผล. 2534 : 30-34)

การรับวัฒนธรรม หมายถึง ความเข้าใจและรับรู้ในวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของบุคคลกลุ่มเป้าหมาย และสามารถให้เหตุผลในพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้ เช่นเดียวกับที่บุคคลนั้นให้เหตุผลแก่พฤติกรรมของเขาเอง ซึ่งการที่บุคคลหนึ่งจะรับวัฒนธรรมของอีกคนหนึ่งได้นั้น จำเป็นต้องมีการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมนั้นเสียก่อน

การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม คือการจัดให้บุคคลมีข้อสนเทศและมีทักษะทางพฤติกรรมใหม่ ๆ ในวัฒนธรรมที่นำมาศึกษา หรือเรียกว่า วัฒนธรรมเป้าหมาย โดยมีฐานคิดว่าการติดต่อจะมีประสิทธิภาพในทางที่ดีเมื่อบุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างกันได้ให้สาเหตุของพฤติกรรมเหมือนกัน ซึ่งสิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เข้าฝึกได้เรียนรู้แนวความคิดพื้นฐานบางอย่าง รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ นอบน้อม ระเบียบประเพณีและค่านิยมของบุคคลนั้น (Fiedler, Mitchell and Triandis. 1971 : 95 - 96) แลนดิสให้ความหมายเพิ่มเติมว่า การฝึกการรับวัฒนธรรมนั้น มาจากการเรียนรู้เกี่ยวกับทัศนคติและแบบแผนการดำเนินชีวิตของบุคคลในวัฒนธรรมเป้าหมายเท่านั้น แต่จะต้องวิเคราะห์ "สิ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดด้วย" (Landis et al. 1976 : 169 - 182)

ความแตกต่างระหว่างการฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์กับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ก็คือการฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์วิธีหนึ่ง แต่เป็นการฝึกที่มีวิธีการและความแตกต่างจากการฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ การฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์จะเน้นเรื่องอารมณ์และทัศนคติ โดยใช้หลักพื้นฐานจากพฤติกรรมมนุษย์ทั่ว ๆ ไป เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล บุคลิกภาพ แรงจูงใจ เป็นต้น แต่การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม เป็นการฝึกให้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ตรงข้ามกัน และมีผลกระทบมากที่สุดต่อพฤติกรรมสังคมอันเป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งจะช่วยให้ผู้เข้าฝึกสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก โดยสามารถเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่ติดต่อด้วยเป็นอย่างดี ซึ่งแสดงออกโดยการทำให้เหตุผลในพฤติกรรมของบุคคล เช่นเดียวกับที่บุคคลนั้นให้เหตุผลในพฤติกรรมของตนเอง และความแตกต่างที่สำคัญคือ การฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์นั้นเน้นตัวผู้ถูกฝึกที่จะไปมีการกระทำต่อบุคคลอื่น ๆ ส่วนการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมนั้นเน้นบุคคล สถานที่ วัฒนธรรมจิตวิสัย และพฤติกรรมของกลุ่มคนที่ผู้ได้รับการฝึกจะไปเกี่ยวข้องด้วย เป็นสำคัญ

ทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมกับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม การฝึกทักษะด้านนี้เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมที่สำคัญ 2 ทฤษฎีคือ ทฤษฎีการให้เหตุผลเกี่ยวกับการกระทำของบุคคล (Attribution Theory) และทฤษฎีบทบาทการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Role Theory) ดังมีรายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีการให้เหตุผลเกี่ยวกับการกระทำของบุคคล เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการรับรู้สาเหตุของการกระทำของตนเองและผู้อื่น ซึ่งกล่าวถึงการให้เหตุผลของบุคคลเพื่อที่จะอธิบายถึงสาเหตุของการกระทำของตนเองและผู้อื่นในพฤติกรรมที่ปรากฏออกมา โดยเมื่อสังเกตพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งมักจะอ้างสาเหตุที่มาเกี่ยวข้องในพฤติกรรมนั้น สาเหตุสำคัญที่บุคคลนำมาอ้างคือ สาเหตุจากตัวผู้กระทำพฤติกรรมเอง และสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่ทำให้ผู้กระทำมีพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งการให้เหตุผลเกี่ยวกับการกระทำนี้ถือว่าเป็นศูนย์กลางของพฤติกรรมมนุษย์ เพราะก่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมของบุคคล ทั้งสิ่งแวดล้อมภายในจิตใจและสิ่งแวดล้อมภายนอกของบุคคลนั้น หลักสำคัญในทฤษฎีนี้คือ การให้เหตุผลเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลจะแตกต่างกันออกไป กล่าวคือในพฤติกรรมเดียวกัน ผู้แสดงพฤติกรรมมีแนวโน้มที่จะกล่าวว่า พฤติกรรมของตนอยู่ภายใต้การควบคุมของสิ่งแวดล้อมหรือเกิดจากสาเหตุภายนอกตน แต่ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะมองพฤติกรรมของผู้แสดงว่ามีสาเหตุมาจากภายในจิตใจของผู้แสดงเอง คือการกำหนดจากบุคลิกภาพ (Ross and Fletcher, 1985 : 73 - 97) งานวิจัยหลายเรื่องที่สนับสนุนทฤษฎีนี้ได้ผลตรงกันว่าบุคคลใช้สาเหตุภายนอก เช่น บทพื้นฐาน บทบาท เพื่ออธิบายพฤติกรรมของตนเอง แต่เขาจะใช้สาเหตุภายในจิตใจ เช่น ความสามารถ ความพยายาม แรงจูงใจเพื่ออธิบายพฤติกรรมของผู้อื่น (Weldon et al. 1975 : 300-301) การให้เหตุผลที่ต่างกัันดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหลายประการ ดังนั้น ทริแอนดิสจึงแก้ปัญหาโดยคิดหาวิธีที่จะเพิ่มการให้เหตุผลที่เหมือนกันในบุคคลสองคน โดยกล่าวว่า "การให้เหตุผลเหมือนกัน" หมายถึงการที่บุคคลหนึ่ง (P) ให้เหตุผลอันเป็นสาเหตุของพฤติกรรมอีกคนหนึ่ง (O) ด้วยเหตุผลเดียวกันที่ (O) ให้แก่พฤติกรรมของตนเอง ซึ่งเมื่อเป็นเหตุผลเดียวกัน บุคคลที่แสดงพฤติกรรมก็จะพอเข้าใจว่าบุคคลอื่นก็คิดอย่างเดียวกับที่เขาคิด วิธีการนี้ก็คือการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เข้าฝึกได้

วิเคราะห์เหตุผลในการแสดงพฤติกรรมของบุคคลในอีกวัฒนธรรมหนึ่งอย่างถูกต้องตรงกัน (Weldon et al. 1975 : 300 - 301) ตัวอย่างเช่น ถ้าเราต้องทำงานร่วมกับคนตะวันตกกลาง โดยที่เราไม่ทราบมาก่อนว่าสังคมตะวันตกกลางเป็นสังคมแบบดั้งเดิม สิ่งที่มีทเชลส์และพบว่า เป็นปัญหา ก็คือ การตีเทียบการทำงานหรือตีเทียบความคิดของใครคนใดคนหนึ่งถือว่าเป็นการดูถูกบุคคลนั้น (Gordon et al. 1971) ฉะนั้น การเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างออกไป และสามารถให้เหตุผลของพฤติกรรมเหมือนกัน จะช่วยขจัดปัญหาและทำให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน และมีความสามารถปรับตัว ซึ่งจะสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม เช่น ความสามารถในการสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี เป็นต้น อย่างถูกต้องตรงกัน

ทฤษฎีบทบาทของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หลักการสำคัญของทฤษฎีนี้กล่าวว่า ในการมีชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ทุกคนจะต้องมีสถานภาพและบทบาทของตนเอง ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ถึงวิธีการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถที่จะแสดงออกในบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม บุคคลจึงต้องเรียนรู้ในบทบาทของตนเองและบทบาทของผู้อื่น รวมทั้งจะต้องเรียนรู้ถึงความคาดหวังในบทบาทอันได้แก่ ความคิด ความรู้สึก ค่านิยม และลักษณะพฤติกรรมซึ่งสังคมได้คาดหวังไว้ว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง บุคคลจะต้องเรียนรู้ความคาดหวังทั้งในบทบาทที่เป็นของตนเองและเป็นของผู้ร่วมบทบาท ซึ่งหมายถึงคนที่บทบาทแตกต่างไปจากตน และจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับตน และบุคคลจะต้องเรียนรู้ถึงพฤติกรรมของบทบาทอันได้แก่ พฤติกรรมที่สอดคล้องกับความคาดหวังในบทบาท (Secord and Backman. 1964 : 540 - 550)

การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม เป็นการฝึกที่มุ่งให้ผู้เข้าฝึกได้เรียนรู้และเข้าใจในบทบาทของการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างกับตนเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง โดยเฉพาะการได้เรียนรู้ในเรื่องของความคาดหวังล่วงหน้าในพฤติกรรมที่เหมาะสม คือ บุคคลในแต่ละสังคมจะถูกคาดหวังในบทบาทเฉพาะที่จะปฏิบัติและบุคคลที่ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมให้บรรลุถึงความคาดหวังต่าง ๆ

ได้ ย่อมทำให้ผู้ร่วมบทบาทกับเขาอาจจะรู้สึกไม่พอใจ และเกิดความรู้สึกยุ่งยาก โดยบทบาทของผู้เข้าฝึก (เช่น หัวหน้า) ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกลุ่มที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ในกลุ่มที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน ความรู้ความเข้าใจในบทบาทของพฤติกรรมที่เหมาะสมจะมีความแตกต่างกันมากขึ้น ฉะนั้นความคาดหวังในบทบาทของบุคคลหนึ่ง ๆ จึงขึ้นอยู่กับผู้ที่ร่วมบทบาทกับเขาที่จะพิจารณาว่าสิ่งใดจำเป็นต้องมีเพื่อความสำเร็จในการทำหน้าที่ ซีคอร์ด และแบคแมน กล่าวว่าความคาดหวังในบทบาทเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้า และถ้าไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ ผู้ร่วมบทบาทอาจจะรู้สึกไม่สบายใจและไม่พอใจ (Secord and Backman, 1964) ตัวอย่างความคาดหวังในบทบาทคือ การศึกษาวิจัยของเชมเบอร์พบว่าวัฒนธรรมในตะวันออกกลาง ทั้งวัฒนธรรมของบุคคลทั่ว ๆ ไป หรือวัฒนธรรมเฉพาะบางประเทศ เช่น วัฒนธรรมของคนอิหร่านมีการจําแนกแยกแยะมาก และมีโครงสร้างสถานภาพแบบปิรามิด แต่ในขณะที่เดียวกันสิ่งที่มีความสำคัญเท่า ๆ กันคือ เน้นความเป็นมิตร ความสุภาพอ่อนน้อม และการมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี บุคคลที่มีสถานภาพสูง เช่น หัวหน้ากลุ่มได้รับความคาดหวังว่าจะเป็นคนที่มั่นคง เป็นผู้นำ ให้ความรู้สึกอบอุ่น และมีเมตตา (นวโลหะ อ. สุภาพล. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Chemers, 1969) ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528 : 30 - 31) กล่าวถึงความสำคัญในเรื่องนี้ว่า การพัฒนาประสบการณ์ทางสังคมเพื่อสวมบทบาทให้เหมาะสม จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เช่น การพัฒนาความสามารถสวมบทบาททางสังคมโดยการฝึกให้รู้จักคิดและเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของคนอื่น ลดการคิดที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง โดยในขั้นแรกพยายามเข้าใจว่าคนอื่นอาจคิดแตกต่างไปจากตนอย่างไร ขั้นต่อมาคิดว่าคนอื่นอาจจะคิดเกี่ยวกับตัวเองอย่างไร ขั้นต่อไปคิดว่าคนอื่นจะคิดว่าเราคิดถึงเขาว่าอย่างไร และลึกซึ้งขึ้นทุกที ซึ่งในการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมก็ได้นำหลักทฤษฎีนี้มาใช้ โดยเน้นในเรื่องการลดความคิดที่มีตนเองเป็นศูนย์กลาง เชมเมอร์ (นวโลหะ อ. สุภาพล. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Chemers, 1969) กล่าวถึงการสวมบทบาทในการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมว่า ผู้เข้าฝึกจะสวมบทบาทเป็นตัวแทนของบุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานการณ์ข้ามวัฒนธรรม มิใช่เป็นเพียงผู้อ่านเหตุการณ์วิกฤตโดยไม่ต้องปฏิบัติการณ์อย่างไร ซึ่งลักษณะนี้ก็คือการฝึกเอาใจเขามาใส่ใจเรา เพื่อให้เข้าใจคนอื่นว่าคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไรนั่นเอง

กล่าวได้ว่าการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมเป็นการฝึกให้ผู้เข้าฝึกได้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างออกไป โดยเน้นการเรียนรู้ให้ผู้เข้าฝึกสามารถให้เหตุผลในพฤติกรรมของบุคคลอื่น เช่นเดียวกับที่บุคคลนั้นให้เหตุผลในพฤติกรรมของตนเอง โดยใช้หลักการจากทฤษฎีการให้เหตุผลเกี่ยวกับการกระทำของบุคคล และในสถานการณ์ของการฝึกได้จัดประสบการณ์ให้ผู้เข้าฝึกสวมบทบาทเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานการณ์ข้ามวัฒนธรรมที่จะต้องแสดงออกถึงความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเราและลดการปิดตนเองเป็นศูนย์กลาง โดยหลักการจากทฤษฎีบทบาทของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

การสร้างชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม : แนวความคิดทางทฤษฎี

นวลละอ อสุภาพล (2534) ได้กล่าวถึง ลักษณะและแนวความคิดสำคัญที่นำมาใช้ในการสร้างชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมซึ่งมีสาระที่สำคัญ ดังนี้

ทริแอนดิส ได้เสนอหลักการทางทฤษฎีกับความแตกต่างของวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยมิติสำคัญ ๆ ที่แตกต่างกัน 3 มิติ คือ ความแตกต่างในการรับรู้ ยุทธวิธีของกระบวนการจัดซื้อสินค้า และโครงสร้างความคิด

มิติแรก ความแตกต่างในการรับรู้ ความแตกต่างในการรับรู้ที่สำคัญมี 4 ประการ คือ

ประการแรก การให้ความสำคัญในตัวบุคคลหรือให้ความสำคัญในพฤติกรรมของบุคคลในวัฒนธรรมที่ถือว่าพฤติกรรมของบุคคลมีความสำคัญ จะเน้นในคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น ความสามารถสติปัญญา ระดับของกิจกรรม ความเป็นอิสระ และความคิดสร้างสรรค์ ส่วนในวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญในตัวบุคคลจะเน้นคุณสมบัติอื่น ๆ เช่น วงศ์ตระกูล การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เป็นต้น

ประการที่สอง การรับรู้ว่าเป็นสมาชิกกลุ่มเดียวกันหรือคนละกลุ่ม การรับรู้ว่าเป็นสมาชิกกลุ่มเดียวกันทำให้เกิดความไว้วางใจ ให้ความร่วมมือ มีความเสียสละ เป็นต้น ลักษณะครอบครวนิยม เป็นตัวอย่างที่แสดงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในครอบครัว และจะเกี่ยวข้องกับ

บุคคลอื่นนอกครอบครัวเพียงเล็กน้อย ส่วนในวัฒนธรรมที่มีระบบครอบครัวต่ำ สถาบันนอกครอบครัว เช่น โรงเรียนจะทำหน้าที่สำคัญเพื่อให้การอบรมทางสังคม เป็นต้น

ประการที่สาม ความแตกต่างกันด้านอายุ ในสังคมแบบดั้งเดิมหรือสังคมประเพณีผู้ที่มีอายุมากกว่าจะได้รับการนับถือมากกว่าคนอายุน้อยโดยไม่สัมพันธ์กับลักษณะอื่น ๆ เช่น อาชีพ

ประการที่สี่ ความแตกต่างทางเพศ บางวัฒนธรรมให้ความสำคัญทั้งสองเพศ แต่บางวัฒนธรรมให้ความสำคัญเพียงเพศใดเพศหนึ่ง ความแตกต่างทางเพศยังเห็นได้จากการแบ่งแยกระหว่างเพศ คือ ชายอยู่ส่วนชาย หญิงอยู่ส่วนหญิง เป็นต้น

มิติที่สอง ความแตกต่างในพฤติกรรมของกระบวนการจัดซื้อสินค้า ซึ่งมีความแตกต่างกัน 4 ประการ คือ

ประการแรก เป็นความแตกต่างของวัฒนธรรมในเรื่องอุดมการณ์นิยมกับปฏิบัตินิยม เกล็น (Triandis. 1984 ; citing Glenn. 1981) กล่าวว่าบุคคลในบางวัฒนธรรมเป็นนักอุดมการณ์ แต่บุคคลในบางวัฒนธรรมเป็นนักปฏิบัตินิยม เกล็นกล่าวว่านักปฏิบัตินิยมจะพบในวัฒนธรรม 2 ลักษณะคือ วัฒนธรรมก่อนอุตสาหกรรม และวัฒนธรรมหลังอุตสาหกรรม

ประการที่สอง เป็นความแตกต่างของวัฒนธรรมในเรื่องภาษา คือ วัฒนธรรมที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ (Associative Culture) กับวัฒนธรรมนามธรรม (Abatractive Culture) วัฒนธรรมเชื่อมโยงความสัมพันธ์จะไม่ใช้คำพูดตรงไปตรงมา แม้สิ่งที่พูดนั้นจะเป็นนามธรรมเข้าใจได้ชัดเจนก็ตามมักใช้ภาษากวี ส่วนวัฒนธรรมนามธรรมจะใช้คำพูดที่เป็นวิทยาศาสตร์ และมีการแยกสิ่งต่าง ๆ ออกจากกันอย่างชัดเจน

ประการที่สาม ความแตกต่างในเรื่องของการใช้กรอบอ้างอิงในการคิดกับการมีอิสระจากกรอบอ้างอิง ทริแอนดิสกล่าวว่า วัฒนธรรมที่ใช้กรอบอ้างอิงในการคิดจะเป็นวัฒนธรรมที่เน้นการเชื่อมความสัมพันธ์ ส่วนวัฒนธรรมที่มีอิสระจากกรอบอ้างอิงเน้นในเรื่องนามธรรม จากการศึกษากของ วิทกินและเบอรี่ (Triandis. 1984 ; citing Witkin and Berry. 1975) แสดงให้เห็นว่า บุคคลที่มีกรอบอ้างอิงในการคิดจะรับรู้ต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและยึดในตัวบุคคล ส่วนบุคคลที่มีอิสระจากกรอบอ้างอิงในการคิด มีความสามารถในการวิเคราะห์สิ่งเข้าได้มากกว่ายึดหลักการ การสอบมักจะหาคะแนนได้ดีกว่า

ประการที่สี่ ความแตกต่างข้อสุดท้ายในมิตินี้คือ ความแตกต่างในความไวในการรับรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สังคมที่มีลักษณะพึ่งพาอาศัยกันสูง บุคคลมักใช้เวลาส่วนใหญ่มุ่งติดเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สังคมเช่นนี้จะให้ค่านิยมอย่างมากกับกลุ่มและหน้าากสังคม ลักษณะ เช่นนี้ ปรากฏในวัฒนธรรมเมดิเตอร์เรเนียน ซึ่งต่างกับวัฒนธรรมของคนอเมริกัน

มิตีสี่ ความแตกต่างในโครงสร้างความคิด ที่สำคัญมี 2 ประการ คือ อัตมโนทัศน์ กับการจำแนกแยกแยะกลุ่มที่ต่างออกไป ทริแอนดิสให้ความหมายอัตมโนทัศน์ไว้ 2 ความหมาย คือ ความหมายแรก หมายถึงความเชื่อทั้งหมดเกี่ยวกับตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละวัฒนธรรมจะ แตกต่างกัน เช่น บางวัฒนธรรมบุคคลมีความรู้สึกว่าตนเองมีอำนาจ เป็นคนแคสวคล่องว่องไว แต่ในบางวัฒนธรรมความรู้สึกนี้มีน้อย เป็นต้น อีกความหมายหนึ่งคือการจำแนกแยกแยะบุคคล คือ การให้ความสำคัญในเชื้อชาติ ชั้นสังคม ศาสนา อายุ เพศ ฯลฯ โดยให้ความสำคัญในสิ่งเหล่านี้ ในแง่ที่เป็นตัวแปรแสดงความแตกต่างระหว่างบุคคล ในบางวัฒนธรรมมีการจำแนกแยกแยะสิ่งหนึ่ง สิ่งใดที่กล่าวไว้ข้างต้นนี้สูง

ในการสร้างชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ทริแอนดิสได้เสนอให้มีเนื้อหาครอบคลุมมิติ ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญ นอกจากมิติ 3 ประการดังกล่าวนี้แล้ว ในการสร้างชุดฝึกทักษะ ในการรับวัฒนธรรมยังต้องคำนึงถึงค่านิยมอีกด้วย ทริแอนดิสให้ความหมายค่านิยมว่า หมายถึง ความโน้มเอียงในความคิดหรือการกระทำที่เฉพาะเจาะจงไปตามความคิดหรือความเชื่อที่ตนเห็น ว่าสำคัญ (Triandis, 1984) และได้เสนอค่านิยมทั่วไปว่ามีอยู่ 5 ประการ คือ

ประการแรก ความเชื่อในสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดของมนุษย์ว่าดีหรือเลว หรือไม่ดีและไม่ เลว ซึ่งเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ท้าให้นมนุษย์ไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ บุคคลที่อยู่ใน วัฒนธรรมเช่นนี้จะมีลักษณะไม่ไว้วางใจผู้อื่น แม้แต่สิ่งแวดล้อมของตน แต่ในบางวัฒนธรรมมีความ คิดว่าบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสังคมเช่นนี้จะมีการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อใช้การศึกษาเป็น กระบวนการเปลี่ยนแปลง ส่วนสังคมที่มองว่ามนุษย์เปลี่ยนแปลงไม่ได้จะให้ความสำคัญเพียงเล็กน้อย ในการลงทุนทางการศึกษา

ประการที่สอง เป็นค่านิยมเกี่ยวกับความโน้มเอียงที่จะควบคุมธรรมชาติ หรือประสาน ชีวิตกับธรรมชาติหรืออยู่ภายใต้ธรรมชาติ ในวัฒนธรรมที่เห็นว่ามนุษย์เป็นผู้ควบคุมธรรมชาติ บุคคล

จะมีลักษณะชอบแก้ปัญหาหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมซึ่งพบมากที่สุดตามสังคมยุโรปและอเมริกา ค่า
นิยมประเภทประสานชีวิตกับธรรมชาติ ความคิดนี้มีอยู่ในวัฒนธรรมลาตินอเมริกาหลาย ๆ วัฒนธรรม
ซึ่งถือว่าการดำรงชีวิตร่วมกับธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญ ความสมดุลและการประสานชีวิตโดยไม่ละเมิด
ธรรมชาติจึงเป็นค่านิยม ส่วนค่านิยมที่อยู่ภายใต้ธรรมชาติ คือ การที่บุคคลอยู่เฉย ๆ ไม่ต่อสู้ หรือ
มีความอดทนต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ ของธรรมชาติ ซึ่งตรงข้ามกับความเป็นนายควบคุมธรรมชาติ
ซึ่งสองลักษณะนี้เปรียบได้กับลักษณะตรงกันข้ามระหว่างการควบคุมจากสิ่งแวดล้อมภายนอก กับการ
ควบคุมตนเอง

ค่านิยมประการที่สาม การให้ความสำคัญในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต เวลาถือว่าเป็น
สิ่งสำคัญในบางวัฒนธรรม เช่น ในวัฒนธรรมอุตสาหกรรม แต่ในอีกหลาย ๆ วัฒนธรรมถือว่ามีความ
สำคัญน้อย ตัวอย่างคือวัฒนธรรมรอบ ๆ ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน คนลาตินอเมริกามีความรู้สึกทาง
ที่ดีว่าบุคคลไม่ควรเป็นทาสของเวลา แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลควรมาก่อน ซึ่งลักษณะนี้พบใน
คนกรีกเช่นกัน

ค่านิยมประการที่สี่ เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการให้ความสำคัญในพฤติกรรม ตัวบุคคล หรือ
ตำแหน่งที่บุคคลกำลังจะได้รับสถานภาพ วัฒนธรรมตะวันตกมีค่านิยมในการกระทำของบุคคล ตัวอย่าง
เช่น คนอเมริกันเหนือจะตัดสินบุคคลจากการกระทำเป็นสำคัญ แต่ในอีกหลาย ๆ วัฒนธรรมจะมอง
ว่าบุคคลนั้นเป็นใครและบุคคลนั้นกำลังจะเป็นอะไร ทริแอนดิสกล่าวถึงคนอเมริกาเหนือว่าเป็นคน
คล่องแคล่ว ขยันขันแข็ง แต่คนเม็กซิกันเป็นคนไม่ตื่นนอน ไม่ต่อสู้ เฉื่อยชา ซึ่งในวัฒนธรรมเช่นนี้จะ
ให้ความสำคัญในความแตกต่างของอายุ เพศ ระดับเศรษฐกิจ-สังคม

ค่านิยมประการสุดท้าย ค่านิยมที่แตกต่างกันในเรื่องของปัจเจกนิยม กับคติรวมหมู่
ปัจเจกนิยมเป็นค่านิยมที่ทำให้ให้ความสำคัญในปัจเจกบุคคล ซึ่งแต่ละบุคคลมีความพอใจที่จะเป็นอิสระ
จากกลุ่มต้องการเวลาส่วนตัว ต้องการสิ่งที่ทำหาย ถือว่าความพอใจเป็นสิ่งที่ดีที่สุด เช่น ความสุข
ความรัก และความมั่นคงปลอดภัย ส่วนคติรวมหมู่เป็นค่านิยมที่รวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางเป็นเจ้า
ของร่วมกัน จึงมีความพอใจในการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และถ้ามีความรุนแรงสูงบุคคลอาจจะ
ไม่สามารถแยกเอกลักษณ์ของตนออกจากกลุ่ม บุคคลจะผูกติดอยู่กับบทบาทต่าง ๆ ภายในกลุ่ม และ

พฤติกรรมก็จะเป็นไปตามบทบาทนั้น ความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะประกอบด้วยบทบาทต่าง ๆ เช่น ลูก-พ่อ ราษฎร-เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ฮอฟสเตดได้เพิ่มคำนิยามที่แตกต่างกันในวัฒนธรรมต่าง ๆ อีก 3 ประการคือ (1) ความห่างกันของอำนาจ (2) ความต้องการความรู้สึกมั่นคง และ (3) การให้ความสำคัญในความเป็นชายกับหญิง ซึ่งอธิบายได้ดังนี้ (1) ความห่างกันของอำนาจแสดงออกโดยมีระดับอำนาจระหว่างบุคคลต่าง ๆ ไม่เท่ากัน เช่น คนรวย-คนจน หัวหน้า-ลูกน้อง เป็นต้น ในวัฒนธรรมที่มีความห่างกันของอำนาจสูงนั้น ถ้าบุคคลที่อยู่ในสถานภาพต่ำกว่า จะมีความวิตกกังวลสูง จากการศึกษาของฮอฟสเตดพบว่า ประเทศที่มีความห่างของอำนาจสูงคือ ฟิลิปปินส์ และลาตินอเมริกา ส่วนอิตาลีและอเมริกามีปานกลาง ส่วนประเทศที่มีน้อยที่สุด คือออสเตรเลียและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย (2) ความต้องการความรู้สึกมั่นคง ในหลาย ๆ วัฒนธรรมบุคคลมีความต้องการความมั่นคงสูง ซึ่งจะทำให้มีพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงความวิตกกังวล จากการศึกษาของฮอฟสเตดพบว่าคะแนนความวิตกกังวลสูงในกรีซและญี่ปุ่นและประเทศส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก แต่บางวัฒนธรรมความต้องการความมั่นคงมีต่ำ เช่น พบว่าคนในฮ่องกง สิงคโปร์และสแกนดิเนเวียมีคะแนนความวิตกกังวลต่ำ เป็นต้น (3) การให้ความสำคัญในเพศชายและเพศหญิง ในวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญแก่เพศชายสูง จะเป็นวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าของบุคคล การทะนุบำรุงส่วนวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญแก่เพศหญิงสูง จะให้ความสำคัญในด้านบริการและการมีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่สวยงาม (นวลละอ อสุภาพผล. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Hofstede. 1984)

จากหลักการสร้างทฤษฎีความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมและความแตกต่างของคำนิยามดังกล่าว ซึ่งได้นำมาเป็นกรอบความคิดเชิงทฤษฎีเพื่อสร้างชุดฝึกการรับวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ ทริแอนดิส ยังได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมว่า ในหลาย ๆ กรณีที่ผู้สร้างชุดฝึกการรับวัฒนธรรมอาจจะไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะที่แน่นอนของวัฒนธรรมเป้าหมายว่ามีมิติใดบ้างที่สำคัญ ซึ่งถ้าเป็นดังนี้ ทริแอนดิสเสนอให้ใช้ความแตกต่างของลักษณะ วัฒนธรรมแบบดั้งเดิม หรือวัฒนธรรมชนบทกับวัฒนธรรมเมืองหรืออุตสาหกรรมในความแตกต่างดังนี้ วัฒนธรรมชนบทเป็นวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญในตัวบุคคลและมีความแตกต่างกันมากในการให้ความสำคัญเรื่องอายุ เพศ ศาสนา เชื้อชาติ

อำนาจ ฯลฯ และมักใช้ศาสนาเป็นกรอบของความคิด มีค่านิยมเป็นคติรวมหมู่ การพิจารณาข้อมูลว่ามีความถูกต้องเพียงใดขึ้นอยู่กับว่า ใครเป็นผู้ให้ข้อมูลนั้น พฤติกรรมต่าง ๆ มีพื้นฐานชัดเจนเพื่อหลีกเลี่ยงความวิตกกังวล และให้ความสำคัญต่อรางวัลชีวิตว่ามาจากองค์ประกอบภายนอก ไม่ไว้วางใจบุคคลที่อยู่นอกกลุ่ม และประการสุดท้าย มีทัศนคติต่อโลกว่าเปลี่ยนแปลงไม่ได้และเน้นอดีต ส่วนวัฒนธรรมเมือง จะเน้นในพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าคนในวัฒนธรรมชนบท มีความแตกต่างกันน้อยในเรื่องอายุ เพศ ศาสนา เชื้อชาติ อำนาจ เป็นนักปฏิบัตินิยม มีค่านิยมในปัจเจกบุคคล เชื่อถือข้อมูลที่มีเหตุผล หรือสามารถตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์ได้มากกว่าคนในวัฒนธรรมชนบทที่มีพื้นฐานของพฤติกรรมที่ชัดเจนว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ ให้ความสำคัญว่ารางวัลมาจากการกระทำของบุคคล มีอิสรภาพจากบุคคลอื่น และมองโลกในแง่ที่ว่าเปลี่ยนแปลงได้ เน้นอนาคต เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทริแอนดิสได้เสนอหลักการทางทฤษฎีกับความแตกต่างของวัฒนธรรมซึ่งประกอบด้วยมิติที่สำคัญ ๆ ความแตกต่างของค่านิยม รวมทั้งความแตกต่างของบุคคลในวัฒนธรรมเมืองกับปัญหาอันมีประโยชน์ต่อการนำมาสร้างชุดฝึกการรับวัฒนธรรม ซึ่ง นวลละออ สุภาพล (2534) ได้ได้นำองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้มาเป็นหลักพื้นฐานของการสร้างชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมทั่วไป

รูปแบบของชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม

รูปแบบของชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมเป็นโครงการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งอยู่บนหลักการของโปรแกรมการสร้างสถานการณ์จำลอง (Idiographic Programing) ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ ส่วนแรก ให้ผู้เข้าฝึกอ่านเรื่องเป็นตอน ๆ (Episoders) เกี่ยวกับปัญหาการมีปฏิสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดและเกิดความคิดขัดแย้งทางวัฒนธรรม เหตุการณ์ในเรื่องแต่ละตอนเรียกว่า เหตุการณ์วิกฤต (Critical Incident) ซึ่งสร้างขึ้นโดยใช้กรอบทฤษฎีความแตกต่างของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่แสดงถึงวัฒนธรรมจิตวิสัยของบุคคลในกลุ่มเป้าหมาย เพื่อฝึกให้ผู้เข้ารับการฝึกสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ในการแสดง

พฤติกรรมของบุคคลในวัฒนธรรมเป้าหมายได้ถูกต้องโดยใช้แนวทางจากทฤษฎีบทบาท ส่วนที่สอง เป็นคำตอบจำนวน 4 คำตอบให้เลือก โดยมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว ส่วนคำตอบอีกสามข้อ ผิด การตอบก็คือให้ผู้เข้ารับการฝึกพิจารณาพฤติกรรมที่กล่าวไว้ในเหตุการณ์วิกฤต แล้วตัดสินใจความเข้าใจในแต่ละคำตอบเพื่อเลือกคำตอบที่อธิบายเหตุผลได้ถูกต้องที่สุด ส่วนที่สาม เป็นผลย้อนกลับ เมื่อเลือกคำตอบข้อใดแล้วให้เหตุผลย้อนกลับของข้อที่เลือกนั้นว่าถูกต้องหรือไม่ ถ้าข้อที่เลือกนั้นให้ผลถูกต้อง ก็จะได้การยอมรับว่าถูกต้อง แต่ถ้าคำตอบที่เลือกนั้น "ผิด" ก็จะได้รับคำสั่งให้กลับไปเลือกคำตอบใหม่ จนกว่าจะได้คำตอบที่ถูกต้อง การใช้วิธีดังกล่าวนี้เป็นการ "เสริมแรง" ให้ผู้เข้าฝึกสร้าง "เหตุผลเหมือนกัน" กับกลุ่มคนในวัฒนธรรมเป้าหมาย โดยมีฐานคิดว่า บุคคลจะเลือกคำตอบโดยแปลความหมายข้อความในคำตอบจากสถานการณ์การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม และเลือกข้อที่เป็นสาเหตุของการกระทำ (พฤติกรรม) โดยใช้การตัดสินใจบางประการในการเลือกคำตอบที่มีอยู่ทั้งหมด 4 ข้อ จุดมุ่งหมายสำคัญของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมก็คือ พัฒนาระบวนการตัดสินใจภายในจิตของผู้เข้าฝึกและเกณฑ์ที่ใช้ในการอ้างอิงพฤติกรรมหรือเหตุผลที่เลือกคำตอบนั้น (นวลระออ สุภาผล. 2534 : 39-40)

วิธีฝึกข้ามวัฒนธรรมในปัจจุบันมีหลายวิธี แต่วิธีฝึกการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมซึ่งใช้หลักเกณฑ์จากทฤษฎีบทบาท ความเข้าใจวัฒนธรรมและการให้เหตุผล เป็นวิธีที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีอื่น ๆ แต่เดิมนั้นการฝึกวิธีนี้ใช้ฝึกกับกลุ่มบุคคลเฉพาะจากประเทศหนึ่งซึ่งเดินทางไปพักอาศัยในอีกประเทศหนึ่ง หรือฝึกเพื่อการปฏิสัมพันธ์กับชนกลุ่มน้อยของประเทศหนึ่ง ๆ แต่ปัจจุบันการฝึกได้ขยายขอบเขตกว้างขวางออกไปในกลุ่มบุคคลที่อยู่ในประเทศเดียวกันและอยู่ภายใต้วัฒนธรรมใหญ่เดียวกัน แต่มีวัฒนธรรมด้านจิตวิสัยแตกต่างกัน ให้สามารถปฏิสัมพันธ์กันได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีฝึกจะเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างชุดฝึกให้มีศักยภาพและความเข้มของบทเรียน ด้วยวิธีการดังกล่าวพบว่า ผลการฝึกทำให้ประสบความสำเร็จหลายประการที่สำคัญ คือ (1) ทำให้การปรับตัวของบุคคลดีขึ้น ซึ่งแสดงออกโดยความรู้สึกละอายใจ และไม่มีความเครียด (2) มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีกับบุคคลที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรม และ (3) ทำให้การทำงานในโครงการต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น (นวลระออ สุภาผล. 2534 : 40-41)

ประโยชน์ของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม แลนด์สกล่าวถึงผลของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม โดยอ้างถึงการสำรวจของ บรีสลิน แลนด์สกับแบรนต์ และอัลเบิร์ต ว่าได้ผลชัดเจนที่แสดงถึงประโยชน์ของการฝึก 6 ประการคือ (1) ทำให้เข้าใจทัศนคติของเจ้าของบ้านมากขึ้น (2) ลดความรู้สึกและการรับรู้ต่อบุคคลทางไม่ดี (3) ทำให้เข้าใจความซับซ้อนทางความกีดกันวัฒนธรรมจิตวิสัยของผู้อื่นง่ายขึ้น และเพิ่มความรู้เกี่ยวกับกลุ่มอื่น ๆ (4) ความสนุกสนานในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งสองกลุ่มเพิ่มขึ้น (5) เพิ่มความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานกับบุคคลต่างวัฒนธรรม และ (6) ปรับตัวต่อความเครียดที่เกิดขึ้นในการทำงานประจำวัน อันเกิดจากต้องดำเนินชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมอีกวัฒนธรรมหนึ่งดีขึ้น และมีความสามารถในการปฏิบัติงานดีขึ้น (Landis et al. 1985 : 72 - 73 ; citing Brislin, Landis and Brand, 1983) สำหรับรูปแบบชุดฝึกที่มีประสิทธิภาพควรเป็นเช่นไรนั้น จากการศึกษารูปแบบชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่ผ่านมา นับตั้งแต่การเริ่มต้นจนถึงปัจจุบันพบว่าทั้งหมดเป็นรูปแบบแยกสาขา ซึ่งผลจากการวิจัยเปรียบเทียบพบว่า รูปแบบนี้ได้เปรียบกว่ารูปแบบเส้นตรง ในเรื่องของเวลาในการเรียนรู้ซึ่งใช้เวลาน้อยกว่าและมีความถูกต้องของคำตอบมากกว่า

การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับการปฏิบัติงาน

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ริเริ่มทำการศึกษาผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อการปฏิบัติงาน คืองานวิจัยของ ดวงเดือน เลขยานนท์ (พันธุ์มณาวิน) (Duangduen Lekhyananda. 1966) และ เชมเมอร์ (Chemers et al. 1966) การศึกษาดังนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยฝึกนิสิตชายชาวอเมริกันที่จะต้องเป็นหัวหน้ากลุ่มในการทำงานในห้องปฏิบัติการร่วมกับนิสิตชายชาวอาหรับอีก 2 คน นิสิตชายในการทดลองนี้มีจำนวน 27 คน ถูกสุ่มออกเป็นหัวหน้าประเภททดลองและหัวหน้าประเภทควบคุม หัวหน้าประเภททดลองได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมชาวอาหรับ ส่วนหัวหน้าประเภทควบคุมได้รับการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ของประเทศอาหรับ การฝึกแต่ละชนิดใช้เวลา 4

คืน รวมเวลาฝึก 3 ชั่วโมง กลุ่มตัวอย่างทั้ง 27 คนนี้ ต้องปฏิบัติตามกลุ่ม 3 ชนิด งานสองชนิดแรกคือ งานประเภทที่ต้องร่วมมือกันภายในกลุ่มเป็นงานที่มีขั้นตอนการดำเนินงานและการประเมินผลที่ชัดเจน 1 ชิ้น และไม่ชัดเจนอีก 1 ชิ้น ส่วนงานชิ้นที่สามคืองานประเภทต่อรองเพื่อประโยชน์ของหลายฝ่าย บราจกผลว่าสำหรับงานประเภทต่อรองนั้นพบว่าหัวหน้ากลุ่มที่ได้รับการฝึกมีคะแนนสูงกว่าหัวหน้ากลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้ภูมิศาสตร์อย่างเชื่อมั่นได้ ส่วนงานสองชนิดแรกนั้นได้ผลที่ยังไม่ชัดเจน เพียงแต่มีแนวโน้มว่ากลุ่มที่หัวหน้าได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ลูกน้องในกลุ่มทำงานได้ดีกว่ากลุ่มที่หัวหน้าไม่ได้รับการฝึกงานเรื่องนี้ และเมื่อพิจารณาลักษณะของหัวหน้าร่วมด้วยแล้ว เชมเมอร์พบว่าหัวหน้าที่มีบุคลิก (LPC สูง) เมื่อได้รับการฝึกมีทักษะและข้อมูลซึ่งสามารถปฏิบัติงานได้ดีกว่าหัวหน้าที่มีบุคลิกที่ไม่ได้รับการฝึกดังกล่าว ผลการศึกษานี้ครั้งนี้ ทำให้เกิดมีการศึกษาวิจัยมากขึ้น เช่นการศึกษาของ Chemers (1969) Fiedler, Mitchell and Triandis (1977) Landis et al. (1976) Randolph, Landis and Tzeng (1977) Weldon et al. (1975) Landis, Brislin and Hulgus (1985) (นวลละอ อ. สุภาพล. 2534) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงทดลองทั้งสิ้น ผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่าการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าฝึกให้เป็นไปตามประสงค์ได้

การนำการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมมาทดลองใช้กับการฝึกภาคสนาม เพื่อดูว่าผลการฝึกจะเป็นอย่างไร โดยในระยะแรก เป็นการฝึกคนอเมริกันให้รับวัฒนธรรมของคนต่างชาติ เช่น การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม เพื่อการปฏิบัติงานภาคสนาม นอกจากจะฝึกกับบุคคลที่มีการติดต่อกันระหว่างประเทศแล้ว ยังมีการฝึกเพื่อเพิ่มความเข้าใจในเชื้อชาติของบุคคลที่อยู่ในประเทศเดียวกัน เช่นการศึกษาของ แลงคิส และคณะ (1979, 1985) ซึ่งผลการศึกษาพบว่าผลของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ทำให้ประสิทธิผลในการทำงานและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์กันอย่างเชื่อมั่นได้ (นวลละอ อ. สุภาพล. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Landis et al. 1979, 1985)

จากการวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ซึ่งมีทั้งการวิจัยเชิงทดลองในห้องปฏิบัติการ และการวิจัยเชิงทดลองภาคสนามที่นำเสนอมานี้แสดงให้เห็นว่า การศึกษาเหล่านี้ แม้ว่าจะแตกต่างกันมากในสภาพภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมของสังคมอันเป็นที่ตั้งของวัฒนธรรม

เป้าหมาย กลุ่มประชากร ความแตกต่างในการฝึกกับกลุ่มควบคุม และการวัดผลต่าง ๆ แต่ก็ได้ผลการวิจัยตรงกันที่พบว่า การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ทำให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสมาชิกอีกวัฒนธรรมหนึ่งดีขึ้น และมีการวิจัยส่วนใหญ่ที่พบว่า มีผลสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงาน การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จึงเป็นวิธีการที่ทำได้ ผู้เข้าฝึกมีการปฏิบัติงานและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดีขึ้น

สตราห์ตัน และเจอร์ราล์ดีน (นวลละอ อ สุภาพล. 2536 ; อ้างอิงมาจาก Stratton, Stratton and Geraldine. 1982) ศึกษาการฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ให้กับเจ้าหน้าที่ทางกฎหมายระดับสูง ที่ทำงานเกี่ยวกับปัญหาของคู่สมรส โดยฝึกเจ้าหน้าที่ดังกล่าวรวม 8 คน จากนั้นมีการประเมินผลโครงการโดยการติดตามผลระยะยาว คือระยะ 1 ปี ครั้งหนึ่ง และ 5 ปี ปรากฏผลว่า ผู้ได้รับการฝึกมีความรู้ความเข้าใจในการสร้างมนุษยสัมพันธ์มากขึ้น ปรับปรุงการสื่อความดีขึ้น และทำงานด้วยความพอใจมากขึ้น

แบล็คเบิร์น (นวลละอ อ สุภาพล. 2536 ; อ้างอิงมาจาก Blackburn. 1982) ศึกษาการประเมินผลโครงการฝึกด้านความรู้สึกรู้จัก อัตมโนทัศน์ และการปฏิบัติงานทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาลปี 2 ระดับปริญญาตรี โครงการฝึกใช้วิธีฝึกเป็นกลุ่มฝึกจากคู่มือ และดูรูปแบบจากวีดิทัศน์ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่มีโครงการฝึกใด ๆ การฝึกทั้งหมด 10 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง การวัดผลมีเพียงการวัดภายหลังเข้าโครงการเท่านั้น ปรากฏผลในส่วนของการปฏิบัติงานพบว่าการปฏิบัติงานทางคลินิกของกลุ่มที่เข้าโครงการสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าโครงการอย่างชัดเจน จากผลนี้ทำให้มีการตัดสินใจรวมโครงการฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์สำหรับนักศึกษาพยาบาลไว้ในหลักสูตร

คันทิงแฮม (Cunningham. 1989) ศึกษาผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ที่มีต่อการปฏิบัติงานของพยาบาล โดยกลุ่มทดลองได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกดังกล่าว ภายหลังการฝึกทำการวัดผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล โดยการประเมินจากผู้รับบริการ ผลการศึกษาพบว่า การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม สามารถพัฒนาคุณภาพการให้การพยาบาลได้

ยาร์โบร และไลเนต (Yarbro and Lynette. 1989) ศึกษาผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมทั่วไป ต่อกระบวนการคิดของนักศึกษาครูระดับปริญญาโท จำนวน 50 คน แบ่งออก

เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมทัวป ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์สถานการณ์ 16 สถานการณ์ การอ่านเรียงความและการอภิปรายกลุ่ม โดยใช้เวลาในการฝึก 2 วัน รวมทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง ทั้งสองกลุ่มได้รับการทดสอบความไวในการรับรู้ระหว่างวัฒนธรรมก่อนและหลังการทดลอง ผลการศึกษาพบว่า การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมทัวป ทำให้นักศึกษาครู พัฒนาความรู้ความเข้าใจต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมแตกต่างกันได้ดีขึ้น ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะประโยชน์ของเครื่องมือในการเตรียมนักศึกษาระดับปริญญาโท ที่จะออกไปฝึกสอนในสถานที่ต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมต่างไปจากเดิมได้เป็นอย่างดี

อันเดอร์ฮิล (Underhill, 1991) ศึกษาผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมสำหรับนักธุรกิจ ที่ทำการติดต่อธุรกิจระหว่างประเทศ พบว่าการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมช่วยให้มีการปรับตัว และมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น นอกจากนี้สำหรับผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีผลต่อผู้ฝึกในด้านอื่น ที่ใกล้เคียงกับการปฏิบัติงาน เช่น งานวิจัยของ ริกอสเตน (Goldstein, 1992) ทำการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมของนักเรียนนานาชาติที่ศึกษาอยู่ในอเมริกา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน จำนวน 81 คน จาก 18 รัฐในสหรัฐอเมริกา โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 42 คน และกลุ่มควบคุม 39 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีการปรับตัว และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีกว่ากลุ่มทดลอง

คร็อกเก็ต (Crockett, 1993) ศึกษาปริมาณการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อจริยธรรมในการปฏิบัติงานของนักสุขภาพจิตที่มีต่อผู้รับบริการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักสุขภาพจิตจำนวน 100 ราย จากศูนย์สุขภาพจิต 6 แห่ง ในแคลิฟอร์เนียได้ เก็บข้อมูลโดยให้ในกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม 4 ด้านคือ ด้านพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่ได้รับทักษะการรับวัฒนธรรมที่มีต่อผู้บริการ และคำถามปลายเปิด ผลการศึกษาพบว่า นักสุขภาพจิตขาดการนำทักษะในการรับวัฒนธรรมไปใช้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับบริการ รวมทั้งหน่วยงานเหล่านี้ไม่ได้จัดรูปแบบการให้บริการโดยใช้รูปแบบทักษะในการรับวัฒนธรรม ผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้เสนอแนะ ปรับปรุงการให้บริการโดยใช้วิธีการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และ

ทักษะในการปฏิบัติงานให้กับนักสุขภาพจิต โดยเชื่อว่าส่งผลให้การปฏิบัติงานของนักสุขภาพจิต คำนึงถึงจริยธรรมต่อผู้รับบริการเพิ่มมากขึ้น และผลการปฏิบัติงานเป็นไปด้วยดี

สำหรับในประเทศไทย นวลละออ สุภาพล (2534) ได้นำรูปแบบการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมมาทดสอบกับนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยการทบทวนเรื่อง "ผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ" เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งมีจุดประสงค์สำคัญ 4 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมต่อการปฏิบัติงาน การยอมรับเชิงจิตและความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจโดยรวม และที่แบ่งประเภทตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง (2) เพื่อเปรียบเทียบผลการฝึกดังกล่าว ในกลุ่มผู้ที่ได้รับการฝึกที่มีสุขภาพจิตดีและสติปัญญาสูงกับผู้ที่สุขภาพจิตด้อยและสติปัญญาค่อนข้างต่ำ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการฝึกกับคุณสมบัติส่วนตัว ที่มีต่อการปฏิบัติงาน การยอมรับเชิงจิต และความสามารถในการปรับตัว (4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการปฏิบัติงาน การยอมรับเชิงจิต และความสามารถในการปรับตัว ในกลุ่มนักเรียนนายร้อยตำรวจประเภทต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์รองอีกหลายประการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจ จำนวน 137 คน ซึ่งเรียนอยู่ชั้นปีที่ 2 โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน และเป็นผู้ที่เข้าร่วมในโครงการ "นักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกวิชาชีพประชาชนในชนบท" โดยจัดนักเรียนนายร้อยตำรวจดังกล่าวนี้ออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการสุ่มอย่างง่าย กลุ่มทดลองได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการฝึกกิจกรรมอื่น ซึ่งมีเนื้อหาไม่เกี่ยวข้องกับการฝึกในกลุ่มทดลอง แต่ละกลุ่มใช้เวลาในการฝึก 5 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง 30 นาที รวมเป็นเวลา 7 ชั่วโมง 30 นาที

ภายหลังการฝึกได้มีการวัดความไวในการรับรู้ระหว่างวัฒนธรรมในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเพื่อตรวจสอบการจัดกระทำ (Manipulation Check) ต่อมาได้วัดผลหลาย ๆ ด้านที่สำคัญคือ ผลการฝึกด้านการปฏิบัติงาน การยอมรับเชิงจิต และความสามารถในการปรับตัว ในวันที่ 2 เมื่อกลุ่มตัวอย่างกลับมาจากการอยู่ร่วมกับครอบครัวพ่อแม่สมมุติมาแล้วเป็นเวลา 12 วัน

ได้มีการวิเคราะห์ทางสถิติหลายวิธี เช่น วิเคราะห์ความแปรปรวน การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณ และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เป็นต้น

ผลการวิจัยมีหลายประการที่สำคัญคือ พบว่า (1) ผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมให้ผลดีต่อผู้รับการฝึกอย่างชัดเจนแตกต่างจากผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก ดังนี้ นักเรียนนายร้อยตำรวจที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีผลการปฏิบัติงานทั่วไปสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยคือ นักเรียนนายร้อยตำรวจที่บิดามีอาชีพประเภท 1 (รับราชการ ค้าขาย ประกอบธุรกิจส่วนตัว) นักเรียนนายร้อยตำรวจที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ผู้ที่มีสุขภาพจิตค่อนข้างสูงทั้งผู้ที่อยู่ในเมืองและชนบท และผู้ที่มีสุขภาพจิตค่อนข้างต่ำที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเมือง สำหรับด้านความสามารถในการปรับตัว พบว่านักเรียนนายร้อยตำรวจที่ได้รับผลดีจากการฝึกด้านความสามารถในการปรับตัว คือผู้ที่มีบุคลิกภาพแสดงตัว และมีทัศนคติที่ดีมากต่ออาชีพตำรวจ ผู้เข้าฝึกที่มีบุคลิกภาพเก็บตัว และมีภูมิลำเนาอยู่ในชนบท และผู้เข้าฝึกที่มีทัศนคติที่ดีน้อยต่อตนเอง และมีภูมิลำเนาในชนบท ส่วนด้านทัศนคติต่อบุคคลเป้าหมาย ปรากฏว่านักเรียนนายร้อยตำรวจ ที่มีบุคลิกภาพแสดงตัว และทัศนคติที่ดีมากต่ออาชีพตำรวจ เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จะเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีมากต่อบุคคลเป้าหมายอย่างชัดเจน (2) นักเรียนนายร้อยตำรวจที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ซึ่งมีลักษณะเด่น ได้แก่ ผู้ที่มีสุขภาพจิต และสติปัญญาสูงกว่าค่าเฉลี่ย มีผลการปฏิบัติงานและความสามารถในการปรับตัวสูงกว่านักเรียนนายร้อยตำรวจที่ได้รับการฝึกซึ่งมีลักษณะ 2 ประการดังกล่าวด้วย (3) จิตลักษณะเดิมของบุคคล สามารถทำนายการปฏิบัติงานทั่วไป และความสามารถในการปรับตัวในกลุ่มนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ได้รับการฝึกมากกว่านักเรียนนายร้อยตำรวจที่ไม่ได้รับการฝึกโดยตัวทำนายคือ สุขภาพจิต ส่วนกลุ่มไม่ฝึกมีเบอร์เชนด์ทำนายมากกว่ากลุ่มฝึกด้านการยอมรับเชิงจิตเพียงด้านเดียว ตัวทำนายคือบุคลิกภาพ (4) ความสัมพันธ์ของตัวแปร 3 ตัวคือ การปฏิบัติงานทั่วไป การยอมรับเชิงจิตและความสามารถในการปรับตัว ปรากฏผลดังนี้ กลุ่มฝึก พบความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับที่เชื่อมั่นได้ของการปฏิบัติงานทั่วไป กับความสามารถในการปรับตัว และการยอมรับเชิงจิต กับความสามารถในการปรับตัว ส่วนการปฏิบัติงานทั่วไปกับการยอมรับเชิงจิต มีความสัมพันธ์เชิงลบและไม่ถึงระดับที่เชื่อมั่นได้ กลุ่มไม่ฝึก พบความสัมพันธ์เชิงบวก ของการปฏิบัติงานทั่วไปกับความสามารถในการปรับตัว ใน

ระดับที่เชื่อมั่นได้ สำหรับการปฏิบัติงานทั่วไปกับการยอมรับเชิงจิต พบความสัมพันธ์เชิงบวกและ ไม่อยู่ในระดับที่เชื่อมั่นได้ ส่วนการยอมรับเชิงจิตกับความสามารถในการปรับตัว มีความสัมพันธ์ เชิงลบและไม่ถึงระดับที่เชื่อมั่นได้

นอกจากนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ยังได้ศึกษาตัวแปรทางจิตลักษณะ และลักษณะทางชีวสังคม บางด้าน ที่อาจเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของนักเรียนนายร้อยตำรวจอีกด้วย โดยพบว่า (1) การทำนายผลการปฏิบัติงานทั่วไป การช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์และการให้คำปรึกษาแนะนำ พบว่าจิตลักษณะเดิม คือสุขภาพจิต เป็นตัวทำนายสำคัญของปริมาณการปฏิบัติงานทั่วไปในกลุ่มนักเรียน นายร้อยตำรวจที่ได้รับการฝึก กลุ่มที่ครอบครัวยุติธรรมค่อนข้างต่ำ และกลุ่มที่มีความใกล้ชิดชนบทสูง แต่กลุ่มที่ครอบครัวยุติธรรมค่อนข้างสูง และกลุ่มที่มีความห่างเหินชนบท ปรากฏว่าตัวทำนายได้แก่ ทักษะติดต่อตนเอง และทัศนคติต่ออาชีพตำรวจ สำหรับงานด้านการช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์ จิตลักษณะเดิมคือ สติปัญญา เป็นตัวทำนายที่สำคัญในกลุ่มที่มีความใกล้ชิดชนบทมากและกลุ่มที่ ครอบครัวยุติธรรมค่อนข้างต่ำ ส่วนงานด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ พบว่าสุขภาพจิตและสติปัญญา เป็นตัวทำนายที่สำคัญและเด่นชัดในกลุ่มนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ครอบครัวยุติธรรมดี (2) ผลการ ทำนายความสามารถในการปรับตัว พบว่า สุขภาพจิต เป็นตัวทำนายสำคัญต่อความสามารถในการ ปรับตัวในนักเรียนนายร้อยตำรวจในกลุ่มที่ได้รับการฝึก ส่วนกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยอื่น ๆ พบว่า ทักษะติดต่อตนเองเป็นตัวทำนายที่สำคัญ (3) ในด้านการยอมรับเชิงจิต พบว่า บุคลิกภาพเก็บตัว- แสดงตัว เป็นตัวทำนายที่สำคัญในกลุ่มฝึกและเมื่อเพิ่มทัศนคติต่อตัวเองเข้ามา เป็นตัวทำนายอีกตัว หนึ่ง ปรากฏว่า ทักษะติดต่อตนเองสามารถทำนายการยอมรับเชิงจิต ในนักเรียนนายร้อยตำรวจ ในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยต่าง ๆ ได้ทุกกลุ่ม (4) ผลการทำนายทัศนคติต่อบุคคลเป้าหมายพบว่า จิตลักษณะด้านสติปัญญาเป็นตัวทำนายในกลุ่มไม่ฝึก และกลุ่มที่ครอบครัวยุติธรรมไม่ดี ส่วนกลุ่มฝึกและ กลุ่มที่ครอบครัวยุติธรรมดี พบว่าทัศนคติต่อตนเองเป็นตัวทำนายที่สำคัญ

สรุปโดยรวมได้ว่านักเรียนนายร้อยตำรวจที่ได้รับผลดีจากการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีทั้งสิ้น 7 กลุ่ม โดยเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติงานทั่วไป ความสามารถในการปรับตัวและทัศนคติที่ดีต่อบุคคลเป้าหมาย สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก คือนักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีบิดามีอาชีพรับราชการ ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว (อาชีพประเภท 1) ผู้ที่ครอบครัวยุติธรรมระดับเศรษฐกิจดี ผู้ที่มีสุขภาพ

จิตสูงทั่ว ๆ ไป ผู้มีบุคลิกภาพแสดงตัว และมีทัศนคติที่ดีมากต่ออาชีพตำรวจ ผู้ที่มีสุขภาพจิตค่อนข้างต่ำ และอยู่ในเมืองและนักเรียนนายร้อยตำรวจที่อยู่ในชนบทและมีบุคลิกภาพเก็บตัว และนักเรียนนายร้อยตำรวจที่อยู่ในชนบท ที่มีทัศนคติที่ดีน้อยต่อตนเอง

การวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมต่อการปฏิบัติงานและความสามารถในการปรับตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจอย่างชัดเจน และได้บ่งชี้ว่าผู้ที่มีลักษณะเฉพาะบางประการได้รับประโยชน์จากการฝึกมากกว่าคนประเภทอื่น ๆ ฉะนั้นผลการวิจัยนี้จึงแสดงว่าชุดฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาความไวในการรับวัฒนธรรมนี้มีประโยชน์ในการเตรียมบุคคลเพื่อไปปฏิบัติงานภาคสนามกับผู้ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมกับตนได้เป็นอย่างดี และใช้ได้ผลดีอย่างเด่นชัดมากในผู้เข้าฝึกบางประเภท เช่น กลุ่มที่ครอบครัวประกอบอาชีพรับราชการ ค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว และกลุ่มที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง เป็นต้น

หลังจากนั้น นวลละออ สุภาพล (2536) ได้ประเมินผลโครงการการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมอีกครั้งหนึ่ง ในนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้ารับราชการในชนบทปี 2536 ในการประเมินได้จัดลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 6 ด้าน คือผู้อุปการะ อาชีพของบิดา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว การศึกษาของบิดา ภูมิลำเนา และสติปัญญา การวัดตัวแปรตามได้กระทำภายหลังกลุ่มตัวอย่างได้กลับจากการอยู่ครอบครัว พ่อ แม่ สมมติมาแล้วเป็นเวลา 5 เดือน โดยวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความพร้อมในการปฏิบัติงานกับชาวชนบท ทัศนคติต่อการทำงานในชนบท บุคลิกภาพอาณานิยม ทัศนคติอาณานิยม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการตัดสินใจให้เหตุผลเชิงจริยธรรม สำหรับความพร้อมในการทำงานร่วมกับชาวชนบท หมายถึงมีความพร้อมทางด้านจิตใจในการทำงาน ให้ความช่วยเหลือ ท้าทายให้เป็นประโยชน์ และทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นการส่วนตัว เป็นต้น จากการประเมินผลในนักเรียนนายร้อยตำรวจกลุ่มรวม นักเรียนนายร้อยตำรวจกลุ่มย่อย ที่แยกตามลักษณะทางชีวสังคมและนักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีลักษณะทางชีวสังคมร่วมกัน ผลการศึกษาพบว่า (1) นักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้าโครงการได้รับผลดี ในวัตถุประสงค์ทั้ง 6 ประการคือ ด้านความพร้อมในการปฏิบัติงานกับชาวชนบท ทัศนคติต่อการทำงานในชนบท บุคลิกภาพอาณานิยม ทัศนคติอาณานิยม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการตัดสินใจให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยเฉพาะความพร้อมในการปฏิบัติงานกับชาวชนบทผ่านเกณฑ์ระดับดีมากเป็นส่วนใหญ่

(2) นักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีสติปัญญาสูง มีความพร้อมในการปฏิบัติงานกับชาวชนบทสูงกว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีสติปัญญานกลาง และนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ปิตามีอาชีพประเภท 2 มีความพร้อมในการปฏิบัติงานสูงกว่านักเรียนนายร้อยตำรวจ ที่ปิตามีอาชีพประเภท 1 ด้านทัศนคติ ต่อการทำงานในชนบท พบผลเด่นชัดในนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ สำหรับด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบผลในนักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีสติปัญญาสูง ส่วนความแตกต่างในด้านบุคลิกภาพอาณานิยม ทัศนคติอาณานิยม และการตัดสินใจให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่ปรากฏผลว่ามีความแตกต่างกันในระดับที่เชื่อมั่นได้ ระหว่างนักเรียนนายร้อยตำรวจกลุ่มย่อย ใด ๆ (3) อิทธิพลร่วมหรือปฏิสัมพันธ์ของลักษณะทางชีวสังคม มีผลเฉพาะด้านทัศนคติอาณานิยม เท่านั้น โดยพบผลเด่นชัดในนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ผู้เฒ่าอุปการะ และครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง นักเรียนนายร้อยตำรวจที่ปิตามารดาอุปการะ และครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง นักเรียนนายร้อยตำรวจที่ปิตามารดาอุปการะ และครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ นักเรียนนายร้อยตำรวจที่ผู้เฒ่าอุปการะและปิตามีการศึกษาค่อนข้างต่ำ นักเรียนนายร้อยตำรวจที่ปิตามารดาอุปการะและปิตามีการศึกษาค่อนข้างสูง นักเรียนนายร้อยตำรวจที่ปิตามารดาอุปการะ และปิตามีการศึกษาค่อนข้างต่ำ นักเรียนนายร้อยตำรวจที่ปิตามารดาอุปการะ และมีสติปัญญาปานกลาง นักเรียนนายร้อยตำรวจทั้ง 7 กลุ่มนี้ได้รับผลดี จากโครงการคือ ภายหลังเข้าโครงการแล้ว มีทัศนคติอาณานิยมต่ำมากอย่างชัดเจน (4) สติปัญญาเป็นตัวทำนายที่สำคัญด้านความพร้อมในการปฏิบัติงานกับชาวชนบท และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่วนระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสามารถทำนายทัศนคติต่อการทำงานในชนบทได้ สำหรับบุคลิกภาพอาณานิยม ทัศนคติอาณานิยม และการตัดสินใจให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ทั้ง 3 ตัวแปรนี้ไม่มีตัวทำนายใด ๆ สามารถทำนายได้ (5) ความพร้อมในการปฏิบัติงานกับชาวชนบทมีความสัมพันธ์คล้อยตามกัน และในระดับที่เชื่อมั่นได้ กับทัศนคติต่อการทำงานในชนบท บุคลิกภาพอาณานิยม ทัศนคติอาณานิยม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการตัดสินใจให้เหตุผลเชิงจริยธรรม นอกจากนี้ยังพบว่า ทัศนคติต่อการทำงานในชนบทมีความสัมพันธ์คล้อยตามกับบุคลิกภาพอาณานิยมและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อีกด้วย

ซึ่งผลการประเมินโครงการ นักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกอบรมประชาชนในชนบท ในปี 2536 ครั้งนี้ สอดคล้องกับการประเมินผลโครงการฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ กับความพร้อม

านการปฏิบัติงาน ซึ่งพบในงานวิจัยจากต่างประเทศหลายเรื่อง ที่ใช้วิธีการต่าง ๆ กันในการฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์และการฝึกก็ได้กระทำกับบุคคลหลายกลุ่ม โดยมีการวัดผลด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน และพบผลตรงกันว่า โดยการฝึกทักษะนี้ทำให้บุคคลมีความพร้อมในการปฏิบัติงานสูงขึ้น ซึ่งปรากฏผลทั้งการประเมินผลในระยะสั้น คือเมื่อโครงการเสร็จสิ้นลง และการติดตามระยะยาว คือผู้ที่เข้าโครงการฝึก มีความพอใจในการทำงาน ปรับปรุงการทำงานดีขึ้น ปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น มีความสามารถในการแก้ปัญหามากขึ้น ทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความเข้าใจ ลดความขัดแย้งและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (นวลละออ สุภาพล. 2536)

อนึ่ง การประเมินผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมของ นวลละออ สุภาพล (2534, 2536) ด้านการปฏิบัติงานมีข้อสังเกตว่า ผลการฝึกนักเรียนนายร้อยตำรวจกลุ่มรวม ได้รับผลดีทั้งด้านการปฏิบัติงาน (2534) และด้านความพร้อมในการปฏิบัติงาน (2536) แต่เมื่อเปรียบเทียบในนักเรียนนายร้อยตำรวจกลุ่มย่อย ที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคม ปรากฏผลแตกต่างกันคือ ด้านการปฏิบัติงาน นักเรียนนายร้อยตำรวจกลุ่มย่อย ที่ได้รับผลดีมาก คือกลุ่มที่บิดาประกอบอาชีพประเภท 1 (รับราชการ ค้าขาย ประกอบธุรกิจส่วนตัว) และกลุ่มที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง และเมื่อพิจารณาด้านความพร้อมในการปฏิบัติงาน ปรากฏผลตรงข้าม คือนักเรียนนายร้อยตำรวจกลุ่มที่ได้รับผลดีมากคือ กลุ่มที่บิดาประกอบอาชีพประเภท 2 (เกษตรกรรม, รับจ้าง) และกลุ่มที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ผลตรงข้ามกันดังกล่าวนี้แสดงว่า การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมได้ผลดีแก่กลุ่มย่อยทุกกลุ่มดังกล่าว โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์การทำงาน คือถ้าวัดผลการปฏิบัติงานจริงจะได้ผลดีใน 2 กลุ่มที่กล่าวมาก่อน แต่ถ้าเป็นการวัดความพร้อมโดยยังไม่ลงมือปฏิบัติงานแล้ว จะได้ผลดีใน 2 กลุ่มที่กล่าวภายหลัง

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้วัดผลการปฏิบัติงานจริงของนักศึกษาพยาบาล จึงคาดว่า 2 กลุ่มแรกจะมีผลการปฏิบัติดีกว่า 2 กลุ่มหลัง ส่วนกลุ่มย่อยอื่น ๆ เมื่อพิจารณาจากลักษณะชีวสังคมประเภทเดียวกันแต่ต่างระดับกัน ปรากฏว่าการฝึกได้ผลดีมากในกลุ่มต่อไปนี้ กลุ่มที่บิดามารดาจบการะ กลุ่มที่บิดามีการศึกษาค่อนข้างสูง กลุ่มที่มีภูมิลำเนาชนบท และกลุ่มที่มีสติปัญญาค่อนข้างสูง ส่วนกลุ่มที่มีลักษณะตรงข้ามได้รับผลดีจากการฝึกน้อยกว่า (นวลละออ สุภาพล. 2536) ซึ่งผลนี้ผู้วิจัยจะได้นำไปเป็นหลักฐานในการตั้งสมมติฐานต่อไป

ความสำคัญของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมให้กับนักศึกษาพยาบาลในการวิจัยครั้งนี้ จะได้ประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะเมื่อนักศึกษาเริ่มขึ้นปฏิบัติการบนหอผู้ป่วยนักศึกษาจะเริ่มประยุกต์ ความรู้ในการฝึกทักษะเพื่อให้เกิดความชำนาญ ในขณะที่กำลังฝึกปฏิบัติงานทางของพยาบาล นักศึกษา พยาบาลจะได้ปฏิบัติร่วมกับทีม กับกลุ่มของโรงพยาบาลบนตึกรักษาพยาบาล ได้แก่ พยาบาล แพทย์ และบุคลากรอื่น ๆ จากการศึกษาวิจัยพบว่าประสบการณ์ทางคลินิก เป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ ที่สุดในการเตรียมนักศึกษาพยาบาลเพื่อปฏิบัติการพยาบาล (ศิขริน สุสุข. 2532) ในขณะที่กำลัง ฝึกปฏิบัติงานทางของพยาบาล ซึ่งนักศึกษาพยาบาลจะได้ปฏิบัติร่วมกับกลุ่มดังกล่าวข้างต้น ซึ่งต้องมึ การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรเหล่านี้ นอกจากนี้ยังต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ป่วยอีกด้วย การ ติดต่อสื่อสารกับกลุ่มคนเหล่านี้ นับว่ามีความสำคัญมาก และจะเป็นเครื่องชี้วัดถึงความสำเร็จใน การฝึกงานพยาบาล อย่างไรก็ตามนักศึกษาพยาบาลเหล่านี้ยังไม่มีเครื่องบ่งชี้แสดงว่าสามารถ สร้างมนุษยสัมพันธ์เพื่อการทำงานกับบุคลากรกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ได้ ดังนั้นการฝึกทักษะในการรับ วัฒนธรรมกับนักศึกษาพยาบาลที่จะฝึกงานบนหอผู้ป่วยย่อมเป็นการเตรียมตัวด้านมนุษยสัมพันธ์ในการ ทำงาน ซึ่งจะได้รับความสำเร็จในการทำงานมากกว่ากลุ่มที่ไม่เตรียมตัวด้านนี้มาก่อน จึงอาจคาด ได้ว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกจะมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทางคลินิกดีกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งไม่ ได้รับการฝึก รวมทั้งกลุ่มย่อยที่แบ่งตามลักษณะชีวสังคม 6 ด้านคือ ผู้ดูแลการะ อาชีพบิดา ระดับ เศรษฐกิจของครอบครัว การศึกษาของบิดา ภูมิฐานะ และสติปัญญา โดยกลุ่มที่จะได้รับผลดีมากที่สุด คือกลุ่มที่บิดามารดาดูแลการะ กลุ่มที่บิดาประกอบอาชีพประเภท 1 (รับราชการ ค้าขาย ประกอบ ธุรกิจส่วนตัว) กลุ่มที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง กลุ่มบิดามีการศึกษาค่อนข้างสูง กลุ่มที่มี ภูมิฐานะชนบทและกลุ่มที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง

การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การพิจารณาผลการฝึกทักษะด้านนี้ นอกจากจะพิจารณาผลทางด้านการปฏิบัติงาน ดังกล่าว มาแล้ว การวิจัยที่ผ่านมายังปรากฏผลการวิจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือเรื่องของความสามารถ ในการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายและลักษณะของการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรมหมายถึง การที่บุคคลเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นแรงจูงใจหรือเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่า บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้เสมอ และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำและระดับจริยธรรมที่แตกต่างกันได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2534)

ลักษณะของการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2534) ได้กล่าวถึงลักษณะของการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และระดับของพัฒนาในเรื่องนี้มีสาระสำคัญดังนี้ ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล เป็นลักษณะทางจิตซึ่งจะมีการพัฒนาไปเองตามธรรมชาติเมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น และมีประสบการณ์มากขึ้น ผู้ที่ได้ศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง คือ เพียเจท์ และโคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1932 ; Kohlberg. 1969) สรุปได้ว่า องค์ประกอบพื้นฐานของการพัฒนาคุณลักษณะนี้ คือสติปัญญาหรือการคิดกับประสบการณ์ทางสังคม สติปัญญาจะทำให้บุคคลสามารถจดจำนิรนัยวิเคราะห์ เข้าใจกฎเกณฑ์ ข้อบัญญัติ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เมื่อบุคคลอายุน้อยสติปัญญาและความสามารถในการคิดยังอยู่ในระดับต่ำ ความสามารถที่จะรับรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหรือการกระทำต่าง ๆ จึงต่ำ เมื่อเติบโตสมองมีการพัฒนาการสูงขึ้น ความสามารถในด้านสติปัญญาและการคิดก็สูงขึ้น ทำให้บุคคลสามารถที่จะจดจำและเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมควรทำไม่ควรทำต่าง ๆ ได้มาก รวมทั้งพฤติกรรมที่ยากและซับซ้อนด้วย สำหรับประสบการณ์ทางสังคมนั้น มีบทบาทในแง่ของการได้รู้ ได้เห็น ได้พบได้ผ่านมา เพราะประสบการณ์ทางสังคมนั้นหมายถึงการได้มีโอกาสพบปะ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งการมีประสบการณ์ดังกล่าวจะทำให้บุคคลได้พบกับสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ทั้งที่เป็นเนื้อหาสาระทางสังคมและทางจริยธรรม ทำให้ได้เกิดความรู้ความเข้าใจในความคิด บทบาทของตน ของผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นการที่บุคคลได้มีโอกาสเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่น และประกอบกับการมีสติปัญญาสูงแล้ว ก็จะทำให้เขาเป็นผู้ที่มีความ

ก้าวหน้าในการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมดีกว่าผู้ที่ไม่มีโอกาสเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นหรือสติปัญญาต่ำ หรือมีลักษณะทั้ง 2 ประการนี้ต่ำ

ระดับพัฒนาการของการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โคลเบอร์ก (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1958) ทำการศึกษาการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับบุคคลต่างเชื้อชาติ ต่างวัฒนธรรม ทั้งจากทวีปยุโรป เอเชีย และอเมริกา ผลของการศึกษามนุษยชาติอย่างกว้างขวางดังกล่าว ทำให้สามารถแบ่งระดับพัฒนาการได้เป็น 3 ระดับ และแต่ละระดับแบ่งได้ออกเป็น 2 ขั้น ทั้งหมดจึงมี 6 ขั้น โดยผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ขั้นต่ำ จะใช้หลักการของการตัดสินใจแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของตนเอง เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง และผู้ใกล้ชิดเป็นสำคัญ ส่วนผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ขั้นสูงจะใช้หลักของการตัดสินใจแก้ปัญหา เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อหลักการ เพื่อความดี และเพื่อนมนุษย์ธรรม สำหรับระดับพัฒนาการแต่ละขั้นมีดังนี้

ระดับแรก ระดับก่อนเกณฑ์ เป็นระดับที่บุคคลยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจกระทำ การจะทำอะไรมักคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นใหญ่ โดยมีได้คำนึงถึงว่าการกระทำนั้นจะส่งผลต่อผู้อื่นอย่างไร ระดับนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ขั้น

ขั้นที่ 1 หลักการเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการถูกลงโทษ บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในขั้นนี้ จะตัดสินใจการกระทำว่าดี-เลว ถูก-ไม่ถูก โดยพิจารณาที่ผลการกระทำว่าจะส่งผลต่อตนอย่างไร หลบหลีกการถูกลงโทษทางกายเพราะได้รับความเจ็บปวด ยอมทำตามคำสั่ง ผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน ผู้ที่ใช้หลักการตัดสินใจขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 2-7 ปี ฉะนั้นผู้ใหญ่ที่ใช้การตัดสินใจโดยให้เหตุผลข้างต้นแสดงว่ามีเหตุผลเชิงจริยธรรมเทียบเท่าเด็กอายุ 2-7 ปี

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในขั้นนี้เป็นผู้ที่ถือว่าการกระทำที่ถูกต้องคือการกระทำที่สนองความต้องการของตนและทำให้เกิดความพอใจ การสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การกระทำแบบดีมาดีตอบ ร้ายมาร้ายตอบ เข้าทานอง "ตาต่อตา ฟันต่อฟัน" ผู้ใช้หลักการตัดสินใจขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 7-10 ปี และในทานองเดียวกับขั้นที่ 1 คือผู้ใหญ่ที่ใช้การตัดสินใจด้วยเหตุผลนี้แสดงว่ามีการตัดสินใจเท่ากับเด็กระดับ 7-10 ปี

ระดับที่สอง ระดับทำตามเกณฑ์ เป็นระดับที่บุคคลเรียนรู้ที่จะทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน และกระทำตามกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของศาสนา รู้จักที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคม ระดับนี้แบ่งออกได้ 2 ชั้น

ชั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ พฤติกรรมที่ดีตามที่เสนอแนะของผู้ที่ใช้หลักการตัดสินใจขั้นนี้ก็คือ การทำให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับ ลักษณะที่เด่นก็คือการคล้อยตามและพยายามทำตนให้ผู้อื่นรักหรือมองเห็นว่าน่ารัก ผู้ใช้หลักขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุประมาณ 10-13 ปี ผู้ใหญ่ที่ใช้การตัดสินใจด้วยเหตุผลข้างต้นนี้ แสดงว่ามีการตัดสินใจเท่ากับเด็กระดับ 10-13 ปี

ชั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม คือทำตามกฎหมาย และกฎเกณฑ์ของสังคม บุคคลจะเริ่มมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ เห็นความสำคัญของการทำตามหน้าที่ตน แสดงการยอมรับ เคารพในอำนาจและมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม ผู้ที่มีหลักการตัดสินใจขั้นนี้เป็นเด็กช่วงอายุ 13-16 ปี และผู้ใหญ่โดยทั่วไป

ระดับสาม ระดับเหนือกฎเกณฑ์ ในระดับนี้การตัดสินใจพฤติกรรมใด ๆ เป็นไปตามความคิดและเหตุผลของตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามที่ตนคิดว่าเหมาะสม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้นเช่นกัน

ชั้นที่ 5 หลักการตามความรับผิดชอบ ขั้นนี้ยึดประโยชน์และความถูกต้องเฉพาะเรื่องเฉพาะกาลเทศะ เป็นการกระทำที่เป็นไปตามข้อตกลงและยอมรับกันของผู้ที่มีจิตใจสูง โดยจะต้องนำเอากฎเกณฑ์ของสังคม กฎหมาย ศาสนา และความเห็นของบุคคลรอบด้านมาร่วมในการพิจารณาความเหมาะสมด้วยใจเป็นกลาง แล้วตัดสินใจโดยยึดความถูกต้องที่ตนเอง วินิจฉัยอีกทีหนึ่ง โดยยึดหลักความสำคัญของส่วนรวม เข้าใจในสิทธิของตนและของผู้อื่นสามารถควบคุมตนเองได้ มีความภาคภูมิใจเมื่อทำดีและละอายใจตนเองเมื่อทำชั่ว ผู้มีการตัดสินใจโดยใช้หลักนี้มักเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 16 ปีขึ้นไป

ชั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล มีลักษณะแสดงถึงความเป็นสากล นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน มีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายอันปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ มีหลักธรรมประจำใจของตนเอง มีความเกลียดกลัวความชั่ว เลื่อมใสศรัทธาในความดีงาม ผู้ที่มีหลักเกณฑ์การตัดสินใจขั้นนี้ส่วนมากเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง

หลักการตัดสินใจ 6 ขั้นนี้ ครอบคลุมพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งพัฒนาการถึงขีดสูงสุด และมีลักษณะเป็นสากล คือบุคคลไม่ว่าจะอยู่ในประเทศใด เชื้อชาติใด วัฒนธรรมแบบใด ก็มีแนวโน้มว่าเจริญผ่านกระบวนการเหล่านี้ตามลำดับขั้น จากขั้นต่ำไปหาขั้นสูงโดยไม่ข้ามขั้นตอนใด เป็นแต่บุคคลอาจพัฒนาในอัตราที่เร็ว-ช้า แตกต่างกัน และบางคนอาจพัฒนาไปถึงขั้นท้าย ๆ คือขั้น 5 และขั้น 6

การวิจัยหลายเรื่องในประเทศไทยพบว่า เด็กไทยอายุ 10 ขวบ ส่วนใหญ่จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมถึงขั้น 2 และ 3 คือการแสวงหารางวัล และการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ และที่สำคัญพบว่าจิตใจของวัยรุ่นและผู้ใหญ่ไทย หยุดขังอยู่ในขั้น 3 เท่านั้น (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2534) แม้ผู้ใหญ่ไทยบางคนจะสามารถให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้น 4 และขั้น 5 อยู่บ้าง แต่ก็มีเป็นจำนวนไม่เกิน 20% ของผู้ใหญ่ทั้งหมดที่ศึกษา ฉะนั้นนักพัฒนาจริยธรรมจึงมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาคนไทยตั้งแต่วัยรุ่นและผู้ใหญ่ให้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้น 4 และสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ เพราะผู้ใหญ่ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นต่ำคือขั้น 1, 2 และ 3 เท่านั้น มักจะเป็นผู้ที่แก้ปัญหาโดยการสร้างปัญหาใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น และมักปรากฏมากในคนที่ เป็นอาชญากรและต้องโทษ (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2534 ; อ้างอิงมาจาก Jurkovic. 1980)

การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้น สรุปว่ากระทำได้ 2 วิธีคือ วิธีแรก ใช้รูปแบบการฝึกเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยการสร้างชุดฝึกที่มีโครงสร้างและนำไปฝึกกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้ผลดีตามความมุ่งหมาย (โรสส มีดุน. 2524 ; สกล เทียงแท้. 2525) ส่วนอีกวิธีหนึ่ง เป็นการฝึกที่ไม่มีโครงสร้างชัดเจนแต่เป็นการให้ข้อมูลในเรื่องดังกล่าวแก่ผู้เข้ารับการฝึก เช่น ดูโทรทัศน์และฟังวิทยุรายการที่เหมาะสม รวมทั้งอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาเหมาะสม เป็นต้น สำหรับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จะใช้วิธีการในข้อนี้คือ รูปแบบการฝึกมาใช้โครงสร้างจากทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยตรง แต่เป็นการฝึกที่มีโครงสร้างและเนื้อหาทำให้ผู้เข้าฝึกคิดหาเหตุผลที่เหมาะสม ซึ่งจะ เป็นวิธีพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้นได้วิธีหนึ่ง (นวลละออ สุภาพล. 2536)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับวิชาชีพพยาบาล

เนื่องจากวิชาชีพพยาบาล เป็นวิชาชีพที่ให้บริการแก่สังคม ดังนั้นผู้ประกอบวิชาชีพนี้จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทางการพยาบาล ควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรม มีความเมตตา กรุณา เสียสละ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รับผิดชอบต่อหน้าที่ พนม เทพพิทักษ์ (2533) กล่าวถึงความคาดหวังของสังคมต่อพยาบาลว่า พยาบาลนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่เสียสละ อ่อนโยน อ่อนหวาน ไม่เหนียวหนายต่อการดูแล และสามารถให้การเอาใจใส่ต่อผู้รับบริการอย่างทั่วถึงและครบถ้วน และด้วยการตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมในวิชาชีพ สภาการพยาบาลแห่งประเทศไทยจึงได้กำหนดให้มีข้อบังคับสภาการพยาบาลว่าด้วย การรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2530 มีทั้งหมด 3 หมวด คือ หมวดที่ 1 หลักทั่วไป ข้อ 1-3 กล่าวว่า "ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล ผู้ประกอบวิชาชีพการผดุงครรภ์ และผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ย่อมดำรงตนให้สมควรในสังคมโดยธรรม และเคารพต่อกฎหมายของบ้านเมือง ประกอบวิชาชีพด้วยเจตนาดี โดยไม่คำนึงถึงฐานะ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา สังคม หรือลัทธิการเมือง ย่อมไม่ประพฤติหรือกระทำการใด ๆ อันอาจเป็นเหตุให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ" หมวดที่ 2 ว่าด้วยการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ การปฏิบัติต่อผู้ร่วมวิชาชีพ การปฏิบัติต่อผู้ร่วมงาน การทดลองต่อมนุษย์และหมวดที่ 3 ว่าด้วยการระงับการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ซึ่งทั้ง 3 หมวดนี้เน้นถึงข้อปลีกย่อยต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญต่อการรักษาจริยธรรมในวิชาชีพการพยาบาลทั้งสิ้น (รื้อทอง ล้อทอง. 2534) ดังนั้นจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล จึงเป็นสิ่งสำคัญในการให้บริการแก่สังคม ผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลจึงควรจะได้รับ การเสริมสร้างจริยธรรมในวิชาชีพ และจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า โครงการฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ซึ่งใช้วิธีการต่าง ๆ กันนั้น สามารถนำมาใช้พัฒนาระดับจริยธรรมได้ ฉะนั้นการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับนักศึกษาพยาบาลในการวิจัยครั้งนี้ จึงอาจทำนายได้ว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกจะมีเหตุผลเชิง

จริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึก ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มแยกย่อยตามลักษณะทางชีวสังคมประเภทเดียวกันแต่ต่างระดับกัน

งานวิจัยที่ศึกษาผลการฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมในต่างประเทศที่สำคัญ ๆ ดังนี้

ชูตท์ (อัจนา ศรีสุรพล. 2535 ; อ้างอิงมาจาก Shoudt. 1976) ศึกษาการใช้บทบาทสมมติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอนุบาลจำนวน 75 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้บทบาทสมมติมีนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กัลเวย์ (นวลละอ อสุภาผล. 2536 ; อ้างอิงมาจาก Galvez. 1975) ทำการประเมินโครงการฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์โดยจัดให้มีการกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกกับกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน อายุระหว่าง 14-23 ปี เป็นชาย 43% หญิง 57% เข้าร่วมในการประชุมปฏิบัติการฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์โดยใช้โครงการฝึกชื่อ "การทำให้อัตชีวตสมบูรณ์ขึ้น" และให้มีปฏิสัมพันธ์โดยผู้เข้าฝึกสวมบทบาทเป็นพี่เลี้ยงของเด็กที่มีอายุน้อยกว่า ผลการประเมินโครงการซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง และจากรายงานการปฏิบัติงาน รวมทั้งรายงานจากครูฝึก ตลอดจนการตอบแบบสอบถามของพ่อแม่เด็กที่เข้าร่วมโครงการ การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าโครงการฝึกดังกล่าวทำให้กลุ่มตัวอย่างพึงตนเองมีความรับผิดชอบต่อสังคม บริการผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และมีวุฒิภาวะทางอารมณ์เพิ่มขึ้น คือควบคุมตนเองได้

ลอยด์ (Lloyd. 1982) ทำการประเมินโครงการฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ที่มีผลต่อการพัฒนาระดับจริยธรรมและความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง กลุ่มตัวอย่างที่เข้าโครงการเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 37 คน สุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่เข้าโครงการฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์และมีกิจกรรมอภิปรายเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไป กลุ่มสอง ให้สังเกตการอภิปรายเรื่องดังกล่าวของกลุ่มแรก จากกระจก One-way mirror กลุ่มสาม ไม่มีกิจกรรมใด ๆ ในส่วนของการพัฒนาจริยธรรมได้วัดผลโดยใช้แบบวัด The Defining Issues Test ปรากฏว่ากลุ่มแรกมีการเพิ่มระดับการพัฒนาจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มสองและสาม

และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนวัดก่อนกับวัดหลังการเข้าโครงการก็พบว่า กลุ่มแรกเพิ่มการพัฒนาจริยธรรมในการวัดหลังการเข้าโครงการด้วยเช่นกัน

แอลแลน (อัญญา ศรีสุรพล. 2535 ; อ้างอิงมาจาก Allen. 1986) ศึกษาผลของกลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ ระยะสั้นที่มีต่อทักษะการตอบสนองแบบเอื้ออำนวยการ (Facilitative Responding) ของนักศึกษาครูมีจำนวน 77 คน อายุโดยเฉลี่ย 21.2 ปี ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกด้านการตอบสนองแบบเอื้ออำนวยการ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีทักษะการตอบสนองแบบเอื้ออำนวยการมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทัศนาศา เทียมเสน (พรเทพ ช้อยศิริ. 2532 ; อ้างอิงมาจาก ทัศนาศา เทียมเสน. 2525) ศึกษาเกี่ยวกับแบบตัวอย่างการฝึกอบรมด้านมนุษยสัมพันธ์แก่นักเรียนฝึกหัดครูในประเทศไทย (A Modeling for Per-Service Teaching Training in Human Relations for Thailand) โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ฝึกทักษะเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ห้าด้านคือ ทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ทักษะในการใช้วิจารณญาณตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ทักษะการช่วยเหลือผู้อื่น ทักษะในการวิจารณ์ วิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมและทักษะในการพัฒนาตนเองเพื่อรู้จักตนเองดีขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สามารถพัฒนาทักษะทั้งห้าด้านนี้ได้

การประเมินผลโครงการต่าง ๆ ข้างต้นนี้แม้ว่าจะไม่ได้พิจารณาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นขั้น ๆ ตามแนวคิดของโคลเบอร์กโดยตรง แต่ผลที่ปรากฏกล่าวได้ว่าโครงการเหล่านี้มีผลให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น เช่น การวิจัยของลอยด์ แสดงให้เห็นว่า โครงการฝึกทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์สามารถพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้นได้ ส่วนการประเมินผลของกิลเวย์ได้ชี้ชัดว่าโครงการฝึกดังกล่าวได้พัฒนาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นเช่นกัน โดยสามารถนำมาเปรียบเทียบกับระดับพัฒนาของโคลเบอร์กได้ กล่าวคือ ปรากฏผลว่ากลุ่มตัวอย่างภายหลังเข้าโครงการแล้ว การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมพัฒนาอยู่ระดับสาม คือระดับเหนือกฎเกณฑ์ ในขณะที่ 5 คือ หลักการทำตามค่านิยมสามัญ เป็นต้น

สำหรับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ที่มีผลต่อพิจารณาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามแนวคิดของโคลเบอร์ก นวลละออ สุภาพล (2536) ทำการประเมินผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เข้าโครงการ "นักเรียนนายร้อยตำรวจ ฝึกวิชาชีพประชาชนในชนบท" โดยก่อนออกโครงการนี้ได้มีการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมเพื่อเตรียมตัวนักเรียนนายร้อยตำรวจไว้ก่อน กลุ่มตัวอย่างที่เข้าโครงการเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 2 จำนวน 137 คน การประเมินผลได้ประเมินทั้งในนักเรียนนายร้อยตำรวจกลุ่มรวม และนักเรียนนายร้อยตำรวจกลุ่มย่อยที่แยกตามลักษณะทางชีวสังคม ผลการศึกษาในส่วนของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมพบว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจกลุ่มรวมที่ได้รับการฝึกมีเหตุผลเชิงจริยธรรมระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาผลในกลุ่มย่อยที่แยกตามลักษณะชีวสังคม ประเภทเดียวกันแต่ต่างระดับกัน 6 ด้านคือ ผู้ประกอบการ อาชีพของบิดา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว การศึกษาของบิดา ภูมิฐานะและสติปัญญา พบว่าการตัดสินใจให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของทุกกลุ่มอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีปริมาณเท่าเทียมกัน ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมทำให้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น ซึ่งผลนี้ปรากฏชัดเจนในกลุ่มรวม ส่วนกลุ่มย่อยต่าง ๆ ซึ่งแบ่งตามลักษณะชีวสังคม รวม 6 ด้านคือ ผู้ประกอบการ อาชีพของบิดาหรือผู้ประกอบการ ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว การศึกษาของบิดา ภูมิฐานะและสติปัญญา นั้น ปรากฏว่า เมื่อเปรียบเทียบลักษณะทางชีวสังคมประเภทเดียวกัน แต่ต่างระดับกันไม่ปรากฏเด่นชัดว่า กลุ่มย่อยระดับใดได้ผลดีมากกว่ากลุ่มย่อยอีกระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ตามการพบว่าการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ไม่ปรากฏผลในกลุ่มย่อยระดับใดเป็นพิเศษนั้น ควรมีการวิจัยเพื่อตรวจสอบผลนี้อีกครั้งหนึ่ง โดยนำผลจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความพร้อมในการปฏิบัติงานกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาเป็นข้อมูลในการคาดการณ์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ตัวแปรนี้ มีความสัมพันธ์เชิงบวก (นวลละออ สุภาพล, 2536) และได้พบว่าความพร้อมในการปฏิบัติงานของกลุ่มย่อยต่อไปนี้ อยู่ในระดับดีมาก มากกว่ากลุ่มย่อยที่อยู่ต่างระดับกัน คือ กลุ่มบิดามารดาผู้ประกอบการ กลุ่มบิดาประกอบอาชีพประเภท 2 กลุ่มที่

ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ กลุ่มที่บิดามีการศึกษาค่อนข้างสูง กลุ่มที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชนบท และกลุ่มที่มีสติปัญญาค่อนข้างสูง

ฉะนั้นการคาดการณ์เพื่อตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยเหล่านี้มาเป็นข้อมูลในการอ้างอิง เพื่อทดสอบผลของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในกลุ่มย่อยอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นการยืนยันผลการวิจัยให้ชัดเจนขึ้น

สมมติฐานในส่วนนี้ก็คือ กลุ่มที่ได้รับการฝึก มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก และกลุ่มย่อยต่อไปนี้เมื่อได้รับการฝึกจะมีเหตุผลดังกล่าวสูงกว่ากลุ่มประเภทเดียวกันแต่ต่างระดับกัน และไม่ได้รับการฝึก คือกลุ่มบิดามารดาอุปการะ กลุ่มบิดาประกอบอาชีพประเภท 2 (เกษตรกรรม รับจ้าง) กลุ่มที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ กลุ่มบิดามีการศึกษาค่อนข้างสูง กลุ่มภูมิลำเนาอยู่ในชนบท และกลุ่มสติปัญญาค่อนข้างสูง

การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกคน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528 : 21 - 32) ได้วิเคราะห์จิตลักษณะที่จำเป็นสำหรับพลเมืองดีและข้าราชการที่ดี พบว่าลักษณะทางจิตใจที่เป็นแกนกลางของพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ และมีความเด่นชัดอย่างน้อย 8 ลักษณะคือ (1) เหตุผลเชิงจริยธรรม (2) ความเชื่ออำนาจในตน (3) ความมุ่งมั่นอนาคต (4) ทศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมที่สังคมปรารถนา (5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง (6) สติปัญญาดี (7) ประสพการณ์ทางสังคมสูง (8) สุขภาพจิตดี

ลักษณะความเชื่ออำนาจในตนเป็น 1 ใน 8 ของลักษณะจิตใจที่เป็นแกนกลางของพฤติกรรม ซึ่งจัดได้ว่าเป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2528 : 21) เช่นเดียวกับลักษณะความเฉลียวฉลาด หรือระดับสติปัญญา สุขภาพจิตและประสพการณ์ทางสังคม ซึ่งลักษณะเหล่านี้ มีอิทธิพลทางจริยธรรมโดยตรง แต่จะเป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ ที่จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและการพัฒนาทางจริยธรรมของเยาวชนอีกต่อหนึ่ง ดังนั้นการหาวิธีที่จะสามารถพัฒนาให้เด็กและเยาวชนมีลักษณะความเชื่ออำนาจภายในตนสูง จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เกิดความเชื่อว่า การทำดีย่อมได้ผลดี การทำชั่วได้ผลชั่ว ผลดีหรือผลชั่ว

ที่เกิดกับคนนั้นตนเป็นผู้กระทำและตนสามารถควบคุมผลที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งจะแผ่ขยายไปในพฤติกรรมประเภทอื่น ๆ ในที่สุดเช่น เป็นคนมีเหตุผล นอกจากนี้ ลักษณะความเชื่ออำนาจในตนยังทำให้บุคคลเป็นคนที่มีความรับผิดชอบสูงอีกด้วย (Hollander. 1981 : 123)

วิชาชีพพยาบาล เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ ดังนั้นนักศึกษาพยาบาลจึงจำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีบุคลิกภาพพร้อมที่จะพัฒนาตนเองและวิชาชีพ โดยเฉพาะบุคลิกภาพ ด้านความเชื่ออำนาจภายในตนนับเป็นสิ่งสำคัญที่พึงส่งเสริมให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้ตระหนักว่า ผลของการกระทำหรือการปฏิบัติการพยาบาลจะเป็นผลดีหรือไม่ดีนั้น เกิดจากการกระทำของตนเองมากกว่าสิ่งอื่น ๆ ฉะนั้นตนเองจึงสามารถควบคุมผลการกระทำหรือการปฏิบัติงานนั้น ๆ ได้

ความหมายของความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน

ร็อตเตอร์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2529 ; อ้างอิงมาจาก Rotter. 1966) ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดแนวความคิดเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน ให้ความหมายของความเชื่ออำนาจภายในตน หมายความว่า ปริมาณความเชื่อว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีก็ตาม เป็นผลของการกระทำในอดีตหรือในปัจจุบันของตนเอง ตรงข้ามกับผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน ซึ่งเชื่ออย่างแน่วแน่เห็นว่า โชคชะตา ความบังเอิญ อำนาจเหนือธรรมชาติหรือคนอื่น เป็นผู้บันดาลให้เกิดผลดีและผลเสียแก่ตน โดยตนเองไม่มีอำนาจในการควบคุมผลที่จะเกิดกับตนได้ บุคคลจะมีลักษณะนี้มากน้อยแตกต่างกันได้โดยทฤษฎีกล่าวว่า เกิดจากการสะสมประสบการณ์การได้รับรางวัลและโดนลงโทษตั้งแต่วัยเด็ก ถ้าเด็กได้รับรางวัลและโดนลงโทษอย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมของตน ทั้งทางด้านเวลาของการได้รับผล ตลอดจนลักษณะและปริมาณของผลที่ได้รับ เช่น เด็กทำความดีแล้วได้รับสิ่งตอบแทนที่เด็กพอใจ เด็กจะก่อตั้งความคาดหวังที่จะได้รับความพอใจอีก เมื่อกระทำพฤติกรรมประเภทเดียวกันนี้ในโอกาสต่อไป และความคาดหวังนี้จะแผ่ขยายไปครอบคลุมพฤติกรรมอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันด้วย

เลฟคอร์ต (Lefcuort. 1966 : 206-207) กล่าวว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึงการรับรู้ของบุคคลที่ว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเหตุการณ์ทางบวกและทางลบเป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำของตนเอง ดังนั้นตนจึงสามารถที่จะควบคุมเหตุการณ์นั้นได้ ส่วนความเชื่ออำนาจนอกตน หมายถึงการรับรู้ของบุคคลที่ว่าเหตุการณ์ทางบวกและเหตุการณ์ทางลบไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของตนในสภาพการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นเหตุการณ์ดังกล่าวจึงอยู่นอกเหนือการควบคุมของตน นอกจากนี้ โซโลมอนและโอเบอร์ลันเดอร์ (Solomon and Oberlander. 1974) ได้ขยายหรือเน้นความหมายของความเชื่ออำนาจภายในตนว่าเป็นความเชื่อ และการรับรู้ผลตลอดจนความต้องการควบคุมผลที่จะเกิด โดยพิจารณาว่าผลดังกล่าวนี้ เกิดจากทักษะความสามารถและความพยายามของตนเอง หรือเป็นเพราะอำนาจ โชคลาง โอกาส หรือการกระทำของคนอื่น ถ้าเป็นเพราะทักษะหรือความพยายามของตนเองก็จะเรียกว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน แต่ถ้าเชื่อว่าเกิดจากโชคลาง หรือบุคคลอื่นจะเรียกว่า ความเชื่ออำนาจภายนอกตน อย่างไรก็ตามการควบคุมผลที่ได้อาจปะปนกันอยู่ในหลายสถานการณ์ กล่าวคือ ถ้าบุคคลใดเห็นว่าผลที่ได้รับนั้นมิได้เกิดจากการกระทำของเขาหรือมองไม่เห็นสอดคล้องกันระหว่างผลตอบแทนกับความพยายามของตนแล้ว บุคคลนั้นจะรับรู้ว่าสถานการณ์ดังกล่าว เกิดจากอำนาจภายนอก แต่ถ้าบุคคลใดเชื่อว่าการกระทำของเขาเป็นสิ่งที่ทำให้เขาได้รับหรือไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่ต้องการ บุคคลนั้นจะรับรู้ว่าสถานการณ์ต่าง ๆ เกิดจากอำนาจของตน

กล่าวโดยสรุป ถ้าบุคคลใดเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเกิดจากทักษะความชำนาญหรือความสามารถของตน และตนสามารถควบคุมผลที่เกิดได้ จะเป็นคนที่มีลักษณะความเชื่ออำนาจภายในตน ส่วนบุคคลที่เชื่อว่าผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำเนื่องมาจากโชคลาง เคราะห์กรรม และบุคคลอื่นซึ่งตนไม่สามารถควบคุมได้ เป็นคนที่มีลักษณะความเชื่ออำนาจภายนอกตน

ความสำคัญของลักษณะความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน

สตรีกแลนด์ (Strickland. 1977) สรุปผลการวิจัยในเรื่องต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าความเชื่ออำนาจภายในตนเป็นจิตลักษณะที่ส่งผลให้บุคคลกระทำพฤติกรรมที่น่าปรารถนาว่า พวกเขา

ที่เชื่ออำนาจในตนจะสู้บุหรืน้อยกว่า และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสู้บุหรืได้มากกว่าผู้ที่เชื่ออำนาจภายนอกตน อดทนต่องานหนักและยากได้มากกว่า อดได้รอได้ดีกว่า เข้ากับคนอื่นได้ดีกว่า และรู้จักแสวงหาความรู้เพื่อปฏิบัติตนให้ดีขึ้นได้ดีกว่าพวกที่เชื่ออำนาจภายนอกตน นอกจากนั้นพวกที่เชื่ออำนาจภายในตน เมื่อประสบกับความล้มเหลวก็จะเชื่อว่าเป็นเพราะตนได้ใช้ความพยายามในการทำงานนั้นน้อยไป จึงมีแนวโน้มว่าจะใช้ความพยายามเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จ ความเชื่ออำนาจภายในตนจึงเป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำในสิ่งที่ตนรับผิดชอบให้สัมฤทธิ์ผล ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการวิจัยของไวส์ และ เซอร์แมน (วารี สีมิ่ง. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Weiss and Sherman. 1973 : 132) ซึ่งได้วัดความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน เพื่อทำนายการใช้ความพยายามในการทำงานหลังจากที่เคยทำงานประเภทเดียวกันล้มเหลวมาแล้วกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยนิวยอร์กที่กำลังเรียนวิชาจิตวิทยาเบื้องต้นจำนวน 41 คน การทดลองเริ่มด้วยการพูดให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความต้องการที่จะทำงานให้สำเร็จ และคาดหวังว่าหากตนพยายามทำงานหนักก็จะทำให้ได้รับความสำเร็จ จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างต่อภาพชุดแรกที่มีความยากจนกระทั่งไม่มีใครสามารถจะต่อภาพให้สำเร็จได้ หลังจากพบความล้มเหลวในการทำงานชิ้นแรกแล้วจึงให้ต่อภาพชิ้นที่สอง ซึ่งเป็นภาพที่ยากจนไม่มีใครสามารถทำได้สำเร็จอีกเช่นกัน การวัดความพยายามในการทำงานในการศึกษาครั้งนี้วัดจากเวลาที่นิสิตใช้ในการต่อภาพ ผลการทดลองปรากฏว่า หลังจากพบความล้มเหลวในการทำงานแล้วคนที่เชื่ออำนาจภายในตนจะยังมีความคาดหวังว่าหากตนเองพยายามทำงานหนักจะทำให้ได้รับความสำเร็จและใช้ความพยายามที่จะทำงานให้สำเร็จมากกว่าพวกที่เชื่ออำนาจภายนอกตน

นอกจากนั้น บลัค และ ออสติน (ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ. 2532 ; อ้างอิงมาจาก Buck and Austrin. 1971) ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการสอนสุขภาพพลานามัยโดยมุ่งให้ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลในการเรียนเช่นเดียวกับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ผลการวิจัยซึ่งสรุปมาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนปรากฏว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะกระทำสิ่งที่ตนรับผิดชอบให้เกิดสัมฤทธิ์ผล (Achievement Performance) มีความรับผิดชอบต่อความสำเร็จและความล้มเหลว และมีความพยายามที่จะทำให้ได้คะแนนสูง ๆ มากกว่าเพื่อรางวัลทางวิชาการ และการ

ยอมรับของครู ซึ่งฮอลแลนด์เดอร์ (Hollander. 1981 : 123) กล่าวว่าผู้ที่เชื่ออำนาจภายในตน จะใช้ความพยายามในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าคนที่เชื่ออำนาจภายนอกตน ทั้งนี้เพราะคนที่เชื่ออำนาจภายในตนจะมีการรับรู้ว่าการกระทำของตนจะก่อให้เกิดผลตามต้องการ สกิด์ซึบ นิรัทวิ (2532 : 167) รายงานว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะอื่น ๆ และพฤติกรรมการทำงานสูงมาก บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง ขณะที่มียิตลักษณะอื่น ๆ ต่ำจะมีพฤติกรรมการทำงานสูงกว่าบุคคลที่มีจิตลักษณะอื่น ๆ สูง ขณะที่ความเชื่ออำนาจภายในตนต่ำ นอกจากนี้ ความเชื่ออำนาจภายในตนยังมีความสัมพันธ์ทางลบกับสุขภาพจิต นั่นคือผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงจะมีปัญหาสุขภาพจิตน้อยกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนต่ำ

ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตน ในนักศึกษาพยาบาลเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาล มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพต่อไป

พัฒนาการของความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน

ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน ไม่ใช่สิ่งที่บุคคลมีมาแต่กำเนิด แต่เป็นลักษณะทางบุคลิกภาพที่บุคคลจะได้รับรู้และเกิดการเรียนรู้ในภายหลัง และเป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลอย่างเป็นลำดับขั้นแบบค่อยเป็นค่อยไป (อัญญรัตน์ จิรรุ่งศฤงคาร. 2526 : 25-26)

ลักษณะความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนนี้จะปลูกฝังทีละ เล็กทีละน้อยตั้งแต่บุคคลเป็นเด็กทารก จนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ถ้าสภาพแวดล้อมของบุคคลเอื้ออำนาจให้เขาสามารถทำนายและควบคุมผลที่จะเกิดกับเขาได้มาก เขาจะเป็นผู้มีกิจกรรมต่าง ๆ มาก ตรงกันข้ามถ้าในวัยเด็กบุคคลได้รับรางวัลและถูกลงโทษตามอารมณ์ของผู้ใหญ่ที่ปราศจากเหตุผล จะกลายเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนน้อยและเชื่ออำนาจภายนอกตนมาก บุคคลประเภทนี้จะกลายเป็นผู้มีความเฉื่อยชา ท้อแท้ หดหวัง วางเฉยนิ่งดูตายเมื่อมีปัญหาเกิดกับตนหรือผู้อื่น เพราะเขาเชื่อว่าเขาไม่มีอำนาจพอที่จะแก้ปัญหาหรือทำให้เกิดผลดีได้ (Williams. 1973) จะเห็นได้ว่า ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน มีการพัฒนามาตั้งแต่นานช่วงวัยเด็กเล็ก แต่เนื่องจากเด็กเล็ก ๆ

ช่วยเหลือตนเองได้น้อย ยังต้องอยู่ในความดูแลของผู้ใหญ่ จึงมีความสามารถในการควบคุมสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับตนเองได้น้อย ในระยะนั้นเด็กจึงมีความเชื่ออำนาจภายนอกตนมาก แต่เมื่อเด็กโตขึ้นมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น รู้จักเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น เริ่มมีความสามารถที่จะควบคุมผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองได้มากขึ้น รู้จักพัฒนาตนเองให้เข้ากับผู้อื่น เปลี่ยนบทบาทจากผู้คอยรับความช่วยเหลือจากผู้อื่นมาเป็นผู้กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม จะช่วยพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตน และจากการวิจัยของ แครนดอลล์ และคณะ (อดิวัฒน์ พรหมสาขา. 2532 ; อ้างอิงมาจาก Crandall et al. 1965 : 91-109) พบว่า ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนของบุคคลจะพัฒนาค่อนข้างสมบูรณ์เต็มที่ในวัยเด็ก ช่วงอายุไม่เกินระดับ 3 และจากช่วงระดับ 3 ไปถึงระดับ 12 นั้น ระดับของความเชื่ออำนาจภายในภายนอกตน จะเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อของนักจิตวิทยากลุ่มจิตวิเคราะห์ที่ว่า การพัฒนาบุคลิกภาพและความสามารถของคนเรานั้นเริ่มตั้งแต่วัยทารก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระหว่าง 1-5 ปีแรกของชีวิต

สภาวะแวดล้อมในวัยเริ่มต้นของชีวิตของแต่ละบุคคลมีบทบาทต่อการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน เด็กจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับครอบครัว ครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลอย่างสูงในการพัฒนาลักษณะความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน ดังที่ ดวงเดือน แซ่ตั้ง (2532 : 24-25) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวที่มีต่อการปลูกฝังให้บุคคลมีความเชื่ออำนาจภายในตนหรือความเชื่ออำนาจภายนอกตนไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ใกล้ชิดมีส่วนส่งเสริมให้เด็กเกิดความเชื่ออำนาจภายในตน หรืออำนาจภายนอกตน โดยถ้าเด็กได้รับรางวัลหรือถูกลงโทษอย่างเหมาะสมกับเวลา คุณภาพของการกระทำด้วยความยุติธรรม คงเส้นคงวา ได้รับการปฏิบัติด้วยเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ เด็กก็จะรับรู้รางวัลหรือการลงโทษที่ตนได้รับนั้นขึ้นอยู่กับกระทำของตนเอง อันจะนำไปสู่ความเชื่ออำนาจภายในตนในที่สุด แต่ถ้าเด็กได้รับรางวัลตรงกันข้าม ก็จะทำให้เด็กเกิดความเชื่ออำนาจภายนอกตน ซึ่ง โรบินสัน และเชฟเฟอร์ (Robinson and Shaver. 1978 : 172) พบว่า ประสบการณ์ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนคือประสบการณ์ที่สะสมในอดีต ได้แก่ วิถีปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ อัญญรัตน์ จิรรุ่งศฤงคาร (2526 : 102) พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู

แบบประชาธิปไตยมีความเชื่อในอำนาจภายในตนสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง นอกจากนี้ ทศนา ทองภักดี (2528 : 73) พบว่า เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใกล้ชิด เหตุผลมาก มีความเชื่อในอำนาจในตนมากกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใกล้ชิด เหตุผลน้อย

เมื่อเด็กโตขึ้น โรงเรียนนับเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาลักษณะความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนของเด็ก ต่อจากสถาบันครอบครัว โรงเรียนเปรียบเสมือนสังคมขนาดย่อมเป็นแหล่งรวมประสบการณ์ทั้งหมดของเด็ก ประสบการณ์ที่ทางโรงเรียนจัดทำให้เด็กนั้นก็เพิ่มขึ้นตามระดับชั้น เด็กจะได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มีความสามารถและมีเหตุผลมากขึ้น ดวงเดือน แซ่ตั้ง (2532 : 25) กล่าวถึงความสำคัญของโรงเรียนที่มีต่อการส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อในอำนาจภายในตน สรุปได้ว่า การที่เด็กได้รับรางวัลหรือถูกลงโทษจากครูอย่างเสมอภาค ยุติธรรม มีเหตุผล เหมาะสมกับความพยายามและการกระทำของเด็กที่จะทำให้เด็กมีความเชื่อในอำนาจภายในตน นอกจากนั้นการเรียนการสอนครูควรส่งเสริมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนมากที่สุดด้วยการจัดลำดับขั้นตอนในการสอนจากง่ายไปหายาก

พัฒนาการของความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน นอกจากขึ้นอยู่กับครอบครัวและโรงเรียนแล้ว ยังขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและประเพณี ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมตลอดจนสิ่งแวดล้อมอีกด้วย โดยเฉพาะสังคมไทยนิยมยกย่องบุคคลที่มีความนอบน้อมถ่อมตน มีความเกรงใจ สำนวณ ไม่อวดอ้างความสามารถของตน งานวิจัยของ ทศนา ทองภักดี (2528) พบว่า เด็กวัยรุ่นที่พ่อแม่มีระดับเศรษฐกิจสูง มีอาชีพระดับสูง และมีการศึกษาระดับสูง มีความเชื่อในอำนาจในตนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่พ่อแม่มีระดับเศรษฐกิจ อาชีพและการศึกษาระดับต่ำ นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2529) เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการของความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนไว้ว่า ในช่วงวัยเด็กถึงผู้ใหญ่วัยต้นต้นบุคคลจะได้รับการปลูกฝังลักษณะความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติของผู้ที่แวดล้อมรอบตนและจากสื่อมวลชน ลักษณะความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนนี้เมื่อก่อนในช่วงอายุต้นต้นแล้วจะมีความคงทนต่อไปจนตลอดชีวิต ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับในช่วงหลังจะสามารถเปลี่ยนแปลงปริมาณความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนของบุคคลได้ไม่มากนัก

แครนดอลล์ และคณะ (อดิวัฒน์ พรหมสาขา. 2532 ; อ้างอิงมาจาก Crandall et al. 1965) แบ่งความเชื่ออำนาจภายในตนของบุคคลออกเป็น 2 ด้านคือ ความเชื่ออำนาจภายในตน ด้านการประสบกับความสำเร็จและความเชื่ออำนาจภายในตนด้านการประสบกับความล้มเหลว โดยทั่วไปเหตุผลว่า ความเชื่อที่บุคคลมีต่อผลการกระทำของคนทั้งที่ประสบความสำเร็จและความล้มเหลวย่อมแตกต่างกัน โดยทั่วไปคนเรามักพร้อมและเต็มใจที่จะแสดงออก ซึ่งความรับผิดชอบต่อผลการกระทำที่เป็นความสำเร็จมากกว่าผลการกระทำที่เป็นความล้มเหลว พัฒนาการความเชื่ออำนาจภายในตนของแต่ละบุคคลต่อผลการกระทำทั้ง 2 ชนิดดังกล่าวย่อมจะมีความแตกต่างกันทั้งในระหว่างบุคคลและในลำดับขั้นของการพัฒนาการ สรุปได้ว่า ในช่วงวัยทารกถึงประถมต้นนั้น เด็กจะมีพัฒนาการด้านความเชื่ออำนาจภายในตนสูงสุด โดยในระยะแรกจะมีความเชื่ออำนาจภายนอกตนในด้านที่ประสบความล้มเหลวก่อน แล้วจึงค่อยพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตนในด้านที่ประสบความสำเร็จ ความล้มเหลว และมีทั้งสองด้านในปริมาณที่เท่ากันตามลำดับ เพิ่มขึ้นอีกเพียงเล็กน้อย หลังจากนั้นความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนจะคงที่ ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูที่จะช่วยกันส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่ออำนาจภายในตนเพิ่มขึ้น โดยการให้การอบรมเลี้ยงดู สั่งสอน อย่างมีเหตุผล ยุติธรรม ฝึกให้เด็กได้รับรางวัลและถูกลงโทษอย่างเป็นแบบแผน ให้เหมาะสมกับเวลา ปริมาณการกระทำของเด็ก และเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ฝึกให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำงานด้วยตนเอง โดยจัดงานที่เหมาะสมกับความสามารถของเด็กเพื่อให้เด็กรับรู้ว่าการที่ตนจะประสบความสำเร็จและความล้มเหลวขึ้นอยู่กับกระทำของตนเอง

การพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตน

การพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตนก็คือการเพิ่มความเชื่อมั่นในผลแห่งการกระทำของตน มากกว่าที่จะเชื่อว่าผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนทั้งผลดีและผลร้ายเกิดจากความบังเอิญ โชคเคราะห์ ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมักจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตสูง เนื่องจากเชื่อว่าสามารถบันดาลสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนด้วยตัวเอง เป็นคนที่มีแรงจูงใจในการทำงานสูง

มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความอดทน มีผลการเรียนดี ไม่มีความวิตกกังวล มีความคิดอย่างมีลำดับขั้นตอน มีเหตุผล

แบนนิสเตอร์ (วาริ สีมิ่ง. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Bannister. 1968) ทำการศึกษาผลของการให้ข้อมูลย้อนกลับต่อการรับรู้สาเหตุของบุคคล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 149 คน ถูกสุ่มเข้ากลุ่มที่มีการให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวกและการให้ข้อมูลย้อนกลับทางลบในแต่ละกลุ่มจะได้รับแหล่งของข้อมูลย้อนกลับที่น่าเชื่อถือกับไม่น่าเชื่อถือ สำหรับงานที่ทำให้เป็นงานสร้างแผนที่หาเส้นทางข้ามประเทศ ผลปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับทางบวก จะมีการอ้างสาเหตุยาวนานมากกว่ากลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับทางลบ แสดงว่ากลุ่มที่ประสบความสำเร็จจะเชื่อว่าเป็นผลจากการกระทำของตนมากกว่ากลุ่มที่ประสบความสำเร็จจะ

อิทเซน (ดวงเดือน แซ่ตั้ง. 2532 : 39 ; อ้างอิงมาจาก Eitzen. 1975) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความเชื่ออำนาจภายในตนโดยใช้การเสริมแรงด้วยเบี้ยรางวัล กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชายที่อาศัยอยู่ในที่พักอาศัยเพื่อฝึกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเด็กเหล่านี้ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา เปรียบเทียบกับเด็กอายุเท่ากัน ผลการทดลองปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อของบุคคลจากเชื่ออำนาจภายนอกตนมาเป็นเชื่ออำนาจภายในตน มากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างชัดเจน

ออสโตรฟ (อดิวัฒน์ พรหมสาขา. 2532 ; อ้างอิงมาจาก Ostrove. 1978 : 909-916) ศึกษาถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับกับความคาดหวังของบุคคล โดยชักกลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 32 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี การทดลองครั้งนี้แบ่งเป็น 4 สถานการณ์ดังนี้คือ (1) มีการให้ข้อมูลย้อนกลับที่คงที่และมีการให้เงินเป็นสินน้ำใจ (2) มีการให้ข้อมูลย้อนกลับที่คงที่แต่ไม่มีการให้เงินเป็นสินน้ำใจ (3) มีการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เปลี่ยนแปลงได้ และมีการให้เงินเป็นสินน้ำใจ (4) มีการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เปลี่ยนแปลงได้แต่ไม่มีการให้เงินเป็นสินน้ำใจ ในสถานการณ์ที่มีการให้ข้อมูลย้อนกลับแบบคงที่จะมีการเตรียมโปรแกรมไว้ก่อน คะแนนที่ใส่ลงคอมพิวเตอร์ของทุกคนจะออกมาเท่า ๆ กัน คือได้เกรด B ทั้ง 16 คน จำนวนในกลุ่มที่มีการให้ข้อมูลย้อนกลับแต่เปลี่ยนแปลงได้จะได้รับเกรด A จำนวน 3 คน เกรด B จำนวน 3 คน ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับที่เปลี่ยนแปลงได้ จะมีความคาดหวังสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับ

ที่คงที่ และพบว่ากลุ่มที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับแบบเปลี่ยนแปลงได้และได้รับสินน้ำใจจะเป็นกลุ่มที่มีความคาดหวังในผลสำเร็จสูงสุด แสดงว่ากลุ่มนี้มีโอกาสประสบความสำเร็จได้มากขึ้น จึงมีความคาดหวังว่าเมื่อตนตั้งใจเรียนแล้วคงจะได้รับผลตอบแทนสูงขึ้นอีก นั่นคือมีความเชื่ออำนาจภายในตนเพิ่มขึ้น สรุปได้ว่าความเชื่ออำนาจภายในตน สามารถพัฒนาขึ้นได้จากการเสริมแรงทางสังคมหรือก็คือการฝึกฝนสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลมีความเชื่ออำนาจภายในตนมากขึ้นนั่นเอง

ดวงเดือน แซ่ตั้ง (2532 : 136-138) ทำการวิจัยเพื่อศึกษาอิทธิพลของการให้แรงเสริมด้วยเบี้ยรางวัลต่อความเชื่ออำนาจในตนของเด็กก่อนวัยรุ่น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 154 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มที่อยู่ในสภาวะใช้เบี้ยรางวัล (มีข้อตกลงและได้รับรางวัลตามระเบียบ) กลุ่มที่อยู่ในสภาวะการให้สัญญา (มีข้อตกลงแต่ไม่ได้รับรางวัลตามระเบียบ) กลุ่มที่อยู่ในสภาวะการให้รางวัลอย่างมีระเบียบ (ไม่มีข้อตกลงแต่ได้รับรางวัลตามระเบียบ) และกลุ่มที่อยู่ในสภาวะการให้รางวัลตามสะดวก (ไม่มีข้อตกลงและไม่ได้รับรางวัลตามระเบียบ) ทำการฝึกโดยให้นักเรียนเล่นเกมชนิดที่เล่นตามลัทธิและต้องใช้ความพยายามในการเล่นเพื่อให้ได้รับรางวัล โดยทั้ง 4 กลุ่มได้รับการฝึก 15 ครั้ง ๆ ละ 30-60 นาที โดยทำการฝึกติดต่อกันทุกวันวันละครั้ง ผู้วิจัยทำการวัดผล 3 ครั้ง เมื่อฝึกไปได้ 5 ครั้ง และ 15 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 7 ฉบับคือ แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การสอบถามภูมิหลัง แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนเฉพาะสถานการณ์เล่นเกม แบบวัดสุขภาพจิต และแบบวัดการตรวจสอบการจัดกระทำ โดยแบบวัด 3 อันตัวแรกเป็นแบบวัดก่อนการทดลอง ส่วนแบบวัด 4 อันตัวหลังเป็นแบบวัดตัวแปรตาม ผลการวิจัย บ่งชี้ว่า นักเรียนที่อยู่ในสภาวะการใช้เบี้ยรางวัลมีความเชื่ออำนาจภายในตนทั่วไประหว่างสูงขึ้น

รัตนา ประเสริฐสม (2526 : 83) ทำการวิจัยเชิงทดลองเรื่องการเสริมสร้างจิตลักษณะ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา และได้พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกการรับรู้ผลของความพยายามจะมีการรายงานการกระทำพฤติกรรมอนามัยสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกการรับรู้ผลของความพยายาม แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกการรับรู้ความพยายาม

เกิดความเชื่อว่าการที่ตนเองจะประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมใด ๆ นั้นขึ้นอยู่กับกระทำของตน

สมคิด สกุดสถาปัตย์ (2525 : 159-160) ทำการศึกษาผลของการเสริมแรงสองแบบที่มีต่อการฝึกการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 90 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงในระหว่างการฝึกแก้ปัญหา และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางสังคม ด้วยการใช้วาจาและไม่ใช้วาจาในระหว่างการฝึก มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงเป็นเพียงรางวัลหรือสิ่งของในระหว่างการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งในการวิจัยนี้ได้มีการประเมินผลหลังจากฝึกเสร็จทันที จึงทำให้มีผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลของการเสริมแรงหลังจากเว้นระยะช่วงเวลาห่างออกไป โดย ประพนธ์ ทองสะอาด (2531 : ง) ได้ศึกษาผลของการยืดเวลาการเสริมแรงสองแบบต่อการคงอยู่ของการทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์เสร็จทันเวลาและถูกต้องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงแบบยืดเวลาการเสริมแรงแบบแปรปรวนทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์เสร็จทันเวลาและถูกต้องมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงแบบทันทีในระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั้นแสดงว่าการเสริมแรงมีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการทำแบบฝึกหัดทางคณิตศาสตร์มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนเกิดแรงจูงใจจากการแก้ปัญหาได้สำเร็จก็จะได้รับรางวัลซึ่งอาจเป็นสิ่งของหรือการได้รับการยกย่อง และสำหรับเด็กวัยรุ่นด้วยแล้วการได้รับการยกย่องมีผลต่อจิตใจของเด็กมาก เพราะจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจว่าตนมีความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ปรารถนาได้สำเร็จด้วยตนเอง นั่นคือเกิดความเชื่อในความสามารถของตนสูงขึ้น ดังนั้นเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการเสริมแรงทางสังคมจึงมีความสามารถในการแก้ปัญหา มากกว่ากลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงเป็นสิ่งของในระหว่างการฝึกแก้ปัญหา โดยเฉพาะถ้ามีการยืดเวลาการเสริมแรงแบบแปรปรวนจะทำให้เด็กมีความตั้งใจในการทำปัญหาให้ถูกต้องอยู่เสมอ เพราะไม่ทราบแน่นอนว่าครั้งใดจะได้รับรางวัล ซึ่งเมื่อพฤติกรรมเช่นนี้เกิดนานขึ้นก็จะทำให้เกิดความเคยชิน แม้จะหยุดการเสริมแรงแล้วพฤติกรรมเช่นนี้ก็ยังคงอยู่

วาริ สิมัง (2533 : 53-54) สรุปวิธีการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตนไว้ดังนี้

(1) วิธีการฝึกเพื่อให้บุคคลเกิดความคิดหวังในความสำเเร็จ โดยการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เปลี่ยนแปลงได้ตามผลงาน ท้าให้บุคคลเชื่อมั่นว่าตนสามารถควบคุมผลจากการกระทำของตนเองได้

(2) วิธีการฝึกการรับรู้สาเหตุของบุคคล โดยการฝึกให้บุคคลรับรู้ว่าการที่ตนจะประสบความสำเเร็จหรือความล้มเหลวในการทำสิ่งใดก็ตามขึ้นอยู่กับกระทำของตนเอง ไม่ได้เกิดจากโชค เคราะห์ ความบังเอิญ หรือจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทั้งจากทางบ้านและทางโรงเรียน สำหรับทางบ้านพ่อแม่ควรอบรมเลี้ยงดูลูกแบบประชาธิปไตยด้วยการให้ความยุติธรรมไม่ตามใจ หรือเข้มงวดจนเกินไป ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของลูกอย่างมีเหตุผล ให้ความร่วมมือในโอกาสอันควร ส่วนทางโรงเรียนครูก็ควรให้การอบรมสั่งสอนเด็กอย่างยุติธรรม ให้รางวัลหรือลงโทษอย่างเหมาะสมกับเวลา ปริมาณการกระทำของเด็กอย่างสม่ำเสมอ

(3) วิธีการฝึกรับรู้ผลของความพยายาม ครูควรมอบหมายงานที่มีความเหมาะสมกับความสามารถของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กทำงานและค้นพบความสำเเร็จด้วยตนเอง ด้วยการใช้วิธีการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้โดยการค้นพบด้วยตนเองซึ่งมีหลายวิธี เช่น การสอนแบบสืบสวน-สอบสวน โดยครูช่วยเน้นให้เด็กได้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลของพฤติกรรมนั้นว่าเป็นเพราะตัวเด็กเองทำให้เกิดขึ้นเพื่อช่วยเสริมสร้างให้เด็กเกิดความมั่นใจ ภูมิใจ มีแรงจูงใจ และพยายามที่จะทำงานต่อไป

(4) ครูควรส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสดันทาและพัฒนาขอบเขตความสามารถตามศักยภาพของเขา โดยการจัดการเรียนการสอนให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียนอย่างทั่วถึง ครูต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เด็กได้กล้าแสดงออกถึงความสามารถของตน และควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การแข่งขันตอบปัญหา การอภิปรายในชั้นเรียน การจัดนิทรรศการ ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้สำรวจและเพิ่มพูนทักษะความสามารถของตนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

(5) วิธีการเสริมแรงทางสังคม ทั้งทางวาจาและท่าทาง เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมโดยเฉพาะเด็กวัยรุ่น

(6) วิธีการเสริมแรงโดยใช้เบี้ยรางวัล (Token Economy) ซึ่งเป็นวิธีที่สามารถใช้ได้ครอบคลุมตัวเสริมแรงอื่น ๆ เพราะสามารถนำสิ่งที่ใช้เป็นเบี้ย เช่น ดาว แด้ม เหรียญ ฯลฯ มาแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งของต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตนเองพอใจ จะเห็นได้ว่าเบี้ยรางวัลเป็นวิธีการให้รางวัลที่เสมอภาค ยุติธรรมที่เห็นได้อย่างชัดเจน เพราะการได้รับเบี้ยแต่ละครั้งเป็นไปตามคุณภาพของผลงานที่บุคคลทำและต้องเป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์ตามเงื่อนไข และสัญญาที่ให้ไว้ต่อกัน

ผลการวิจัยเหล่านี้ทำให้เชื่อได้ว่า ความเชื่ออันอาจภายในตน สามารถพัฒนาขึ้นได้ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและในระดับสูงขึ้นคือ อุดมศึกษา ulyใช้วิธีการต่าง ๆ ซึ่งแต่ละวิธีมีหลักการสำคัญร่วมกันคือ การให้การเสริมแรงแก่ผู้เข้าฝึก เช่นการเสริมแรงทางสังคม หรือการเสริมแรงโดยใช้เบี้ยรางวัล ซึ่งการเสริมแรงดังกล่าวนี้ เป็นหลักการเดียวกับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมนั่นเอง

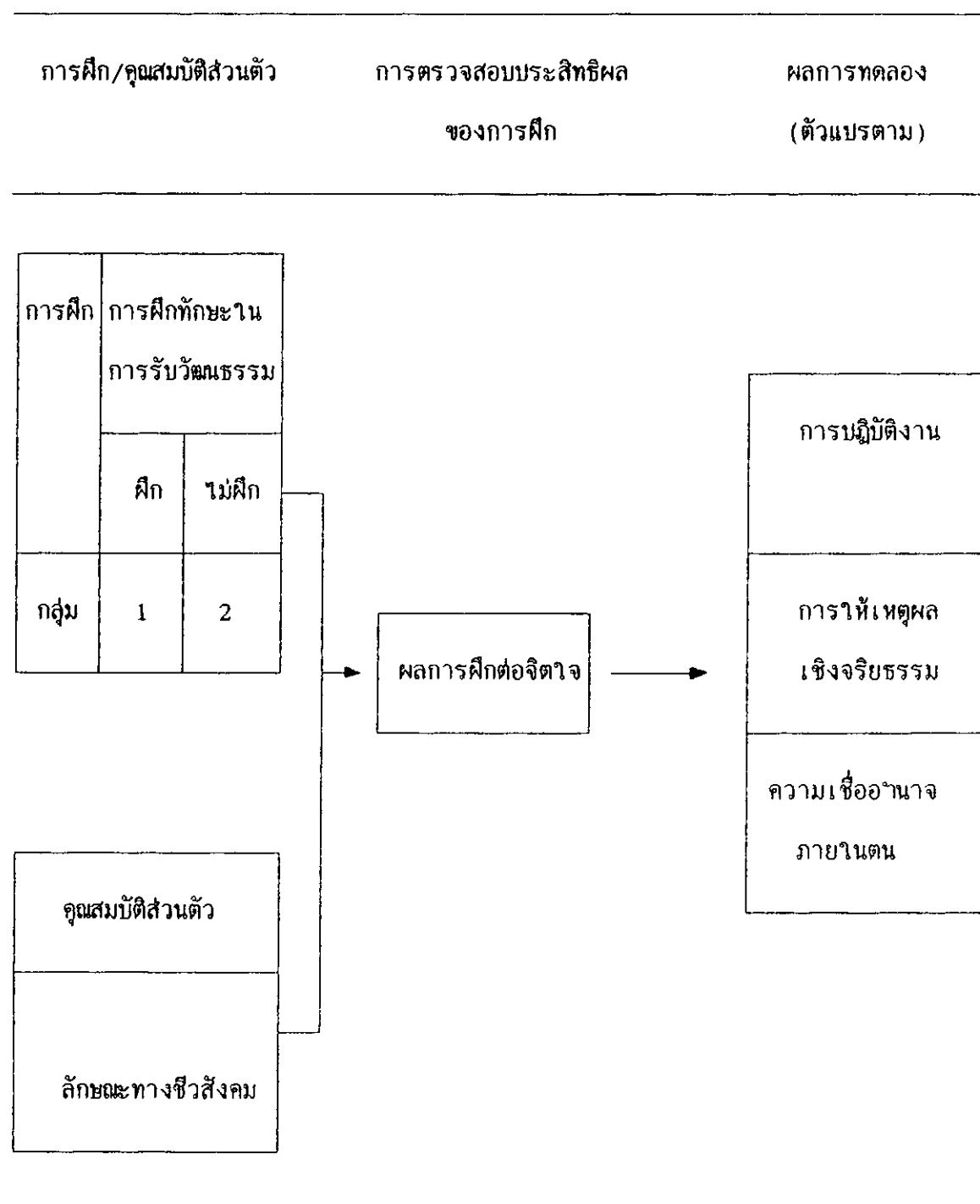
จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว ยังไม่พบความสัมพันธ์ของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับการพัฒนาความเชื่ออันอาจภายในตน สำหรับรูปแบบของชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม อาศัยหลักการเสริมแรงเพื่อพัฒนากระบวนการตัดสินใจภายในจิตของผู้เข้าฝึก การใช้วิธีฝึกดังกล่าวสามารถทำให้นักศึกษาพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม สามารถพัฒนาความเชื่ออันอาจภายในตน ซึ่งเป็นจิตลักษณะที่สำคัญและพึงปรารถนาได้สูงกว่ากลุ่มนักศึกษาพยาบาลที่ไม่ได้รับการฝึก

สำหรับความสัมพันธ์ของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมกับลักษณะ เฉพาะทางด้านชีวสังคม ต่อการพัฒนาความเชื่ออันอาจภายในตนของผู้เข้าฝึกนั้น ไม่ปรากฏงานวิจัยประเภทนี้ ทั้งงานวิจัยต่างประเทศและในประเทศ จากการศึกษากการฝึกด้วยการเสริมแรงด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งเป็นตนเองเกี่ยวกับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ทำให้ผู้ได้รับการฝึกมีความเชื่ออันอาจภายในตนมากขึ้น ฉะนั้นผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยเหล่านี้ มาเป็นกรอบความคิดในการตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมมีความเชื่ออันอาจภายในตนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก ส่วนกลุ่มย่อยที่มีลักษณะทางชีวสังคมประเภทเดียวกันแต่ต่างระดับกัน จะใช้หลักจากทฤษฎีต้นไม้วจริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน . 2528) ที่ว่าการให้ประสบการณ์ทางสังคม กับบุคคลที่มีความ

พร้อมทางจิตใจสูง จะได้ผลดีกว่าการให้ประสบการณ์ดังกล่าว กับผู้ที่มีความพร้อมทางจิตใจน้อยกว่า สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่าผู้ที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง คือผู้ที่มีปัจจัยทางจิตสังคมเชิงบวก ฉะนั้นในส่วนนี้จึงคาดว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึก และติดตามดาเป็นผู้ประกอบการ บิดาประกอบอาชีพประเภท 1 (รับราชการ ค้าขาย ประกอบธุรกิจส่วนตัว) ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง บิดามีการศึกษาค่อนข้างสูง มีภูมิลำเนาในเมือง และมีระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง จะมีความเชื่ออำนาจในตน สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกและมีลักษณะชีวสังคมประเภทเดียวกันแต่ต่างระดับกัน

การประมวลทฤษฎี ข้อคิดเห็น และผลการวิจัย ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทำให้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล ต่อคุณลักษณะที่สำคัญสามประการคือ การปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความเชื่ออำนาจภายในตน ซึ่งคุณลักษณะทั้งสามประการนี้ เป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาให้เกิดแก่นักศึกษาพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพเป็นอย่างยิ่ง โดยทำการศึกษานักศึกษาพยาบาลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยตามลักษณะทางชีวสังคม เพื่อผลการฝึก ซึ่งคาดว่านักศึกษาพยาบาลที่เข้าร่วมการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมในครั้งนี้จะสามารถพัฒนาคุณลักษณะทั้งสามประการให้สูงกว่ากลุ่มไม่ฝึก รวมทั้งกลุ่มย่อยบางกลุ่มจะได้รับผลดีต่อการฝึกมากกว่ากลุ่มย่อยบางกลุ่มด้วย

กรอบความคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก

2. นักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ไม่ได้รับการฝึก ซึ่งแยกรายละเอียดได้ ดังนี้

2.1 นักศึกษาพยาบาลที่บิดามารดาอุปการะ เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผู้อื่นเป็นผู้อุปการะในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

2.2 นักศึกษาพยาบาล ที่บิดาประกอบอาชีพประเภท 1 เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่บิดาประกอบอาชีพประเภท 2 ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

2.3 นักศึกษาพยาบาลที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

2.4 นักศึกษาพยาบาลที่บิดามีการศึกษาค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่บิดามีการศึกษาค่อนข้างต่ำ ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

2.5 นักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในชนบท เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในเมือง ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

2.6 นักศึกษาพยาบาลที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีระดับสติปัญญานกลาง ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

3. นักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ไม่ได้รับการฝึก ซึ่งแยกรายละเอียดได้ดังนี้

3.1 นักศึกษาพยาบาลที่ติดตามการดูแลการะ เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผู้อื่นดูแลการะในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

3.2 นักศึกษาพยาบาล ที่ติดตามประกอบอาชีพประเภท 2 เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม สูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ติดตามประกอบอาชีพประเภท 1 ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

3.3 นักศึกษาพยาบาลที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม สูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

3.4 นักศึกษาพยาบาลที่บิดามีการศึกษาค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่บิดามีการศึกษาค่อนข้างต่ำ ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

3.5 นักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในชนบท เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม สูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในเมือง ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

3.6 นักศึกษาพยาบาลที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีระดับสติปัญญานกลางในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

4. นักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ไม่ได้รับการฝึก ซึ่งแยกรายละเอียดได้ดังนี้

4.1 นักศึกษาพยาบาลที่ติดตามการดูแลการะ เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผู้อื่นดูแลการะในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

4.2 นักศึกษาพยาบาล ที่ติดตามประกอบอาชีพประเภท 1 เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออำนาจภายในตน สูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ติดตามประกอบอาชีพประเภท 2 ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

4.3 นักศึกษาพยาบาลที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออันอาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

4.4 นักศึกษาพยาบาลที่บิดามีการศึกษาค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออันอาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่บิดามีการศึกษาค่อนข้างต่ำ ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

4.5 นักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในเมือง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออันอาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในชนบท ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

4.6 นักศึกษาพยาบาลที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออันอาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีระดับสติปัญญานกลาง ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

5. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 3 ตัว คือการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออันอาจภายในตน มีความสัมพันธ์เชิงบวกและความสัมพันธ์ในกลุ่มที่ได้รับการฝึกสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงทดลองประเมินผล ใ้ค้ชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมทั่วไป และแบบวัดต่าง ๆ ทำการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาพยาบาล นำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ทางสถิติเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก วิธีการวิจัยที่ใช้เป็นเทคนิคการวิจัยในแนวของจิตวิทยา ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. รูปแบบการทดลอง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2538 จำนวน 194 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2538 จำนวน 120 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Random Sampling) จากนั้นได้สุ่มเข้ากลุ่ม (Random Assignment) เป็นกลุ่มฝึก (กลุ่มทดลอง) และกลุ่มไม่ฝึก (กลุ่มควบคุม) กลุ่มละ 60 คน โดยกลุ่มฝึกได้รับการฝึกทักษะใน

การรับวัฒนธรรม และกลุ่มไม่ฝึกไม่ได้รับการฝึกทักษะดังกล่าว แต่จัดให้ดูวิดีโอเทปสารคดีเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีเนื้อหาไม่เกี่ยวข้องกับการฝึกในกลุ่มฝึก

รูปแบบการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ตัวแปรอิสระที่จัดกระทำในการวิจัยนี้คือ การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ซึ่งมี 2 ระดับ คือฝึกและไม่ฝึก นักศึกษาพยาบาลถูกแบ่งกลุ่มโดยการจับสลากเข้าเป็นกลุ่มฝึก (กลุ่มทดลอง) และกลุ่มไม่ฝึก (กลุ่มควบคุม) ขั้นตอนของการวิจัยแสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย

กลุ่ม	คุณสมบัติส่วนตัว	ฝึกทักษะในการ รับวัฒนธรรม	ผลการฝึก-วัดตัวแปรตาม	
			วัดทันที	วัดภายหลัง
ฝึก (ทดลอง)	/	/	/	/
ไม่ฝึก (ควบคุม)	/	-	/	/

คุณสมบัติส่วนตัว คือลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ ผู้ดูแลการ อาชีพของบิดาหรือผู้ดูแลการ ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว การศึกษาของบิดา ภูมิลำเนา และสติปัญญาซึ่งได้จากคะแนนผลการเรียนสะสม เพื่อเป็นตัวแปรอิสระ

ผลการฝึก (1) วัดผลทางด้านจิตใจ มีการวัดผลความไวในการรับรู้ระหว่างวัฒนธรรม หรือความรู้ความเข้าใจทันทีภายหลังการฝึก (2) วัดผลการฝึกวัดวัดผลในวันที่ 3 หลังจากกลุ่มตัวอย่างสิ้นสุดจากการขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนตึกรักษาพยาบาลเป็นเวลา 16 วัน เป็นการวัดตัวแปรตาม 3 ด้าน คือการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน

แบบแผนการทดลอง

แบบแผนการวิจัยที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ The Posttest Only Control Group Design ภายหลังการฝึก และผู้เข้าฝึกได้สิ้นสุดการขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนตึกรักษาพยาบาลแล้วทำการวัดตัวแปรตาม คือการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความเชื่ออำนาจภายในตน ในวันที่ 3 หลังจากสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติงานบนตึกรักษาพยาบาล เพื่อศึกษาผลการทดลอง จึงเป็นการวิจัยที่มีการประเมินผลภายหลังที่ผู้เข้าฝึกมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจากประสบการณ์จริง

เครื่องมือทำชิ้นการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวัดตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางชีวสังคม ซึ่งได้แก่ ผู้ดูแลการ อาชีพของบิดาหรือผู้ดูแลการ ระดับเศรษฐกิจ การศึกษาของบิดา ภูมิลำเนาและสติปัญญา สำหรับตัวแปรตามมี 3 ตัวแปร คือการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน ตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวนี้บางตัวแปรมีเครื่องมือที่นำเชื่อถือไว้อยู่แล้ว ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือเหล่านั้นมาใช้และปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ส่วนบางตัวแปรได้สร้างเครื่องมือขึ้นมาใหม่ โดยใช้แนวความคิดทฤษฎีและผลการวิจัยต่าง ๆ เป็นหลัก มีรายละเอียดเกี่ยวกับการวัดตัวแปรดังต่อไปนี้

(1) การวัดสติปัญญา ระดับสติปัญญาพิจารณาจากความสามารถในการเรียนรู้จากผล การเรียนสะสม ชั้นปีที่ 2 ผู้ที่มีคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มถือว่าเป็นผู้มีสติปัญญาค่อนข้างสูง ส่วนผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มถือว่าเป็นผู้มีสติปัญญานกลาง

(2) แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคม ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมของ นวลละออ สุภาพล (2536) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผู้ดูแลการะ อาชีพของบิดาหรือผู้ดูแลการะ ระดับเศรษฐกิจ การศึกษาของบิดา และภุมิลาเนา โดยแบ่งกลุ่มผู้ตอบออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มบิดามารดาอุปการะ - ผู้อื่นอุปการะ

กลุ่มบิดาประกอบอาชีพประเภท 1 ได้แก่ รับราชการ ค้าขายหรือประกอบธุรกิจ ส่วนตัว

กลุ่มบิดาประกอบอาชีพประเภท 2 ได้แก่ รับจ้าง เกษตรกรรม

กลุ่มระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ได้แก่ ครอบครัวที่มีรายได้ระหว่าง 8,001-13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1-5 คน กับครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1-9 คน

กลุ่มระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ คือ ครอบครัวที่มีรายได้ไม่เกิน 8,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1 ถึงมากกว่า 9 คน กับครอบครัวที่มีรายได้ 8,001-13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 6 ถึงมากกว่า 9 คน

กลุ่มบิดามีการศึกษาค่อนข้างสูง คือ กลุ่มที่บิดามีการศึกษาตั้งแต่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป

กลุ่มบิดามีการศึกษาค่อนข้างต่ำ คือ กลุ่มที่บิดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และต่ำกว่านี้

กลุ่มภุมิลาเนานในเมือง หมายถึงผู้ที่พักอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และจังหวัดอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในเขตเมืองหรือเขตเทศบาล

กลุ่มภุมิลาเนานในชนบท หมายถึงผู้ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งอยู่นอกเขตเมืองหรือเขตเทศบาล ยกเว้นผู้ที่อยู่กรุงเทพฯ

(3) แบบวัดการปฏิบัติงาน

แบบวัดการปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาพยาบาล เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัย ปรับปรุงมาจากแบบวัดการปฏิบัติงานของ นวลละอ อสุภาพผล (2534) ซึ่งเป็นประโยคประกอบด้วยมาตราวัดประมาณค่า 6 หน่วย จาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงที่สุด" ประกอบเป็นประโยค 25 ประโยค มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลรักษาผู้ป่วยด้วยความเข้าใจ ให้ความช่วยเหลือเพื่อตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ป่วย มีความอดทนต่อการทำงานที่ยากลำบาก ให้ความแนะนำและเป็นที่ยปรึกษาของผู้ป่วย ในการปฏิบัติตนในด้านต่าง ๆ เช่น การดูแลตนเองด้านสุขภาพอนามัย หรือปัญหาสุขภาพจิต เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยวิธีการแจกแจงแบบที (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2535 : 139) และใช้เกณฑ์ค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ มีค่าระหว่าง 2.73-7.64 จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร α - Coefficient ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

ตัวอย่าง แบบวัดการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล

(0) ข้าพเจ้ามีความเต็มใจอย่างยิ่งถ้ามีโอกาสได้ช่วยเหลือผู้ป่วยทุกคน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

เกณฑ์การให้คะแนน

เมื่อเป็นข้อความทางบวก เกณฑ์การให้คะแนน คือ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

คะแนน : 6 5 4 3 2 1

เมื่อเป็นข้อความทางลบ เกณฑ์การให้คะแนน คือ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

คะแนน : 1 2 3 4 5 6

ในการตอบแบบวัดนี้ ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนแต่ละข้อจาก 1 ถึง 6 คะแนน ผู้ตอบสามารถได้คะแนนรวมจาก 25 - 150 คะแนน คะแนนที่ได้เป็นคะแนนรวมของความสามารถในการปฏิบัติงานของแต่ละคน ผู้ได้คะแนนสูงหรือมากกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ส่วนผู้ได้คะแนนต่ำ แสดงว่าการปฏิบัติงานต่ำ หรือน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

(4) แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ผู้วิจัยเลือกใช้แบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ จกจ ช้วยโต (นวลละอ อสุภาพล. 2536 ; อ้างอิงมาจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ จกจ ช้วยโต. 2533) และได้หาค่าอำนาจจำแนกไว้ได้เท่ากับ .56 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .49 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อซ้ำอีกครั้งหนึ่ง โดยวิธีการ แจกแจงแบบที (พวงรัตน์ มณีรัตน์. 2535 : 139) และใช้เกณฑ์ค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าระหว่าง 1.86-5.59 และหาค่าความเชื่อมั่นซ้ำอีก

ครั้ง โดยใช้สูตร α - Coefficient ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.47

แบบวัดนี้มีจำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลในเรื่องจะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างหนึ่งมี 6 ตัวเลือก ผู้ตอบจะต้องเลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อ ส่วนเรื่องราวต่าง ๆ ที่ใช้ก็เป็นสถานการณ์ขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนตัวหรือของพวกพ้องกับกฎเกณฑ์ของกลุ่มและความดีงาม แบบวัดนี้มิได้วัดพฤติกรรมของผู้ตอบ แต่วัดเหตุผลในการเลือกกระทำของผู้ตอบ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกกระทำดีหรือเลือกกระทำเลวก็ได้ โดยที่การกระทำเลวนั้นถ้าผู้กระทำมีเหตุผลหรือเจตนาที่สูงส่ง และไม่ใช่วิธีการแบบเป็นการเห็นแก่ตัว ผู้กระทำเลวในกรณีนี้ก็สามารถจัดได้ว่าเป็นผู้ที่มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงตามทฤษฎีโรลเบอร์กได้ ผู้ตอบสามารถจะได้คะแนนรวมจาก 10 ถึง 60 คะแนนในแบบวัดนี้

ตัวอย่าง

สมมติว่ามีชายคนหนึ่งขับรถยนต์ส่วนตัวมาตามถนนตามลำพังในเวลากลางคืนเพื่อกลับบ้าน ระหว่างทางพบเห็นว่า มีผู้ประสบอุบัติเหตุจากการที่รถจักรยานยนต์พลิกคว่ำอยู่ข้างถนน มีชาวบ้านแถวนั้นมุงดูอยู่หลายคน และบางคนบอกมีเป็นสัญญาณให้เขาจอดรถช่วยเหลือ ซึ่งเขาก็ได้หยุดรถให้ความช่วยเหลือนำส่งโรงพยาบาล ถ้าท่านเป็นชายคนนั้น เหตุผลสำคัญที่แท้จริงในการกระทำดังกล่าวคือ

- หวังว่าการลงทุนช่วยเหลือคงไม่สูญเปล่า คงได้รับผลตอบแทนคุ้มค่า
- คล้อยตามความต้องการของชาวบ้าน
- กลัวว่าเหตุการณ์จะเกิดขึ้นกับตนเองสักวันหนึ่ง ถ้านิ่งดูตาย
- ถือว่าเป็นหน้าที่ของสมาชิกที่ดีของสังคมที่จะให้ความช่วยเหลือ
- ความสงสาร เห็นว่าผู้ได้รับทุกข์ ควรได้รับความช่วยเหลือเท่าที่จะช่วยได้
- ถือหลักว่า ควรเสียสละบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

เกณฑ์การให้คะแนน

พิจารณาว่า ผู้ตอบเลือกเหตุผลที่แสดงถึงการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นใด จากชั้นที่ 1-6 ตามทฤษฎีของโรลเบอร์ก โดยตัวเลือกทั้งหมดในแต่ละเรื่องนั้น เป็นชั้นของการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 6 ชั้น และถูกนำมาพิมพ์เรียงลำดับปะปนกัน ผู้ตอบคนใดเลือกข้อใดก็จะได้คะแนนตรงกับชั้นของการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของตัวเลือกนั้น คือ

ชั้นที่ 1	หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ	กำหนด	1	คะแนน
ชั้นที่ 2	หลักการแสวงหารางวัล	กำหนด	2	คะแนน
ชั้นที่ 3	หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ	กำหนด	3	คะแนน
ชั้นที่ 4	หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม	กำหนด	4	คะแนน
ชั้นที่ 5	หลักการทำตามค่านิยมสัญญา	กำหนด	5	คะแนน
ชั้นที่ 6	หลักการยึดอุดมคติสากล	กำหนด	6	คะแนน

ผู้ตอบจะต้องทำทั้ง 10 เรื่อง แล้วนำคะแนนของผู้ตอบทั้ง 10 เรื่องมารวมกัน จึงเป็นพิสัยของคะแนนการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่าง 10-60 คะแนน คะแนนรวมของผู้ตอบแต่ละคนจะสามารถนำมาพิจารณาดังนี้คือ

ถ้าผู้ตอบคะแนนได้สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าเป็นผู้มีการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง และถ้าผู้ตอบทำคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าเป็นผู้มีการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ

(5) แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน

แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนของ จินตนา บิลมาศ และคนอื่น ๆ (บุญริบ ศักดิ์มณี. 2532 ; อ้างอิงมาจาก จินตนา บิลมาศ และคนอื่น ๆ. 2529) มีลักษณะเป็นประโยค ประกอบด้วยมาตรวัดประมาณค่า 6 หน่วย จาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงที่สุด" จำนวน 20 ข้อ โดยให้ผู้ตอบประเมินค่าความเชื่อและการปฏิบัติที่แสดงว่าผู้ตอบมั่นใจว่าผลการกระทำของตน จะทำให้เกิดผลตามที่คาดคิดไว้ หรือเชื่อว่าทาสีต้องได้รับผลดีตอบแทน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยวิธีการแจกแจงแบบที (พวงรัตน์ มณีรัตน์. 2535 : 139) และใช้เกณฑ์ค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ มีค่าระหว่าง 1.76-6.33 จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร α - Coefficient ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75

ตัวอย่าง

(0) ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าคุณเจ้าจะได้รับผลอย่างไรจากการที่ข้าพเจ้าช่วยรักษาพยาบาลคนไข้
อย่างเต็มความสามารถ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

เกณฑ์การให้คะแนน

เมื่อเป็นข้อความทางบวก เกณฑ์การให้คะแนน คือ

	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
คะแนน :	6	5	4	3	2	1

เมื่อเป็นข้อความทางลบ เกณฑ์การให้คะแนน คือ

	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
คะแนน :	1	2	3	4	5	6

ผู้ตอบจะต้องทำทั้ง 20 ข้อ คะแนนรวมของผู้ตอบแต่ละคนจะสามารถนำมาพิจารณา

ดังนี้

ถ้าผู้ตอบได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าเป็นผู้มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง แต่ถ้าผู้ตอบได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าเป็นผู้มีความเชื่ออำนาจภายในตนต่ำ

(6) ชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม

ชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม นี้ นวลละออ สุภาพล (2534) สร้างขึ้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในการฝึก มีลักษณะเป็นโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนแรก ประกอบด้วยเหตุการณ์วิกฤต ซึ่งเป็นเรื่องราวที่สร้างขึ้นจากหลักทฤษฎีความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมในพฤติกรรมสังคมโดยบรรยายการเกี่ยวข้องของบุคคล กับคนอื่นในทางที่ว่า ท้าอะไร กับใคร ที่ไหน ผู้เข้าฝึกจะสวมบทบาทเป็นบุคคลในเหตุการณ์ โดยใช้หลักการของทฤษฎีบทบาทการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ส่วนที่สอง เป็นตัวเลือก ซึ่งเป็นการอธิบายเหตุผลของการกระทำในแต่ละเหตุการณ์วิกฤต ส่วนนี้ผู้เข้าฝึกจะใช้หลักการให้เหตุผลจากทฤษฎีการให้เหตุผลจากการกระทำของบุคคล ส่วนสุดท้าย เป็นผลย้อนกลับเพื่อแสดงว่าคำตอบที่เลือกนั้นถูกหรือผิดอย่างไร เหตุการณ์ที่ใช้ฝึกมีทั้งสิ้น 60 เรื่อง โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) อารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ (2) ความรู้เกี่ยวกับการติดต่อข้ามวัฒนธรรม (3) พื้นฐานความแตกต่างของวัฒนธรรม ชุดฝึกนี้ใช้เวลาฝึกทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง (ภาคผนวก ข)

วิธีดำเนินการทดลอง และการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล-สภากาชาดไทย เพื่อขออนุญาตทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อได้รับอนุมัติแล้วผู้วิจัยเข้าพบ รองผู้อำนวยการฯ ฝ่ายวิชาการ เพื่อแนะนำตัวและชี้แจงรายละเอียดในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนด จากรายชื่อนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ทั้งหมด โดยการสุ่มตัวอย่างง่าย ผู้วิจัยแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

และขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการวิจัย จึงดำเนินการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตอบแบบวัด คุณสมบัติทางชีวสังคม และสติปัญญา โดยใช้เวลาประมาณ 15 นาที

2. ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก เพื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่าง ออกเป็นกลุ่มฝึก (กลุ่มทดลอง) และกลุ่มไม่ฝึก (กลุ่มควบคุม) กลุ่มละ 60 คนเท่ากัน

3. ผู้วิจัยทำการทดลอง การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ดำเนินการทดลองที่วิทยาลัย-พยาบาลสภากาชาดไทย ระหว่างปลายเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2538 โดยดำเนินการดังนี้

กลุ่มฝึก (กลุ่มทดลอง) ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ทุกวันจันทร์และวันพุธ วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง (ภาคผนวก ค)

กลุ่มไม่ฝึก (กลุ่มควบคุม) จัดให้ชมวีดิโอเทป สารคดีเชิงวิทยาศาสตร์ในวันและเวลาเดียวกันกับการฝึกในกลุ่มฝึก (กลุ่มทดลอง) (ภาคผนวก ค)

4. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบประสิทธิผลของการฝึก โดยการวัดความรู้ในการรับรู้ระหว่างวัฒนธรรม (ความรู้ความเข้าใจ) ภายหลังการฝึกเสร็จสิ้นทันที เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการฝึกกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

5. เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนตึกโรงพยาบาล สัปดาห์ละ 2 วัน รวมทั้งสิ้น 16 วัน ตลอดระยะเวลา เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2539

6. วัดผลการฝึกด้านการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน ทั้งในกลุ่มที่ได้รับการฝึกและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ภายหลังจากที่ทั้งสองกลุ่มสิ้นสุดการปฏิบัติงานบนตึกโรงพยาบาลแล้ว โดยทำการวัดภายหลังจากสิ้นสุดภาคปฏิบัติแล้ว 3 วัน

7. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้ หลังจากนั้นนำไปแปลผลเป็นคะแนน เพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistics Package of the Social Science/Personal Computer Plus) ประกอบด้วย

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการฝึกกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก โดยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1

2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาฝึกกับลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อคะแนนการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two way Analysis of Variance) และทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ ในกรณีที่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2, 3, 4

3. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความเชื่ออำนาจภายในตน ด้วยการทดสอบค่าสถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยการทดสอบค่าซี (Z) โดยใช้ Fisher's Z_r Transformation (Ferguson, 1981 : 196) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 5

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง "ผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ที่มีต่อจิตลักษณะของนักศึกษาพยาบาล" มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อศึกษาว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมมีการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความเชื่ออำนาจภายในตน แตกต่างจากนักศึกษาพยาบาลที่ไม่ได้รับการฝึกหรือไม่

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2538 จำนวน 120 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มฝึก (กลุ่มทดลอง) 60 คน และกลุ่มไม่ฝึก (กลุ่มควบคุม) 60 คน โดยกลุ่มฝึกได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ส่วนกลุ่มไม่ฝึกไม่ได้รับการฝึกทักษะดังกล่าว สำหรับจิตลักษณะที่ใช้เป็นตัวแปรตามที่สำคัญในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ (1) การปฏิบัติงาน (2) การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (3) ความเชื่ออำนาจภายในตน โดยได้นำลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ ผู้ประกอบการ อาชีพของบิดา การศึกษาของบิดา ระดับเศรษฐกิจ ภูมิสำเนา และสติปัญญาเป็นตัวแปรอิสระเข้ามาร่วมในการศึกษาครั้งนี้

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาผลทั้งในกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด และกลุ่มแยกย่อย ตามลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2538 จำนวน 120 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จากนั้นสุ่มเข้ากลุ่ม เป็นกลุ่มฝึก 60 คน และกลุ่มไม่ฝึก 60 คน ทำการพิจารณาเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะทางชีวสังคม ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาตามกลุ่มที่ได้รับการฝึกและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม

ตัวแปร	ประเภท	กลุ่มฝึก (60 คน)		กลุ่มไม่ฝึก (60 คน)		ร้อยละของความแตกต่าง
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ผู้ดูแลการะ	บิดามารดา	55	91.67	54	90	1.67
	ผู้อื่น	5	8.33	6	10	1.67
อาชีพบิดา	ประเภท 1	32	53.33	29	48.33	5
	ประเภท 2	28	46.67	31	51.67	5
ระดับเศรษฐกิจ	ค่อนข้างต่ำ	26	43.33	28	46.67	3.34
	ค่อนข้างสูง	34	56.67	32	53.33	3.34

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	ประเภท	กลุ่มฝึก (60 คน)		กลุ่มไม่ฝึก (60 คน)		ร้อยละของ ความแตกต่าง
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
การศึกษานิตา	ก่อนข้างต่ำ	41	68.33	40	66.67	2.34
	ก่อนข้างสูง	19	31.67	20	33.33	2.34
ภูมิลาเนา	เมือง	26	43.33	28	46.67	3.34
	ชนบท	34	56.67	32	53.33	3.34
ระดับสติปัญญา	ปานกลาง	34	56.67	35	58.33	2.34
	ก่อนข้างสูง	26	43.33	25	41.67	2.34

จากตาราง 2 การเปรียบเทียบลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏผลดังต่อไปนี้ นักศึกษาพยาบาลในกลุ่มฝึกและกลุ่มไม่ฝึก ส่วนใหญ่อยู่ในความอุปการะของบิดามารดาทั้งสองกลุ่ม (91.67% และ 90% ตามลำดับ) ส่วนในด้านอาชีพ พบว่ากลุ่มฝึก บิดาประกอบอาชีพประเภท 1 คือ รับราชการ ตำรวจ หรือธุรกิจส่วนตัว มากกว่ากลุ่มไม่ฝึก (53.33% และ 48.33% ตามลำดับ) และกลุ่มไม่ฝึก บิดาประกอบอาชีพประเภท 2 คือ รับจ้าง หรือทำการเกษตรกรรมมากกว่ากลุ่มฝึก (51.67% และ 46.67% ตามลำดับ) ส่วนในด้านเศรษฐกิจ พบว่ากลุ่มฝึกมาจากครอบครัวที่มีเศรษฐกิจก่อนข้างสูง ใกล้เคียงกับกลุ่มไม่ฝึก (56.67% และ 53.33% ตามลำดับ) ส่วนในด้านการศึกษาของบิดาพบว่ากลุ่มฝึกและกลุ่มไม่ฝึก ส่วนใหญ่บิดามีระดับการศึกษาก่อนข้างต่ำ (68.33% และ 66.67% ตามลำดับ) ส่วนทางด้านภูมิลานานั้นพบว่ากลุ่มฝึกและกลุ่มไม่ฝึก ส่วนใหญ่ภูมิลานาอยู่ชนบท (56.67% และ 53.33% ตามลำดับ) สำหรับด้านสติปัญญาพบว่ากลุ่มฝึกและกลุ่มไม่ฝึก ส่วนใหญ่มีระดับสติปัญญานานกลางใกล้เคียงกัน (56.67% และ 58.33% ตามลำดับ)

สรุปได้ว่า ลักษณะทางชีวสังคมทั้ง 6 ประการข้างต้นของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มฝึก กับกลุ่มไม่ฝึกไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ความแตกต่าง 10% (นวลละอ อ สุภาพล. 2534) คือมีความแตกต่างสูงสุดเพียง 5% เท่านั้น จึงกล่าวได้ว่าลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่ม ฝึกกับกลุ่มไม่ฝึกมีความคล้ายคลึงกัน แสดงว่าการสุ่มตัวอย่างเพื่อจัดเป็นกลุ่มฝึกกับกลุ่มไม่ฝึก มีความเท่าเทียมกันทั้ง 2 กลุ่ม

การทดสอบประสิทธิผลของการฝึก

เพื่อเป็นการทดสอบประสิทธิผลของการฝึก ผู้วิจัยได้ทำการวัดความไวในการรับรู้ระหว่าง วัฒนธรรมทันทีภายหลังการฝึก (วัดความรู้ความเข้าใจทักษะในการรับวัฒนธรรม) แล้วนำมาคะแนน ของกลุ่มฝึกมาเปรียบเทียบกับคะแนนของกลุ่มไม่ฝึก ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบประสิทธิผลของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มที่ได้รับการ ฝึกกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{x}$	SD	t
กลุ่มฝึก (60 คน)	7.53	1.76	12.50***
กลุ่มไม่ฝึก (60 คน)	4.55	1.44	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 3 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนประสิทธิผลของการฝึก โดยวัดความไวในการรับรู้ระหว่างวัฒนธรรมทันทีภายหลังการฝึก ของกลุ่มฝึกและกลุ่มไม่ฝึก พบว่ากลุ่มฝึกมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 7.53$, $SD = 1.76$) สูงกว่ากลุ่มไม่ฝึก ($\bar{X} = 4.55$, $SD = 1.44$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 12.50$, $p < .001$) ซึ่งแสดงว่าภายหลังการฝึก กลุ่มฝึกมีความรู้ความเข้าใจในทักษะในการรับวัฒนธรรมมากกว่ากลุ่มไม่ฝึก แสดงให้เห็นว่าจิตลักษณะที่เป็นเป้าหมายของการฝึกย่อมเกิดในกลุ่มที่ได้รับการฝึกสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างชัดเจน

ส่วนที่ 2 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ในส่วนนี้ได้กำหนดหัวข้อการนำเสนอผลการวิจัย ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เป็นหลัก โดยพิจารณาผลทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มแยกย่อยตามลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอ เป็นลำดับขั้นตามสมมติฐานข้อ 1 ถึงข้อ 5 ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ว่า "นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความเชื่ออันมาจากภายในตน สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก" โดยวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t -test) ระหว่างกลุ่มฝึกกับกลุ่มไม่ฝึก โดยสมมติฐานข้อนี้ แบ่งออกเป็น 3 ข้อย่อย ดังนี้

สมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 1 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมมีการปฏิบัติงาน สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ แสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการปฏิบัติงานของกลุ่มที่ได้รับการฝึกและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{x}$	SD	t
กลุ่มฝึก	60	74.95	6.85	4.18***
กลุ่มไม่ฝึก	60	70.12	5.79	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มที่ได้รับการฝึกสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก ($\bar{x}$ คือ 74.95 และ 70.12, SD คือ 6.85 และ 5.79 ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 4.18$, $p < .001$) แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงานสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก ซึ่งผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1

สมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 3 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมมีความเชื่ออำนาจภายในตน สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนของกลุ่มที่ได้รับการฝึก และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม

กลุ่มตัวอย่าง	n	x	SD	t
กลุ่มฝึก	60	86.87	9.20	4.48***
กลุ่มไม่ฝึก	60	79.80	8.04	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 6 พบว่าคะแนนเฉลี่ยความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มที่ได้รับการฝึกสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก ($\bar{x}$ คือ 86.87 และ 79.80, SD คือ 9.20 และ 8.04 ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 4.48$, $p < .001$) แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก ซึ่งผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1

สรุป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานข้อ 1 ซึ่งมี 3 ข้อย่อย ปรากฏว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก ซึ่งผลนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

สมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 3 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมมีความเชื่ออำนาจภายในตน สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนของกลุ่มที่ได้รับการฝึก และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}$	SD	t
กลุ่มฝึก	60	86.87	9.20	4.48***
กลุ่มไม่ฝึก	60	79.80	8.04	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 6 พบว่าคะแนนเฉลี่ยความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มที่ได้รับการฝึกสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก ($\bar{X}$ คือ 86.87 และ 79.80, SD คือ 9.20 และ 8.04 ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 4.48$, $p < .001$) แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก ซึ่งผลการวิจัยนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1

สรุป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานข้อ 1 ซึ่งมี 3 ข้อย่อย ปรากฏว่านักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก ซึ่งผลนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ในส่วนต่อไปนี้เป็นการศึกษาการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตนของกลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม เปรียบเทียบกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก โดยได้นำเอาตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมของนักศึกษาพยาบาลเข้ามาเป็นตัวแปรอิสระร่วมกับการฝึก โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน และเมื่อพบความแตกต่างที่ตัวแปรคู่ใด ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในขั้นที่ 2 เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2 ขั้นที่ 3 เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3 และขั้นที่ 4 เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 4 ตามลำดับ

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการฝึกร่วมกับลักษณะทางชีวสังคมในแต่ละด้านรวม 6 ด้าน ที่มีต่อการปฏิบัติงานเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งแบ่งเป็น 6 ซ้อย่อย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

สมมติฐานข้อ 2 ซ้อย่อยที่ 1 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่มีปิตามารดาอุปการะ เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผู้อื่นเป็นผู้อุปการะ และไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาตามการฝึก กับผู้ดูแล

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	716.57	716.574	18.11***
ผู้ดูแล (ข)	1	112.75	112.75	2.85
ก x ข	1	39.12	39.11	.99
ที่เหลือ	116	4591.17	39.58	
ทั้งหมด	119	5443.87	45.75	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของผลการปฏิบัติงานในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) ผู้ดูแล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ บิดามารดาผู้ดูแลและผู้อื่นผู้ดูแล พบว่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับผู้ดูแลแต่อย่างไร ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าการปฏิบัติงานแปรปรวนไปตามการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 18.11$, $p < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 1

สมมติฐานข้อ 2 ข้อย่อยที่ 2 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่บิดาประกอบอาชีพประเภท 1 เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่บิดาประกอบอาชีพประเภท 2 และไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 8

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาตามการฝึก กับอาชีพบิดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	678.82	678.82	16.83***
อาชีพบิดา (ข)	1	59.57	59.57	1.48
ก x ข	1	4.08	4.08	0.10
ที่เหลือ	116	4679.38	40.34	
ทั้งหมด	119	5443.87	45.75	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการปฏิบัติงานในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) อาชีพบิดา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ อาชีพประเภท 1 หมายถึง การที่บิดาประกอบอาชีพรับราชการ ค้าขาย หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว อาชีพประเภท 2 หมายถึง การที่บิดาประกอบอาชีพรับจ้าง หรือเกษตรกรรม พบว่า คะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับอาชีพของบิดาแต่อย่างไร ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าการปฏิบัติงานแปรปรวนไปตามการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 16.83, p < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 1

สมมติฐานข้อ 2 ข้อย่อยที่ 3 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำและไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 9

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาตามการฝึก กับระดับเศรษฐกิจ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	696.81	696.80	17.06***
ระดับเศรษฐกิจ (ข)	1	3.35	3.35	.08
ก x ข	1	.68	.68	.02
ที่เหลือ	116	4739.38	40.85	
ทั้งหมด	119	5443.87	45.75	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการปฏิบัติงานในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) ระดับเศรษฐกิจ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง หมายถึงผู้มีรายได้ 8,001-13,000 บาท และเลี้ยงดูครอบครัว 1-5 คน กับครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า 13,000 บาท และเลี้ยงดูครอบครัว 1-9 คน ส่วนระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ หมายถึง ผู้ที่มีรายได้ไม่เกิน 8,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 1 ถึงมากกว่า 9 คน กับครอบครัวที่มีรายได้ 8,001-13,000 บาท และเลี้ยงดูคนในครอบครัว 6 ถึงมากกว่า 9 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับระดับเศรษฐกิจแต่อย่างไร ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าการปฏิบัติงานแปรปรวนไปตามการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 17.06$, $p < .001$) ผลนี้เป็น การสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 1

สมมติฐานข้อ 2 ข้อย่อยที่ 4 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่บิดามีการศึกษาต่อชั้นสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่บิดามีการศึกษาต่อชั้นต่ำและไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 10

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาตามการฝึก กับการศึกษาของบิดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	709.94	709.95	17.74***
การศึกษาของบิดา (ข)	1	97.36	97.36	2.43
ก x ข	1	2.46	2.46	.06
ที่เหลือ	116	4643.22	40.03	
ทั้งหมด	119	5443.87	45.75	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการปฏิบัติงานทั่วไปในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) การศึกษาของบิดา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ การศึกษาต่อชั้นสูง หมายถึง การที่บิดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป สำหรับการศึกษาค้นคว้า หมายถึง การที่บิดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่านี้ พบว่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับการศึกษาของบิดาแต่อย่างใด ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าการปฏิบัติงานแปรปรวนไปตามการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 17.74, p < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 1

สมมติฐานข้อ 2 ข้อย่อยที่ 5 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในชนบท เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในเมือง และไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 11

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาตามการฝึก กับภูมิลำเนา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	700.06	700.06	17.15***
ภูมิลำเนา (ข)	1	.00	.00	.00
ก x ข	1	7.15	7.15	.18
ที่เหลือ	116	4735.88	40.83	
ทั้งหมด	119	5443.87	45.75	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการปฏิบัติงานในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) ภูมิลำเนา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือในเมืองหมายถึงผู้ที่พักอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลกับชนบท คือผู้ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งอยู่นอกเขตเมือง หรือเขตเทศบาล ยกเว้นกรุงเทพฯ พบว่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับภูมิลำเนาแต่อย่างใด ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าการปฏิบัติงานแปรปรวนไปตามการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 17.15, p < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานที่ 1 ข้อย่อยที่ 1

สมมติฐานข้อ 2 ข้อย่อยที่ 6 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีระดับสติปัญญาปานกลาง และไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 12

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาตามการฝึก กับสติปัญญา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	697.44	697.44	17.61***
สติปัญญา (ข)	1	12.82	12.81	.32
ก x ข	1	135.89	135.89	3.43
ที่เหลือ	116	4594.33	39.61	
ทั้งหมด	119	5443.87	45.75	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการปฏิบัติงานในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) สติปัญญา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง หมายถึง ผู้ที่คะแนนผลการเรียนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม ระดับสติปัญญาปานกลาง หมายถึง ผู้ที่มีคะแนนผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม พบว่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับระดับสติปัญญาแต่อย่างใด ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าการปฏิบัติงานแปรปรวนไปตามการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 17.61, p < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 1

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลผลการฝึกพร้อมกับลักษณะทางชีวสังคมในแต่ละด้านรวม 6 ด้าน ที่มีต่อการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 3 ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ข้อย่อย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

สมมติฐานข้อ 3 ข้อย่อยที่ 1 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่ติดตามดาอุบการะ เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผู้อื่นอุบการะ และไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงไว้ในตาราง 13

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยพิจารณาตามการฝึก กับผู้อุบการะ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	501.51	501.51	28.56***
ผู้อุบการะ (ข)	1	1.77	1.77	.10
ก x ข	1	97.81	97.81	5.57*
ที่เหลือ	116	2037.21	17.56	
ทั้งหมด	119	2636.99	22.16	

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) ผู้อุบการะ พบว่าคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับผู้อุบการะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 5.57, p < .001$) จากนั้นทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ นิวแมน-คูลส์ ผลปรากฏในตาราง 14

ตาราง 14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของกลุ่มแบ่งตามการฝึกกับผู้
อупการะ

การฝึก x ผู้อупการะ	ค่าเฉลี่ย	44.00	46.46	49.98	53.80
ไม่ฝึก x ผู้อื่นอупการะ (6 คน)	44.00	-	2.46	5.98*	9.80*
ไม่ฝึก x ปิตามารดาอупการะ (54 คน)	46.46		-	3.52*	6.34*
ฝึก x ปิตามารดาอупการะ (55 คน)	49.98			-	3.82
ฝึก x ผู้อื่นอупการะ (5 คน)	53.80				-

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยแบ่งตามการฝึกกับผู้
อупการะเป็นรายคู่ พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้ (1) นักศึกษา
พยาบาลกลุ่มฝึกที่ปิตามารดาอупการะ มีคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ($\bar{x} = 49.98$)
สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ไม่ฝึก ที่มีผู้อื่นอупการะ ($\bar{x} = 44.00$) ซึ่งผลนี้เป็นไปตามสมมติฐาน
ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังพบผลที่น่าสนใจอื่น คือ (2) นักศึกษาพยาบาลกลุ่มฝึกที่ปิตามารดาอупการะมี
คะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ($\bar{x} = 49.98$) สูงกว่ากลุ่มไม่ฝึกที่ปิตามารดาอупการะ
($\bar{x} = 46.46$) (3) นักศึกษาพยาบาลกลุ่มฝึกที่มีผู้อื่นอупการะ มีคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิง
จริยธรรม ($\bar{x} = 53.80$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มไม่ฝึกที่ปิตามารดาอупการะและผู้อื่นอупการะ
($\bar{x} = 46.46$ และ 44.00 ตามลำดับ) อีกด้วย

นอกจากนี้ผลที่ปรากฏในตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า การทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล แปรปรวนไปตามการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 28.56, p < .001$) ซึ่งผลนี้ได้กล่าวมาแล้วในสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 2

สมมติฐานข้อ 3 ข้อย่อยที่ 2 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่บิดาประกอบอาชีพประเภท 2 เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่บิดาประกอบอาชีพประเภท 1 และไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ในตาราง 15

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยพิจารณาตามการฝึก กับอาชีพบิดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	501.36	501.36	28.03***
อาชีพบิดา (ข)	1	1.16	1.16	.07
ก x ข	1	60.87	60.87	3.40
ที่เหลือ	116	2074.76	17.89	
ทั้งหมด	119	2636.99	22.16	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) อาชีพบิดา พบว่าคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับอาชีพของบิดา แต่อย่างไร ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแปรปรวนไปตามการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 28.03, p < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 2

สมมติฐานข้อ 3 ข้อย่อยที่ 3 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่า นักศึกษาพยาบาลที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง และไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 16

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยพิจารณาตามการฝึก กับระดับเศรษฐกิจ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	488.47	488.47	28.08***
ระดับเศรษฐกิจ (ข)	1	56.30	56.30	3.24
ก x ข	1	62.30	62.30	3.58
ที่เหลือ	116	2018.19	17.40	
ทั้งหมด	119	2636.99	22.16	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในส่วนนี้ วัชตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) ระดับเศรษฐกิจ พบว่าคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับระดับเศรษฐกิจแต่อย่างใด ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแปรปรวนไปตามการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 28.08, p < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 2

สมมติฐานข้อ 3 ข้อย่อยที่ 4 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่บิดามีการศึกษาต่อชั้นสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่บิดามีการศึกษาต่อชั้นต่ำ และไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 17

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยพิจารณาตามการฝึก กับการศึกษาของบิดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	502.22	502.22	27.57***
การศึกษาของบิดา (ข)	1	7.41	7.41	.41
ก x ข	1	16.47	16.47	.90
ที่เหลือ	116	2112.90	18.22	
ทั้งหมด	119	2636.99	22.16	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) การศึกษาของบิดา พบว่าการให้เหตุผลจริยธรรมไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึก กับการศึกษาของบิดาแต่อย่างใด ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแปรปรวนไปตามการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 27.57, p < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 2

สมมติฐานข้อ 3 ข้อย่อยที่ 5 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในชนบท เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในเมืองและไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 18

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยพิจารณาตามการฝึก กับภูมิลำเนา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	489.83	489.83	27.60***
ภูมิลำเนา (ข)	1	43.36	43.36	2.44
ก x ข	1	34.57	34.57	1.59
ที่เหลือ	116	2058.85	17.75	
ทั้งหมด	119	2636.99	22.16	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) ภูมิลำเนา ผลพบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึก กับภูมิลำเนาแต่อย่างใด ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแปรปรวนไปตามการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 27.60, P < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 2

สมมติฐานข้อ 3 ซ้อย่อยที่ 6 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีระดับสติปัญญานกลางและไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 19

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยพิจารณาตามการฝึก กับสติปัญญา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	498.71	498.71	27.15***
สติปัญญา (ข)	1	3.27	3.27	.18
ก x ข	1	2.50	2.50	.14
ที่เหลือ	116	2131.02	18.37	
ทั้งหมด	119	2636.99	22.16	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) สติปัญญา ผลพบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับสติปัญญาแต่อย่างใด ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแปรปรวนไปตามการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 27.15, P < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ซ้อย่อยที่ 2

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลผลการฝึกพร้อมกับลักษณะทางชีวสังคมในแต่ละด้านรวม 6 ด้าน ที่มีต่อความเชื่ออำนาจภายในตน เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 4 ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ข้อย่อย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

สมมติฐานข้อ 4 ข้อย่อยที่ 1 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่ปีตามารดาอุปการะ เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีผู้อื่นอุปการะและไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงไว้ในตาราง 20

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน โดยพิจารณาตามการฝึก กับผู้อุปการะ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	1506.00	1506.00	19.88***
ผู้อุปการะ (ข)	1	16.58	16.58	.22
ก x ข	1	.02	.02	.00
ที่เหลือ	116	8787.93	75.76	
ทั้งหมด	119	10302.67	86.577	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 20 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความเชื่ออำนาจภายในตนในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) ผู้อุปการะ พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาล ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับผู้อุปการะแต่อย่างใด ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนแปรปรวนไปตามการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 19.88, P < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 3

สมมติฐานข้อ 4 ข้อย่อยที่ 2 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่บิดาประกอบอาชีพประเภท 1 เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่บิดาประกอบอาชีพประเภท 2 และไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 21

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนโดยพิจารณาตามการฝึก กับอาชีพบิดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	1462.00	1462.00	19.77***
อาชีพบิดา (ข)	1	70.94	70.94	.96
ก x ข	1	157.04	157.04	2.12
ที่เหลือ	116	8576.55	73.94	
ทั้งหมด	119	10302.67	86.58	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความเชื่ออำนาจภายในตนในส่วนนี้ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) อาชีพบิดา พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาล ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับอาชีพของบิดาแต่อย่างใด ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนแปรปรวนไปตามการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 19.77$, $P < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 3

สมมติฐานข้อ 4 ข้อย่อยที่ 3 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่า นักศึกษาพยาบาลที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำและไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 22

ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน โดยพิจารณาตามการฝึกกับระดับเศรษฐกิจ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	1512.23	1512.23	20.05***
ระดับเศรษฐกิจ (ข)	1	36.86	36.86	.49
ก x ข	1	16.45	16.45	.22
ที่เหลือ	116	8751.23	75.44	
ทั้งหมด	119	10302.67	86.58	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 22 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความเชื่ออำนาจภายในตนในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) ระดับเศรษฐกิจ พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาล ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับระดับเศรษฐกิจแต่อย่างไร ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนแปรปรวนไปตามการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 20.05$, $P < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 3

สมมติฐานข้อ 4 ข้อย่อยที่ 4 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่บิดามีการศึกษาต่อชั้นสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่บิดามีการศึกษาต่อชั้นต่ำและไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 23

ตาราง 23 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน โดยพิจารณาตามการฝึก กับการศึกษาของบิดา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	1491.63	1491.63	19.70***
การศึกษาของบิดา (ข)	1	19.18	19.18	.25
ก x ข	1	3.24	3.24	.04
ที่เหลือ	116	8782.11	75.71	
ทั้งหมด	119	10302.67	86.56	

***มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตาราง 23 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความเชื่ออำนาจภายในตนในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) การศึกษาของบิดา พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาล ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับการศึกษาของบิดาแต่อย่างใด ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนแปรปรวนไปตามการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 19.70$, $P < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 3

สมมติฐานข้อ 4 ข้อย่อยที่ 5 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในเมือง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในชนบทและไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 24

ตาราง 24 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน โดยพิจารณาตามการฝึก กับภูมิลำเนา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	1552.19	1552.19	21.78***
ภูมิลำเนา (ข)	1	454.10	454.10	6.38*
ก x ข	1	89.92	89.92	1.26
ที่เหลือ	116	8260.51	71.21	
ทั้งหมด	119	10302.67	86.58	

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 24 ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความเชื่ออำนาจภายในตนในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) ภูมิลำเนา พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาล ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับภูมิลำเนาแต่อย่างใด ผลนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนแปรปรวนไปตามการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 21.78, P < .001$) ซึ่งผลนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 3 และจากตาราง 24 ปรากฏผลอีกว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนแปรปรวนไปตามภูมิลำเนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 6.38, P < 0.05$) กล่าวคือนักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในเมือง มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลำเนาในชนบท ($\bar{x}$ คือ 84.41 และ 80.96, SD คือ 6.17 และ 7.83 ตามลำดับ)

สมมติฐานข้อ 4 ข้อย่อยที่ 6 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีระดับสติปัญญาก่อนกลางและไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 25

ตาราง 25 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตน โดยพิจารณาตามการฝึก กับระดับสติปัญญา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ฝึก-ไม่ฝึก (ก)	1	1491.34	1491.34	20.61***
สติปัญญา (ข)	1	23.89	23.89	.33
ก x ข	1	385.67	385.67	5.33*
ที่เหลือ	116	8394.97	72.37	
ทั้งหมด	119	10302.67	86.58	

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 25 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความเชื่ออำนาจภายในตนในส่วนนี้ ใช้ตัวแปรอิสระ 2 ตัวคือ (1) การฝึก (2) ระดับสติปัญญา พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาพยาบาล แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางของการฝึกกับระดับสติปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 5.33$ $P < .05$) จากนั้นทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ นิวแมน-คูลส์ ปรากฏผลในตาราง 26

ตาราง 26 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่ออำนาจภายในตน ของกลุ่มที่แบ่งตามการฝึกกับ
ระดับสติปัญญา

การฝึก x สติปัญญา	ค่าเฉลี่ย	78.20	80.94	84.91	89.42
ไม่ฝึก x สติปัญญาสูง (25 คน)	78.20	-	2.74	6.71*	1.22*
ไม่ฝึก x สติปัญญานานกลาง (35 คน)	80.94		-	3.97	8.48*
ฝึก x สติปัญญานานกลาง (34 คน)	84.91			-	4.51*
ฝึก x สติปัญญาสูง (26 คน)	89.42				-

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 26 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่ออำนาจภายในตน โดยแบ่งตามการฝึกกับระดับสติปัญญาเป็นรายคู่ พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ (1) นักศึกษาพยาบาลกลุ่มฝึกที่ระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง มีคะแนนเฉลี่ยความเชื่ออำนาจภายในตน ($\bar{x} = 89.42$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มไม่ฝึกที่มีระดับสติปัญญานานกลาง ($\bar{x} = 80.94$) ซึ่งผลนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสูงที่สุดในกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม นอกจากนี้พบว่า (2) นักศึกษาพยาบาลกลุ่มฝึกที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง มีคะแนนเฉลี่ยความเชื่ออำนาจภายในตน ($\bar{x} = 89.42$) สูงกว่ากลุ่มฝึกที่มีระดับสติปัญญานานกลาง ($\bar{x} = 84.91$) และกลุ่มไม่ฝึกที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง ($\bar{x} = 78.20$) (3) นักศึกษาพยาบาลกลุ่มฝึกที่มีระดับสติปัญญานานกลางมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่ออำนาจภายในตน ($\bar{x} = 84.91$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มไม่ฝึกที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง ($\bar{x} = 78.20$)

นอกจากนี้ผลที่ปรากฏในตาราง 25 ยังแสดงให้เห็นว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนของ นักศึกษาพยาบาลบรรพรวนไปตามการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 20.61, P < .001$) ผลนี้เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 ข้อย่อยที่ 3

ในส่วนต่อไปนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 3 ตัว คือการปฏิบัติงาน การทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน ของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้การ ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) ในกลุ่มรวม กลุ่มฝึก และกลุ่มไม่ฝึก ซึ่งปรากฏผลในขั้น ที่ 5 เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 5

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5 ว่า "ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรทั้ง 3 ตัวคือ การปฏิบัติงาน การทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความเชื่ออำนาจภายในตน ในกลุ่มรวม กลุ่มฝึก และกลุ่มไม่ฝึก มีความสัมพันธ์เชิงบวก และความสัมพันธ์ในกลุ่มฝึกสูงกว่ากลุ่ม ไม่ได้รับการฝึก" ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ข้อย่อย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

สมมติฐานข้อ 5 ข้อย่อยที่ 1 กล่าวว่า "ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 3 ตัวคือการ ปฏิบัติงาน การทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน ในกลุ่มรวมเป็นไปในทาง บวก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 27

ตาราง 27 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 3 ตัว ในกลุ่มรวม (120 คน)

ตัวแปร	1	2	3
การปฏิบัติงาน (1)	–	.30***	.24**
การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (2)		–	.22 **
ความเชื่ออำนาจภายในตน (3)			–

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001, ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 27 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 3 ตัวในกลุ่มรวมมีดังนี้ (1) การปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .30$, $p < .001$) (2) การปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเชื่ออำนาจภายในตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .24$, $p < .01$) (3) การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเชื่ออำนาจภายในตน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .22$, $p < .01$) ซึ่งผลนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้คือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 3 ตัวคือ การปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตนในกลุ่มรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก

สมมติฐานข้อ 5 ซ้อย่อยที่ 2 กล่าวว่า "ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 3 ตัวคือ การปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน ในกลุ่มฝึกเป็นไปในทางบวก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 28

ตาราง 28 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 3 ตัว ในกลุ่มฝึก (60 คน)

ตัวแปร	1	2	3
การปฏิบัติงาน (1)	-	.34**	.27
การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (2)		-	.15
ความเชื่ออำนาจภายในตน (3)			-

**มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 28 การปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .34, p < .01$) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานกับความเชื่ออำนาจภายในตน และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับความเชื่ออำนาจภายในตนเป็นไปในทางบวก แต่ไม่ถึงระดับมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานหนึ่ง ส่วน และอีกสองส่วนไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

สมมติฐานข้อ 5 ข้อย่อยที่ 3 กล่าวว่า "ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 3 ตัวคือ การปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน ในกลุ่มไม่ฝึกเป็นไปในทางบวก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 29

ตาราง 29 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม 3 ตัว ในกลุ่มไม่ฝึก (60 คน)

ตัวแปร	1	2	3
การปฏิบัติงาน (1)	-	-.03	-.09
การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (2)		-	-.05
ความเชื่ออำนาจภายในตน (3)			-

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 29 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามทั้ง 3 ตัวในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก มีค่าของความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อยและเป็นไปในทางลบ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อ 5 ข้อย่อยที่ 4 กล่าวว่า "ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 3 ตัว ในกลุ่มฝึกสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 30

ตาราง 30 การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรตามในกลุ่มฝึกและกลุ่มไม่ฝึก

ตัวแปร	กลุ่มฝึก (r)	กลุ่มไม่ฝึก (r)	Z
การปฏิบัติงานกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม	.34**	-.03	2.07*
การปฏิบัติงานกับความเชื่ออำนาจภายในตน	.27	-.09	2.00*
การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับความเชื่ออำนาจภายในตน	.15	-.05	1.07

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01, * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 30 แสดงความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ของตัวแปรในกลุ่มนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก ด้วยการทดสอบค่าซี (Z) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานกับความเชื่ออำนาจภายในตน ในกลุ่มฝึกเป็นไปในทางบวก และสูงกว่ากลุ่มไม่ฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = 2.07$ และ 2.00 ตามลำดับ, $p < .05$) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับความเชื่ออำนาจภายในตนในกลุ่มฝึกเป็นไปในทางบวก และสูงกว่ากลุ่มไม่ฝึกแต่ไม่ถึงระดับมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = 1.07$, $p > .05$) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐาน 2 ส่วน และไม่เป็นไปตามสมมติฐาน 1 ส่วน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

- ✓ 1. สมมติฐานข้อ 1 ปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 2. สมมติฐานข้อ 2 ปรากฏว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- ✓ 3. สมมติฐานข้อ 3 ปรากฏว่าข้อย่อยที่ 1 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนข้อย่อยที่ 2-6 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- ✓ 4. สมมติฐานข้อ 4 ปรากฏว่าข้อย่อยที่ 6 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนข้อย่อยที่ 1-5 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 5. สมมติฐานข้อ 5 ปรากฏว่า
 - ข้อย่อย 1 ในกลุ่มรวมเป็นไปตามสมมติฐาน
 - ข้อย่อย 2 ในกลุ่มที่ได้รับการฝึกเป็นไปตามสมมติฐาน 1 ส่วน ส่วนอีก 2 ส่วนไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
 - ข้อย่อย 3 ในกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
 - ข้อย่อย 4 เป็นไปตามสมมติฐาน 2 ส่วน และไม่เป็นไปตามสมมติฐาน 1 ส่วน

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาผลของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อจิตลักษณะของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2538 จำนวน 120 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบ่งเป็นกลุ่มฝึก (ทดลอง) และกลุ่มไม่ฝึก (ควบคุม) กลุ่มละ 60 คน กลุ่มฝึกได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม และกลุ่มไม่ฝึกได้รับกิจกรรมอื่นที่มีเนื้อหาไม่เกี่ยวกับการฝึกในกลุ่มฝึก ก่อนการฝึกได้วัดลักษณะทางชีวสังคม ซึ่งเป็นคุณสมบัติส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างหลังการฝึก ได้มีการวัดผลการฝึก 2 ครั้งคือครั้งแรกวัดความไวในการรับรู้ระหว่างวัฒนธรรม (ความรู้ ความเข้าใจ) โดยวัดทันทีหลังจากการฝึกสิ้นสุดลง ส่วนการวัดครั้งที่สองได้วัดในวันที่ 3 หลังจากกลุ่มตัวอย่างสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติงานบนเตียงรักษาพยาบาล เป็นการวัดการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและความเชื่ออำนาจภายในตน จากนั้นได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน ซึ่งมีทั้งหมด 5 ข้อใหญ่ และแยกเป็นสมมติฐานย่อยได้ 25 ข้อ

ในบทนี้จะได้ประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปตีความและอภิปรายผลในแง่ต่าง ๆ ให้ชัดเจนมากขึ้น โดยจะสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังต่อไปนี้

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน

การสรุปและอภิปรายตามสมมติฐานที่ 1 สมมติฐานที่ 1 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมมีการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตน สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก" ซึ่งจะอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูล แยกย่อยในแต่ละด้านดังนี้

ด้านการปฏิบัติงาน ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติงานของกลุ่มที่ได้รับการฝึก และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมด้วยการทดสอบค่าที (t -test) พบว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีคะแนนการปฏิบัติงานสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 4.18, p < .001$) ผลส่วนนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ช่วยให้นักศึกษาพยาบาลมีทักษะในการปฏิบัติงานดีขึ้น ผลที่ปรากฏนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ นวลละออ สุภาพล (2534, 2536) ที่ทำการศึกษาในกลุ่มนักเรียนนายร้อยตำรวจ ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม นักเรียนนายร้อยตำรวจมีผลการปฏิบัติงานทั่วไปสูงขึ้น และมีความพร้อมในการปฏิบัติงานมากขึ้นอย่างเชื่อมั่นได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แลงดิส และคนอื่น ๆ (Landis et al. 1985) คันนิงแฮม (Cunningham. 1989) ยาร์โบร และไลเนต (Yarbro and Lynette. 1989) อันเดอร์ฮิล (Underhill. 1991)

ด้านการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มที่ได้รับการฝึก และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ด้วยการทดสอบค่าที (t -test) พบว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 5.26, p < .001$) ผลส่วนนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่า การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ทำให้นักศึกษาพยาบาลมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นวลละออ สุภาพล (2536) ที่ว่า ภายหลังการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม นักเรียนนายร้อยตำรวจกลุ่มที่ได้รับการฝึกมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้น และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ทัทสนา เทียมเสน (พรเทพ ช้อยิทธิ. 2532 ; อ้างอิงมาจาก ทัทสนา เทียมเสน. 2525) ที่พบว่า นักศึกษาฝึกหัดครู ที่เข้าร่วมฝึกอบรมด้านมนุษยสัมพันธ์ มีการพัฒนาจริยธรรมเพิ่มสูงขึ้น เช่นเดียวกับการศึกษาของ ลอยด์ (Lloyd. 1982) แอลเลน (อจนา ศรีสุรพล. 2535 ; อ้างอิงมาจาก Allen. 1986) แสดงให้เห็นว่า การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ ให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาพยาบาลได้เป็นอย่างดี (Crockett. 1993)

ด้านความเชื่ออำนาจภายในตน ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนของกลุ่มที่ได้รับการฝึกและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมมีคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 4.48, p < .001$) ผลส่วนนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมช่วยทำให้นักศึกษาพยาบาลมีความเชื่อมั่นในความสามารถ และการกระทำของตนเอง ซึ่งความเชื่ออำนาจภายในตนนี้ เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ตั้งแต่วัยเด็ก จนถึงระดับอุดมศึกษาด้วยวิธีการฝึกที่เหมาะสม ซึ่งมีหลายวิธีเช่น ฝึกเพื่อให้นักคลเกิดความคาดหวังในความสำเร็จ โดยให้ข้อมูลย้อนกลับที่เปลี่ยนแปลงได้ ฝึกให้รับรู้สาเหตุของความสำเร็จหรือความล้มเหลว ฝึกโดยวิธีการเสริมแรง เป็นต้น (วารี สีมิ่ง, 2533 : 53-54) สอดคล้องกับการศึกษาของ แบนนิสเตอร์ (วารี สีมิ่ง, 2533 ; อ้างอิงมาจาก Bannister, 1968) ทำการศึกษา พบว่าการให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวกทำให้นักคลประสบผลสำเร็จในการทำงาน ออสโตรฟ (อดิวัฒน์ พรหมสาขา, 2532 ; อ้างอิงมาจาก Ostrove, 1978) พบว่าการให้ข้อมูลย้อนกลับ ทำให้นักคลมีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงขึ้น โดยมีความสามารถที่จะทำงานได้ตามที่คาดหวังไว้ได้สำเร็จดีกว่า นอกจากนี้จากการศึกษาของ สมคิด สกุลสถาปัตยกรรม (2525) และ ดวงเดือน แซ่ตั้ง (2532) ที่ศึกษาการให้การเสริมแรงแก่นักเรียนโดยการให้รางวัล การให้เบี้ยรางวัล พบว่าพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตนของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ สำหรับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม เป็นการฝึกที่อาศัยเสริมแรง และการให้ข้อมูลย้อนกลับทางบวก เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การตัดสินใจแก่ผู้เข้าฝึก โดยใช้หลักการเดียวกับการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตนที่ใช้สำหรับฝึกนักเรียน ผลการวิจัยจึงสามารถเทียบเคียงกันได้

จากผลการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่าสนับสนุนสมมติฐานข้อ 1 อย่างชัดเจน กล่าวคือ การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ทำให้นักศึกษาพยาบาลมีการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตนสูงขึ้น ดังนั้น เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลมีจิตลักษณะที่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่การปฏิบัติกรพยาบาลที่มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป จึงควรฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมให้แก่ นักศึกษาพยาบาลทั้งในระยะที่กำลังศึกษา และในระยะที่สำเร็จการศึกษา

ใหม่ ๆ นักศึกษาพยาบาล เพื่อให้ให้นักศึกษาพยาบาลเกิดทักษะในการปฏิบัติงานที่พึงประสงค์ต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพ

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 2 สมมติฐานที่ 2 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมจะมีผลการปฏิบัติงานสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ไม่ได้รับการฝึก" ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดประสงค์นี้ ได้เปรียบเทียบคะแนนของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มย่อยออกเป็นคู่ ๆ ตามลักษณะทางชีวสังคม 6 ด้านดังนี้ กลุ่มปีติมาารดาอุปการะกับกลุ่มผู้อื่นอุปการะ กลุ่มปีติมาประกอบอาชีพประเภท 1 กับกลุ่มปีติมาประกอบอาชีพประเภท 2 กลุ่มระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูงกับกลุ่มระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ กลุ่มปีติมาที่มีการศึกษาค่อนข้างสูงกับกลุ่มปีติมาที่มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ กลุ่มภูมิลำเนาในเมืองกับกลุ่มภูมิลำเนาในชนบท และกลุ่มสติปัญญาค่อนข้างสูงกับกลุ่มสติปัญญาปานกลาง

เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างการฝึกกับลักษณะทางชีวสังคม พบว่าไม่ส่งผลต่อคะแนนการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลนี้ไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นวลละออ สุภาพล (2534) ที่พบว่าลักษณะทางชีวสังคมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ กลุ่มที่ปีติมาประกอบอาชีพประเภท 1 และกลุ่มที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมจะมีผลการปฏิบัติงานทั่วไปสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก และการศึกษาเพิ่มเติมในปี 2536 ที่ได้ประเมินผลโครงการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม พบว่านักเรียนนายร้อยตำรวจกลุ่มปีติมาประกอบอาชีพประเภท 2 และกลุ่มสติปัญญาค่อนข้างสูง ที่เข้าร่วมโครงการมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เข้าร่วมโครงการอย่างชัดเจน สำหรับผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างการฝึกกับลักษณะทางชีวสังคมนั้น เหตุผลที่เป็นไปได้อาจเนื่องมาจาก ลักษณะพื้นฐานของวิชาชีพพยาบาล เป็นการปฏิบัติต่อชีวิตมนุษย์ หากเกิดความผิดพลาดหมายถึงอันตรายต่อชีวิต นักศึกษาพยาบาลจึงได้รับการปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบ และมีความระมัดระวังในการปฏิบัติงานสูง (ชมพูนุท พงษ์ศิริ. 2535) ลักษณะความแตกต่างทางชีวสังคมที่นำมาศึกษา จึงไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ทำให้ไม่ปรากฏผลด้านปฏิสัมพันธ์ของการฝึกร่วมกับลักษณะทางชีวสังคมดังกล่าว

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 3 สมมติฐานที่ 3 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมจะมีการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรม สูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ไม่ได้รับการฝึก" ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดประสงค์นี้ได้เปรียบเทียบคะแนนของนักศึกษาในกลุ่มย่อยออกเป็นคู่ ๆ ตามลักษณะทางชีวสังคม 6 ด้าน ดังนี้ กลุ่มปีติมารดาอุปการะกับผู้อื่นอุปการะ กลุ่มปีติประกอบอาชีพพระภิกษุ 2 กับกลุ่มปีติประกอบอาชีพพระภิกษุ 1 กลุ่มระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำกับกลุ่มระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง กลุ่มปีติมีการศึกษาค่อนข้างสูงกับกลุ่มปีติมีการศึกษาค่อนข้างต่ำ กลุ่มภูมิลำเนาในเมืองกับกลุ่มภูมิลำเนาในชนบท และกลุ่มสติปัญญาค่อนข้างสูงกับกลุ่มสติปัญญายานกลาง

เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างการฝึกกับลักษณะทางชีวสังคม พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างการฝึกกับลักษณะของผู้อุปการะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 5.57, p < .05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มฝึกที่ปีติมารดาอุปการะ มีคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มไม่ฝึกที่ผู้อื่นอุปการะ ซึ่งผลนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มฝึกที่ปีติมารดาอุปการะและผู้อื่นอุปการะ มีคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มไม่ฝึกที่ปีติมารดาอุปการะและผู้อื่นอุปการะอีกด้วย (ตาราง 14) การที่ปรากฏผลเช่นนี้ ชี้ให้เห็นว่า การฝึกมีอำนาจสูงกว่าการไม่ฝึกมาก โดยพบว่าการฝึกร่วมกับผู้อุปการะทั้ง 2 กรณี คือปีติมารดาอุปการะหรือผู้อื่นอุปการะ ช่วยทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก และมีผู้อุปการะทั้ง 2 กรณีเหมือนกัน ผลนี้จึงแสดงถึงอำนาจของการฝึกที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเด่นชัดและไม่เป็นไปตามการวิจัยของ นวลละออ สุภาพล (2536) ที่พบว่า การฝึกพร้อมกับลักษณะทางชีวสังคม ไม่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

สำหรับผลที่พบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างการฝึกกับลักษณะทางชีวสังคมด้านอื่น ๆ อีก 5 ด้าน ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ผลส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่คาดไว้ แต่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นวลละออ สุภาพล (2536) ที่พบว่านักเรียนนายร้อยตำรวจที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มไม่ฝึก โดยปรากฏผลชัดเจนในกลุ่มรวม แต่ไม่ปรากฏผลเด่นชัดในกลุ่มแยกย่อยตามลักษณะทางชีวสังคมใดเป็นพิเศษ

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 4 สมมติฐานที่ 4 กล่าวว่า "นักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน เมื่อได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมจะมีความเชื่ออาณางภายในตน สูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่ไม่ได้รับการฝึก" ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดประสงค์นี้ ได้เปรียบเทียบคะแนนของนักศึกษาในกลุ่มย่อยออกเป็นคู่ ๆ ตามลักษณะทางชีวสังคม 6 ด้าน ดังนี้ กลุ่มปีดามารดาอุปการะกับผู้อื่นอุปการะ กลุ่มปีดาประกอบอาชีพประเภท 1 กับกลุ่มปีดาประกอบอาชีพประเภท 2 กลุ่มระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูงกับกลุ่มระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ กลุ่มปีดาที่มีการศึกษาค่อนข้างสูงกับกลุ่มปีดาที่มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ กลุ่มภูมิลำเนาในเมืองกับกลุ่มภูมิลำเนาในชนบท และกลุ่มสติปัญญาค่อนข้างสูงกับกลุ่มสติปัญญาค่อนข้างต่ำ

เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างการฝึกกับลักษณะทางชีวสังคม พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างการฝึกกับระดับสติปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 5.33, p < .05$) เพียงคู่เดียว โดยพบว่า นักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่มีระดับสติปัญญาค่อนข้างสูง และได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม มีคะแนนเฉลี่ยความเชื่ออาณางภายในตนสูงกว่ากลุ่มอื่นอย่างเห็นได้ชัด (ตาราง 26) ซึ่งผลส่วนนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับแนวคิดทางทฤษฎีที่กล่าวว่าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง คือมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด เมื่อได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่เหมาะสม ในที่นี้คือการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม ซึ่งอาศัยหลักการเสริมแรง เพื่อพัฒนากระบวนการตัดสินใจภายในจิตของผู้เข้าฝึก จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ดีกว่า และใช้เวลาน้อยกว่าผู้ที่มีความพร้อมทางจิตใจด้อยกว่า คือมีสติปัญญาด้อยกว่านั่นเอง ดังนั้นคะแนนความเชื่ออาณางภายในตนในกลุ่มที่มีสติปัญญาสูง ที่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จึงสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ นวลละออ สุภาพล (2534) บางส่วน และสนับสนุนทฤษฎีตันไม้จริยธรรมของ ดวงเดือน พันธุนาวิน (2528, 2531) ได้อย่างดียิ่ง

สำหรับผลที่พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างการฝึก กับลักษณะทางชีวสังคมด้านอื่น ๆ อีก 5 ด้าน ส่งผลต่อความเชื่ออาณางภายในตน ผลส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ที่ผลปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก คุณลักษณะพื้นฐานของลักษณะงานพยาบาล ที่ต้องปฏิบัติงานด้วยการคิดพิจารณาใช้วิจารณญาณโดยตรง ก่อนที่จะทำการพยาบาลให้กับผู้ป่วย พยาบาลต้องคาดหวังในผลที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัตินั้น ๆ เพราะเป็นงานที่ปฏิบัติต่อชีวิตมนุษย์ และต้องใช้ความละเอียดอ่อนมาก

เพื่อมาให้เกิดความผิดพลาดขึ้นได้ นักศึกษาพยาบาลเมื่อขึ้นฝึกปฏิบัติงาน จึงต้องมีการวางแผนงาน คิดไตร่ตรอง ใช้ความระมัดระวัง และตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ด้วยลักษณะพื้นฐานในการปฏิบัติงานดังกล่าว ทำให้ลักษณะทางชีวสังคมจึงไม่อาจส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการฝึก และไม่ได้รับการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมมีความเชื่ออันอาจภายในตนแตกต่างกัน

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ 5 สมมติฐานที่ 5 กล่าวว่า "ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 3 ตัวคือ การปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออันอาจภายในตน มีความสัมพันธ์เชิงบวก และความสัมพันธ์ในกลุ่มที่ได้รับการฝึก สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก"

ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา คือการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออันอาจภายในตน ในกลุ่มรวม (120 คน) ทั้ง 3 ตัวแปร มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นไปตามทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.30, p < .001$) เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานกับความเชื่ออันอาจภายในตน ($r = 0.24, p < .01$) และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับความเชื่ออันอาจภายในตน ($r = 0.22, p < .01$) แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรทั้ง 3 ที่นักศึกษานี้ มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกันอย่างชัดเจน นั่นคือนักศึกษาพยาบาลที่มีผลการปฏิบัติงานดี มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่อสิ่งที่ปฏิบัติได้ดี และเป็นผู้มีความเชื่ออันอาจภายในตนสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับความต้องการในคุณสมบัติของวิชาชีพ ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ จึงต้องการการพยาบาลที่มีคุณภาพภายใต้คุณธรรมและจริยธรรมสูง (อาภา โลจายะ และสุคสวาท อยู่สมบูรณ์. 2539 : 15) คุณสมบัติดังกล่าวแสดงถึงความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออันอาจภายในตน ซึ่งการหาความสัมพันธ์ของ 3 ตัวแปรพร้อม ๆ กันนี้ ยังไม่มีการวิจัยมาก่อน ฉะนั้นผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการสนับสนุนทฤษฎีต้นไม้วีจริยธรรมบางส่วนของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528, 2531) ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น จึงนับว่าได้พบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาระบบการหนึ่ง

เมื่อพิจารณาในกลุ่มที่ได้รับการฝึก (60 คน) พบว่าการปฏิบัติงานกับการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.34$, $p < .01$) แสดงว่าการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จะช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานกับการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลมีความเกี่ยวข้องกันสูงขึ้น สำหรับความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานกับความเชื่ออำนาจภายในตน และความเชื่ออำนาจภายในตนกับการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในกลุ่มฝึกเป็นไปในทางบวกเช่นกัน แม้จะไม่ถึงระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.27$ และ 0.15 ตามลำดับ, $p > .05$) แต่แสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่นักศึกษานี้มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 5 ในส่วนที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อกัน และการฝึกจะช่วยทำให้ความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านี้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

สำหรับผลการศึกษากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก (60 คน) พบว่า ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละคู่ค่อนข้างน้อย รดมีค่าเข้าใกล้ศูนย์และเป็นไปในทางลบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มรวม (120 คน) ที่ไปในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ หรือในกลุ่มที่ได้รับการฝึก (60 คน) แสดงให้เห็นว่าพื้นฐานเดิมของตัวแปรทั้ง 3 ตัว แต่ละตัวแปรมีการกระจาย และขาดความเชื่อมโยงที่ทําให้สัมพันธ์กัน เมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ที่ได้ (ตาราง 29) พบว่ามีค่าเป็นลบ และน้อยมากเข้าใกล้ศูนย์ แม้ว่าผลที่ได้จะขัดแย้งกับข้อสมมติฐานอยู่บ้าง แต่ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีจิตลักษณะเดิม ที่ขาดการเชื่อมโยงที่จะทําให้ตัวแปรแต่ละตัวแสดงความสัมพันธ์ให้เห็นอย่างชัดเจน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ได้รับการฝึก จึงเป็นผลที่ยืนยันถึงประสิทธิผลของการฝึกได้เป็นอย่างดี

สำหรับการหาค่าความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มฝึกกับกลุ่มไม่ฝึก เปรียบเทียบด้วยค่าซี (Z) เพื่อดูค่าของความแตกต่าง ความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัว ในกลุ่มฝึกกับกลุ่มไม่ฝึก (ตาราง 30) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในกลุ่มฝึกสูงกว่ากลุ่มไม่ฝึกในด้านการปฏิบัติงานกับการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และการปฏิบัติงานกับความเชื่ออำนาจภายในตน ($p < .05$) ส่วนการทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับความเชื่ออำนาจภายในตน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จะช่วยให้ค่าความสัมพันธ์ของแต่ละตัวแปรมีความชัดเจนและ เป็นการสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 5 ในส่วนที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ในกลุ่มที่ได้รับการฝึกสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

การอภิปรายผลเพิ่มเติม

นอกจากนี้ การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า ลักษณะภูมิลาเนาที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 6.38, p < .05$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลาเนาในเมืองมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลาเนาในชนบท ($\bar{X} = 84.41$ และ 80.96 , SD คือ 6.17 และ 7.83 ตามลำดับ) ผลที่ปรากฏนี้แสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมของบุคคลเอื้ออำนวยให้เขาสามารถทำนายและควบคุมผลที่จะเกิดขึ้นได้ดีกว่า (Williams, 1973) เพราะสังคมเมืองเป็นสังคมที่เน้นความสำคัญของพฤติกรรมของบุคคล มีความแตกต่างกันน้อยในเรื่องอายุ เพศ ศาสนา เชื้อชาติ อำนาจ มีค่านิยมในปัจเจกบุคคล เชื่อถือข้อมูลที่เป็นเหตุผล เน้นการกระทำของบุคคล มีอิสรภาพจากบุคคลอื่น เน้นอนาคต ส่วนสังคมชนบทให้ความสำคัญกับตัวบุคคล มีความแตกต่างกันมากในเรื่อง อายุ เพศ ศาสนา เชื้อชาติ อำนาจ ฯลฯ มีค่านิยมเป็นคติรวมหมู่ พฤติกรรมต่าง ๆ มีพื้นฐานเพื่อหลีกเลี่ยงความวิตกกังวล ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบภายนอก เน้นอดีต (นวลละอ อ สุภาพล. 2534 : 38-39) ดังนั้นจึงส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลาเนาในเมือง มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่านักศึกษาพยาบาลที่มีภูมิลาเนาในชนบทอย่างชัดเจน

ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัย

ข้อดี

การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นประโยชน์ของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อนักศึกษาพยาบาล คือพบว่าการฝึกช่วยพัฒนาทักษะด้านการปฏิบัติงาน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจภายในตนได้อย่างชัดเจน อันจะนำไปสู่การปฏิบัติกรพยาบาลอย่างมีคุณภาพ

ข้อจำกัด

ด้านการวัดผล เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ วัดผลการฝึกโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว ดังนั้นเพื่อให้ได้ผลการวัดที่สมบูรณ์มากขึ้น ควรเพิ่มการวัดผลด้วยวิธีอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การสังเกตพฤติกรรมการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง ขณะขึ้นฝึกปฏิบัติงาน หรือให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมประเมินด้วย เช่น อาจารย์ พยาบาลประจำการ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้มีการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมในนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปี เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของนักศึกษาพยาบาล ตามระดับความรู้ ความสามารถที่เพิ่มขึ้น
2. ควรศึกษาประสิทธิผลของการฝึกต่อตัวแปรอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อวิชาชีพ เช่น ทักษะต่อวิชาชีพ สุขภาพจิต บุคลิกภาพ การทำงานเป็นทีม ความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย เป็นต้น
3. ควรติดตามผลการฝึกเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อศึกษาพัฒนาการของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อการฝึก โดยทำการศึกษาและติดตามผลระยะยาว เช่น ติดตามผลทุกปี ๆ ละ 1-2 ครั้งจนจบการศึกษา และออกไปปฏิบัติงานในสภาพการทำงานจริง เพื่อศึกษาความคงทนของการฝึก
4. ควรจัดหาชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมเฉพาะด้าน เกี่ยวกับการพยาบาลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความจำเพาะเจาะจง และส่งผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานเฉพาะด้านได้ดียิ่งขึ้น
5. ควรจัดให้มีการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมในกลุ่มตัวอย่างอื่นด้วย เช่น แพทย์ ครู หนายความ เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในผลที่ได้รับ และยังแสดงให้เห็นถึงการนำการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมไปใช้ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- โรกสล มีคุณ. การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะการสวมบทบาท
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- จรรจา สุวรรณทัต, ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก. พฤติกรรมศาสตร์
เล่ม 1 : พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- ชมพูนุท พงษ์ศิริ. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยของ
นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย กรุงเทพมหานคร. ปรินซ์นิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- ดวงเดือน แซ่ตั้ง. อิทธิพลของการใช้แรงเสริมด้วยเบี้ยรางวัล ต่อความเชื่ออำนาจภายในตน
ของเด็กวัยรุ่น. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. "การพัฒนาจิตใจข้าราชการ : หลักและแนวปฏิบัติทางวิชาการ."
วารสารข้าราชการ. 30(2) : 21-32 ; 2528.
- _____. เอกสารรายงานการสัมมนา เรื่อง แนวทางการวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย.
กรุงเทพฯ : คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติสาขาปรัชญา ร่วมกับคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน, 2531.
- _____. "ประสิทธิภาพของหัวหน้าหน่วยงาน : การพัฒนาตามทฤษฎีผู้นำของฟีดเลอร์." ใน
พัฒนาก้าวหน้าไกลกระจายทั่วถึง. หน้า 137-138. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการ
พลเรือน สังกัดงาน ก.พ., 2534.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์. การควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชน
ของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรม-
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- เต็มศิริ บุญยสิงห์. "พยาบาลกับการคาดหวังทางสังคม," ใน ประมวลการประชุมแห่งชาติ
ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย, 2529.

ทัศนาศ ทอภักดี. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความเชื่ออำนาจ
ภายในตนของเด็กวัยรุ่นไทย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

ธีระ ประพตกิจ. ทฤษฎีบุคลิกภาพและการทำจิตบำบัด. ราชบุรี : วิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง,
2531.

นวลละออ สุภาพล. ผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อย
ตำรวจ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

นวลละออ สุภาพล. ผลและผลสะท้อนแห่งโครงการนักเรียนนายร้อยตำรวจฝึกปฏิบัติงาน
ในชนบท. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2536.

บุญรับ ศักดิ์มณี. การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ. ปรินญาณิพนธ์
กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

ประนอม ทองสะอาด. ผลของการยืดเวลาการเสริมแรงสองแบบต่อการคงอยู่ของการทำ
แบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์เสร็จทันเวลาและถูกต้องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา.

พนม เทพพิทักษ์. "แง่คิดเกี่ยวกับการศึกษาพยาบาล," วารสารการศึกษาพยาบาล. 47-51 ;
กันยายน 2533.

พรเทพ ช้อยศิริ. ผลของการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกรวที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนิสิตวิชาเอก
การแนะแนวชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
บริษัท พิงเกอร์ปรีน แอนด์ มีเดีย จำกัด, 2535.

พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์. 50 ปีชีวิตและงาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2535.

- เพียรดี เปี่ยมมงคล. การศึกษามโนภาพแห่งงาน ความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล โรงพยาบาลรามาชิดี. วิทยานิพนธ์
วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527. อัดสำเนา.
- บุพา ทิพย์อลงกต. ผลของการเข้ากลุ่มฝึกความไวที่มีต่อความสัมพันธ์ในความรับผิดชอบต่อการ
ประกอบวิชาชีพพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์
จังหวัดนครสวรรค์. ปริณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.
- รชมน สุขชุม. การพัฒนาอัตรานักเรียนของข้าราชการครูระดับบริหาร โดยกระบวนการ
Sensitivity Training. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2533. อัดสำเนา.
- รัตน ประเสริฐสม. การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยของนักเรียน
ประถมศึกษา. ปริณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- รวิทอง ลือทอง. การวิเคราะห์กิจกรรมนักศึกษาพยาบาลที่ส่งเสริมจริยธรรมของวิทยาลัยพยาบาล
สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สังกัดปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. อัดสำเนา.
- ลออ หุตางกูร. "การประกันคุณภาพในการพยาบาล." ใน มาตรฐานการพยาบาล : ทฤษฎี
และการปฏิบัติ การประชุมวิชาการครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529.
- วันนี ตรีทศเดช. การเปรียบเทียบผลการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางเป็นกลุ่ม
และเป็นรายบุคคล ที่มีความวิตกกังวลในการเรียนวิชาสถิติ-นรีเวชศาสตร์ ของนักศึกษา
พยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ. ปริณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.
- วัลลภ เทพหัสดิน ณ อยุธยา. รายงานผลการวิจัย เรื่อง นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา.
กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

- วารีย์ สี่ฝั่ง. การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาโจทย์สมการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่มีความเชื่อในอัตลัจิตและปรลัจิต. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- ศิขริน สุสุข. กระบวนการจัดเกลาผู้วิชาชีพพยาบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- ศรีนครินทรวิโรฒ, มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย. คู่มือการเขียนภาคินิพนธ์และปรินญานิพนธ์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534.
- สกล เทียงแท้. ผลการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กชั้นประถมปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนที่ต่างกัน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม รือทกานนท์. การจัดการเรียนการสอนในเด็กผู้ป่วย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอเชีย, 2525.
- สมคิด สกอลสถาปัตย์. ผลของการเสริมแรงสองแบบที่มีต่อการฝึกการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.
- อัจนา ศรีสุรพล. ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่มสัมพันธ์ ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- อัญญรัตน์ จิรรุ่งสฤงคาร. การเปรียบเทียบความเชื่อในอัตลัจิต ปรลัจิต ของนักเรียนที่มีเพศระดับการศึกษาของบิดามารดาและการอบรมเลี้ยงดู ตามการรายงานของตนเองต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.

อดิวัฒน์ พรหมสาขา. ผลของการฝึกการควบคุมตนเองที่มีต่อความถูกต้องในการทําแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ที่มีคะแนนจากแบบวัด 10 เอ อาร์ ต่างกัน.

วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.

อาภา โรจายะ. พฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสภาการศึกษาไทยตามความคิดเห็นของผู้บริหาร พยาบาล และอาจารย์พยาบาล. ปริณิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

อาภา โรจายะ และ สุดสวาท อยู่สมบูรณ์. "พฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลสภาการศึกษาไทย." วิทยาสารพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสภาการศึกษาไทย. 21(1) :

15-20 ; มกราคม - เมษายน 2539.

Brislin, Richard W. and others. Intercultural Interactions : A Practical Guide. 2nd edition. London : SAGE publications. The Publishers of Professional Social Science Beverly Hills, 1986.

Brislin, Richard W. "A Culture General Assimilator : Preparation for Various Types of Sojourners," International Journal of Intercultural Relations. 10 : 215-234 ; 1986.

Chemers, Martin M. "Cross-Cultural Training as a means for Improving Situational Favorableness," Journal of Human Relations. 22(6) : 531-546 ; December, 1969.

Chemers, Martin M. and others. "Effects of Cultural Assimilation Training on Psychological Characteristics of Nurse Students Leadership in Heterocultural Group," International Journal Psychology. 1(4) : 301-304 ; 1966.

- Crockett, Rhonda Kay. "Cross-Cultural Training of Mental Health Professionals and Effectiveness of Services for Ethnic Minority Clients," Dissertation Abstracts International. 32(2) : 486 ; 1994.
- Cunningham - Warburton, Patricia Ann. "A Study of the Relationship Between Cross-Cultural Training, The Scale to Assess World Views, And The Quality of Care Given by Nurses in a Psychiatric Setting," Master Abstracts International. 49(8) : 3102 ; February, 1989.
- Duangduen Lekhyananda. An Exploratory Study of Cultural Assimilator Training for Leaders of Heterocultural Task-Group. Illinois : Master Thesis. University of Illinois, 1966. Memiograph.
- Fiedler, Fred E., Terence Mitchell and Harry C. Triandis. "The Culture Assimilator : An Approach to Cross-Cultural Training," Journal of Applied Psychology. 55(2) : 95-102 ; 1971.
- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education. 5th ed. London : Mc Graw - Hill International Book Company, 1981.
- Goldstein, Donna Lynne. "A Comparison of the Effects of Experiential Training on Sojourners' Cross-Cultural Adaptability," Dissertation Abstracts International. 54(01) : 60 ; July, 1993.
- Gordon, E. and others. "The Effects of Programmed Culture Training upon the Performance of Volunteer medical Teams in central America," Journal of Human Relations. 24(3) : 209-231 ; June, 1971.

- Hollander, Edwin P. Principle and Methods of Social Psychology.
London : Oxford University Press, 1981.
- Landis, Dan and others. "Can a Black' Culture Assimilator' Increase Racial Understanding," Journal of Social Issues. 32 (2) : 169-182 ; 1976.
- _____. "Some Effects of Acculturative Training : A Field Evaluation," International Journal of Group Tensions. 15(1-4) : 68-91 ; 1985.
- Lefcourt, Herbert M. "Internal Versus External Control of Reinforcement : A Review," Psychological Bulletin. 65(4) : 206-220 ; April, 1966.
- Lloyd, Susan. "The Effect of Training Mode on Level Moral Development," Dissertation Abstracts International. 43(9) : 3052 ; March, 1982.
- Ogston, Donald G. and Karan M. Ogston. "Courseling Student in a Hospital School of Nursing," The Canadian Nurse. 38(5) : 53 ; April, 1970.
- Robinsor, John P. and Phillip R. Shaver. Measures of Social Psychological attitudes. Michigan : Ann Arbor Press, 1978.
- Ross, Michael and Garth J.O. Fletcher. "Attribution and Social Perception," in Hanbook of Social Psychology, Volume I Special Fields and Applications. p.73-122. edited by Gardner Lindzey and Elliot Aronson. 3rd edition. New York : New bery Award Records, Inc., 1985.
- Secord, Paul F. and Carl W. Backman. Social Psychology. McGraw-Hill Book Company, 1964.

Solomon, D. and M.I. Oberlander. "Locus of Control in the Classroom."
in Psychological Concepts in the Classroom. p. 119 - 150.
New York : Harper and Row Publishers, 1974.

Strickland, Bonnie R. "Internal - External Control of Reinforcement,"
in Personality Variables in Social Behavior. p.218-279. edited
by Thomas Blass. New Jersey : Hill Scale, 1977.

Triandis, Harry C. "A Theoretical Framework for the more Efficient
construction of Culture Assimilators," International Journal
of Intercultural Relations. 8 : 301-330 ; 1984.

Underhill, Frank Edward. An Application of Social Learning Theory
Using Stakeholder Evaluations to Assess a Cross-Cultural
Training Program for Business People," Dissertation Abstracts
Internation. 51(11) : 3652 ; May, 1991.

Weldon, Davis E. and others. "A Laboratory Test of Effects of Culture
Assimilator Training," Journal of Personality and Social
Psychology. 32(2) : 300-310 ; 1975.

Williams, Lawrence k. "Som Development Correlates of Scarcity,"
Human Relations. 20(1) : 51-65 ; 1973.

Windsor, Ann. "Nursing Students' Perceptions of Clinical Experience,"
Journal of Nursing Education. 26(4) : 150 ; April, 1987.

Yarbro, Mcilveen and Carolyn. Lynette. "An Assessment of The Ability
of the Cultural - General Assimilator to Create Sensitivity to
Multiculturalism in An Educational Setting," Dissertation
Abstracts International. 49(12) : 3642 ; June, 1989.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลเบื้องต้น

คำชี้แจงในการตอบ

คำถามต่อไปนี้ เป็นเรื่องราวบางอย่างเกี่ยวกับตัวท่าน ขอให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อ และตอบตามความเป็นจริงของท่าน

แบบสอบถามนี้มี 6 ข้อ กรุณาตอบให้ครบทุกข้อด้วยการขีดเครื่องหมาย (/) ลงหน้าข้อความที่เป็นคำตอบตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ชื่อผู้ตอบ.....

1. บุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูข้าพเจ้าในปัจจุบัน (ขีด / หนึ่งแห่ง)
 - (.....) บิดามารดา
 - (.....) ญาติ
 - (.....) บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติ
 2. อาชีพหลักของผู้ที่อุปการะเลี้ยงดูข้าพเจ้า (ขีด / หนึ่งแห่ง)
 - (.....) รับราชการ
 - (.....) ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว
 - (.....) รับจ้าง
 - (.....) ทำเกษตรกรรม
 - (.....) อื่น ๆ ระบุ.....
 3. รายได้ทั้งสิ้นของผู้อุปการะเลี้ยงดูข้าพเจ้าประมาณเดือนละ (ขีด / หนึ่งแห่ง)
 - (.....) ไม่เกิน 8,000 บาท
 - (.....) 8,001 - 13,000 บาท
 - (.....) สูงกว่า 13,000 บาท
- รายได้ข้างต้นใช้เลี้ยงคนทั้งหมด.....คน

4. บิดาหรือผู้ปกครองของข้าพเจ้ามีการศึกษาสูงสุดระดับหรือเท่าเทียมระดับ

(.....) ป.1-6

(.....) ม.1-3 (มัธยมศึกษาต้น)

(.....) ม.4-6 (มัธยมศึกษาปลาย)

(.....) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรืออนุปริญญา

(.....)ปริญญาตรี

(.....) สูงกว่าปริญญาตรี

5. บริเวณที่ตั้งที่พักอาศัยของครอบครัวข้าพเจ้าอยู่ใน

(.....) กรุงเทพฯ

(.....) ต่างจังหวัด ในเขตเมืองหรือเทศบาล

(.....) ต่างจังหวัด นอกเขตเมืองหรือเทศบาล

คะแนนผลการเรียนสะสมในชั้นปีที่ 2 ของข้าพเจ้าคือ.....

แบบวัดการปฏิบัติงาน

คำชี้แจงในการตอบ

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความรู้สึกที่ท่านมีต่อตัวท่านเอง ในขณะที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนเตียงรักษาพยาบาล ขอให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อ และตอบโดยใช้ประสบการณ์จริงของท่านเป็นหลัก

แบบสอบถามนี้มี 15 ข้อ กรุณาตอบให้ครบทุกข้อด้วยการขีดเครื่องหมาย / ลงบนเส้น ให้คำตอบตรงกับความรู้สึกและการกระทำของท่านมากที่สุดเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ

ชื่อผู้ตอบ.....

1. ข้าพเจ้ามีความเต็มใจอย่างยิ่ง ที่มีโอกาสดูแลรักษาผู้ป่วย

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

2. ข้าพเจ้ามีความพร้อมที่จะทำงานหนัก เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้มากที่สุดและดีที่สุดในการช่วยเหลือดูแลผู้ป่วย เช่น ความรู้เรื่องโรค และการดูแลตนเองด้านสุขภาพอนามัย การดูแลตนเองขณะป่วย เป็นต้น

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

3. ข้าพเจ้าคิดว่าไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยได้

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

4. ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจที่จะมีโอกาสนช่วยเหลือผู้ป่วยในปัญหาดังต่าง ๆ

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

5. ข้าพเจ้าเห็นว่าการฝึกปฏิบัติงานบนตึกรักษาพยาบาล ช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ
ได้รับผลสำเร็จมากขึ้น

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

6. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการกระทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ป่วยเป็นสิ่งจำเป็น

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

7. โดยทั่ว ๆ ไปแล้วข้าพเจ้าไม่สามารถช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยได้

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

8. ข้าพเจ้ามีความพร้อมที่จะให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพอนามัย และการปฏิบัติตนแก่ผู้ป่วยได้

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

9. ข้าพเจ้ารู้สึกผิดหวังมากเมื่อได้รับมอบหมายให้ขึ้นฝึกปฏิบัติงาน

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

10. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการปฏิบัติงานบนตึกรักษาพยาบาลเป็นสิ่งที่น่ายินดี

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

11. การขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนตึกรักษาพยาบาล ย่อมให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพการทำงานเพียงพอต่อ
การปฏิบัติงานจริง

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

12. ข้าพเจ้าเห็นว่าการฟังบรรยาย อภิปรายและหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับโรคเจ็บป่วยต่าง ๆ และความไม่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติกรพยาบาลเลย

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

13. ข้าพเจ้ายังไม่มีความพร้อมเพียงพอ ที่จะปฏิบัติหน้าที่บนตึกกรักษาพยาบาล

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

14. ถ้ามีโรคาสข้าพเจ้ายินดีที่จะให้ความช่วยเหลือเพื่อตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้ป่วย

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

15. การให้การช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยต้องรับผิดชอบมาก และได้รับผลตอบแทนไม่คุ้มค่า

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

แบบวัดเหตุผลในการตัดสินใจ

คำชี้แจงงานการตอบ

สิ่งที่ต้องการให้ท่านตอบต่อไปนี้ เป็นสถานการณ์ที่สมมติขึ้น การกระทำภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ส่วนมีเหตุผล ซึ่งไม่มีเหตุผลใดถูกหรือผิด มันขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของแต่ละบุคคล ขอให้ท่านอ่านสถานการณ์ในแต่ละข้ออย่างช้า ๆ แล้วพิจารณาว่า ถ้าเป็นท่าน ท่านมีเหตุผลอะไรที่จะตัดสินใจกระทำเช่นนั้น แล้วตรวจสอบกับเหตุผลที่ให้ไว้ข้างใต้สถานการณ์ว่า มีเหตุผลใดตรงกันหรือใกล้เคียงกันกับเหตุผลที่ท่านคิดไว้ล่วงหน้ามากที่สุด ให้ขีดเครื่องหมาย (/) ในช่อง ☐ ข้างหน้าเหตุผลนั้น ๆ ในข้อหนึ่ง ๆ ให้ท่านเลือก เฉพาะเหตุผลที่ท่านเห็นว่าเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจของท่านมากที่สุดเพียงเหตุผลเดียว โปรดตอบทุกข้อ

ชื่อผู้ตอบ.....

1. สมมติว่ามีชายคนหนึ่งขับรถยนต์ส่วนตัวมาตามถนนตามลำพังในเวลากลางคืนเพื่อกลับบ้าน

ระหว่างทางพบเห็นว่า มีผู้ประสบอุบัติเหตุจากการที่รถจักรยานยนต์พลิกคว่ำอยู่ข้างถนน มีชาวบ้านแถวนั้นมุงดูอยู่หลายคน และบางคนบอกมือเป็นสัญญาณให้เขาจอดรถช่วยเหลือ ซึ่งเขาก็ได้หยุดรถให้ความช่วยเหลือนำส่งโรงพยาบาล ถ้าท่านเป็นชายคนนั้น เหตุผลสำคัญที่ทำให้จริงในการกระทำดังกล่าวคือ

- ☐ หวังว่าการลงทุนช่วยเหลือคงไม่สูญเปล่า คงได้รับผลตอบแทนคุ้มค่า
- ☐ คล้อยตามความต้องการของชาวบ้าน
- ☐ กลัวว่าเหตุการณ์จะเกิดขึ้นกับตนเองสักวันหนึ่ง ถ้านิ่งดูตาย
- ☐ ถือเป็นหน้าที่ของสมาชิกที่ดีของสังคมที่จะให้ความช่วยเหลือ
- ☐ ความสงสาร เห็นว่าผู้ได้รับทุกข์ควรได้รับความช่วยเหลือเท่าที่จะช่วยได้
- ☐ ถือหลักว่า ควรเสียสละบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

2. อาจารย์ในวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ออกแบบสอบถามให้นักศึกษาหอพักของวิทยาลัยบอกถึงชื่อของเพื่อนร่วมหอพักที่มีความประพฤติน่าไว้วางใจและไม่น่าไว้วางใจด้านต่าง ๆ โดยไม่ต้องระบุชื่อของผู้ตอบ เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนจากนักศึกษา อาจารย์ท่านนั้นพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่จะระบุชื่อเพื่อนที่ตนเห็นว่ามีพฤติกรรมน่าไว้วางใจเท่านั้น และจะไม่ระบุชื่อเพื่อนที่มีความประพฤติไม่น่าไว้วางใจ

เหตุผลสำคัญที่แท้จริงที่นักศึกษาไม่ระบุชื่อเพื่อนผู้ประพฤติไม่ดีในความคิดของท่านก็คือ

- ถือเป็นหน้าที่ของเพื่อนที่จะต้องปกป้องเพื่อน
 - ความสงสารไม่อยากให้ใครได้รับความเดือดร้อนที่อาจมีขึ้นหรือไม่ก็ตาม
 - เกรงเพื่อนคนอื่นจะเห็นว่าตนไม่รักเพื่อน เพราะเพื่อนส่วนใหญ่ก็ไม่บอก
 - กลัวตนเองจะเดือดร้อนได้รับภัย เพราะถ้าผู้รู้เข้าอาจมาทาร้ายเอาได้
 - เห็นว่าธุระไม่ใช่ ตัวเองไม่ได้รับผลตอบแทนอะไร
 - ถือว่าความรัก ความสามัคคี เป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกัน
3. มีหญิงวัยกลางคนคนหนึ่ง แต่งกายด้วยเสื้อผ้าขาดวิ่น ภูมิทรากคนหนึ่งเที่ยวเดินขอทานในตลาด มีผู้คนบางคนให้เศษเงินเป็นทานแก่ขอทานผู้นั้น

ถ้าสมมติว่าท่านเป็นผู้หนึ่งที่อยู่ในเหตุการณ์นั้น และได้ให้เศษเงินแก่ขอทานใบ เหตุผลที่แท้จริงที่สำคัญที่สุดสำหรับการให้ก็คือ

- เห็นว่าเป็นสภาพที่น่าสงสารจริง มนุษย์ควรมีความเมตตากรุณาต่อกัน
- กลัวตนเองจะต้องตกอยู่ในลักษณะสกปรกอย่างนั้นบ้าง
- ทำตามอย่างคนบางคน ซึ่งเป็นการกระทำที่น่าชื่นชม
- เห็นว่าบุคคลควรจะมีจักแบ่งปันเพื่อลดความเห็นแก่ตัวลงใบ
- เห็นว่าการให้ท่านเป็นการปฏิบัติตามหลักศาสนา
- หวังว่าคงจะได้รับผลคุ้มค่าจากการให้ท่านนี้

4. มีบุคคลบางคน บางกลุ่ม มีความคิดเห็นว่า ระบบสังคม เศรษฐกิจ และการปกครอง ทำให้เกิดปัญหาความทุกข์ยาก และความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคม แล้วก็เข้าป่าทนทุกข์ยากจับอาวุธ เป็นปฏิปักษ์กับฝ่ายบ้านเมือง ทำให้เกิดการรบพุ่งฆ่าฟันกันเองในระหว่างคนในชาติขึ้น แต่ในที่สุดก็มีจำนวนมากที่ออกจากป่ามามอบตัวกับทางราชการ เป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติตามนโยบายของรัฐบาลที่จะไม่เอาโทษกับผู้เข้ามาอมตัว

ถ้าท่านเป็นบุคคลในกลุ่มนั้น เหตุผลแท้จริงที่สำคัญในการตัดสินใจเข้ามาอมตัวก็คือ

- ทนความอดอยากไม่ไหว เสี่ยงต่ออันตราย
- เมื่อเขาตีมา เราก็ดีตอบ เข้ามาอมตัวอยู่สุขสบายกว่า
- เพื่อน ๆ เข้ามาอมตัวกันมาก ทำให้เหมือนเพื่อน
- เพื่อความสามัคคีระหว่างคนในชาติ
- การเข่นฆ่ากัน เป็นความหลงผิด เป็นบาปน่าละอาย
- เห็นว่ามีโอกาสพัฒนาชาติเช่นกัน

5. มีผู้ชาวไทยจากชนวนไม่น้อยที่เข้าบวชในพระพุทธศาสนา เป็นระยะเวลาสั้นบ้างยาวบ้าง ซึ่งแต่ละคนก็มีเหตุผลในการตัดสินใจต่าง ๆ นานา ถ้าท่านเป็นผู้บวชคนหนึ่ง เหตุผลสำคัญที่สุดที่ทำให้ท่านตัดสินใจบวชก็คือ

- การถูกบังคับโดยบุคคลหรือสถานการณ์บางอย่าง
- ต้องการความสุขสงบ
- ปฏิบัติตามประเพณีนิยม
- การชักชวนหรือชักจูงจากผู้ใกล้ชิดสนิทสนม
- การได้ผลประโยชน์ตอบแทนคุ้มค่ากับที่ยอมบวช
- เพื่อความสุขของผู้อื่น

6. ณ ร้านหมอแห่งหนึ่ง วันหนึ่งมีคนไข้ผู้หนึ่งลักษณะท่าทางคล้ายคนร้าย เดินกะเผลกเข้ามาในร้าน ขอให้หมอช่วยผ่าตัดเอากระสุนปืนที่ฝังอยู่ในขาของเขาออกให้ โดยไม่ยอมไปโรงพยาบาลตามคำแนะนำของหมอ ซึ่งหมอก็รับดูแลช่วยเหลือให้เป็นที่น่าพอใจ โดยไม่แจ้งพฤติกรรมที่น่าสงสัยให้ตำรวจทราบ

ตามความคิดของท่าน เหตุผลที่สำคัญทั้งจริงในการรักษาพยาบาลของหมอก็คือ

- หวังจะได้เงินค่ารักษาจากคนเจ็บ ซึ่งคาดว่าจะได้มากพอสมควร
- กลัวคนเจ็บจะมาทำร้ายเอาภายหลัง ถ้าไม่รักษาหรือแจ้งให้ตำรวจทราบ
- ทำตามหน้าที่และจรรยาบรรณของหมอ
- การให้การรักษายาบาลคนเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นอุดมการณ์ของหมอ
- คิดว่าหมอกันอื่น ๆ ก็คงทำเช่นเดียวกันนี้
- ความสงสาร โดยหวังว่าเขาจะตอบแทนบุญคุณให้กับตนเองและสังคมต่อไป

7. บุคคลผู้หนึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลรักษาทรัพย์สินของส่วนรวม ปรากฏว่าเขาได้ลักขโมยหรือแสวงหาผลประโยชน์เป็นของตัวเอง ซึ่งทำให้เขาได้รับการเชื่อถือไว้วางใจมาก ผู้คนต่างให้เหตุผลในการที่เขาปฏิบัติเช่นนั้นต่าง ๆ กัน

ถ้าท่านเป็นบุคคลนั้น ท่านเห็นว่า เหตุผลใดเป็นเหตุผลที่สำคัญที่สุด และน่าจะเป็นเหตุผลที่แท้จริงในการปฏิบัติเช่นนั้น

- ถ้าทุจริตและถูกจับได้ อาจโดนประหารชีวิตก็ได้
- ความภาคภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์ให้ส่วนรวม
- ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- สบายใจที่ไม่เผลอ และได้ทำตนมีคุณค่ามีประโยชน์
- ไม่อยากเสี่ยงกับผลตอบแทนที่ได้รับอยู่แล้ว
- ทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น ทำให้ได้รับการยอมรับ

8. สมมติว่าท่านและเพื่อน ๆ ต่างมีสิทธิ์เลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งหนึ่ง ซึ่งในเขตที่ท่านมีสิทธิ์ลงคะแนนเสียง มีผู้สมัครรับเลือกตั้งหลายคน ท่านได้ทราบว่าการใช้อิทธิพลและอาจมีการทุจริตในการเลือกตั้งครั้งนี้ด้วย เพื่อน ๆ ของท่านส่วนใหญ่พากันไปใช้สิทธิ์ ซึ่งท่านก็ไปด้วย เหตุผลสำคัญที่น่าจะเป็นจริงเกี่ยวกับการใช้สิทธิ์ของท่านคืออะไร

- ทาเพื่อพรรคพวก ถ้าไม่ไปเพื่อน ๆ อาจติเตียนเอาได้
- รักษาสิทธิ์ของตนเอง เพื่อส่วนรวม
- เห็นว่าสมาชิกที่ดีของสังคมไม่ควรนอนหลับทับสิทธิ์
- เกี่ยวกับผลประโยชน์ของตัวเอง
- สบายใจกับการทำตนเป็นประโยชน์แก่สังคม
- กลัวภัยถ้าไม่ให้ความร่วมมือกับผู้มีอิทธิพล

9. ในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง เจ้าของบ้านหลังหนึ่งปลูกมะม่วงไว้ริมรั้ว กิ่งก้านจำนวนหนึ่งของมะม่วงนั้น โผล่พ้นมายังถนนนอกบริเวณรั้วบ้าน มีผลมะม่วงห้อยย้อยออกมาจากรั้วบ้านหลายช่อแต่ละช่อมีผลตกกำลังน่ารับประทาน สามารถเอื้อมมือเก็บได้ไม่ยากนัก

สมมติว่าท่านก็เป็นคนหนึ่ง อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น และมีบ้านอยู่ใกล้เคียงกับบ้านที่มีมะม่วงดังกล่าว เหตุผลใดที่น่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่แท้จริง ในการตัดสินใจไม่เก็บรับประทาน

- สังคมย่อมอยู่ได้เป็นสุข ถ้ามีผู้คนไม่เบียดเบียนกัน
- เราควรเคารพสิทธิ์ของผู้อื่น
- กลัวว่าถ้าถูกจับได้ จะได้รับอันตราย
- ใต้ไม่คุ้มเสีย ไม่อยากเสี่ยง
- ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม
- ไม่มีใครเก็บเป็นตัวอย่างให้เห็น

10. สมมติว่าในการสอบคราวหนึ่ง ท่านทำข้อสอบไม่ค่อยได้ แต่เพื่อนที่นั่งสอบอยู่ข้าง ๆ ท่านนั้น เป็นคนที่เรียนเก่ง มีความรู้ดี เขาเข้าใจในความเดือดร้อนของท่านและส่งกระดาษคำตอบ ให้ท่านดู เหตุผลของท่านในการตัดสินใจว่าจะไม่รับก็คือ

- กลัวว่าถูกจับได้ จะถูกลงโทษ
- ละอายใจตนเอง รู้สึกว่ามันไม่ยุติธรรมกับคนอื่น ๆ
- รู้สึกว่าเสียศักดิ์ศรี เป็นการทลายความภาคภูมิใจของตนเอง
- อายเพื่อน เพราะยังไม่เห็นเพื่อน ๆ เขาลอกกัน
- เคารพกฎระเบียบในการสอบ ซึ่งห้ามไม่ให้ทุจริต
- ต้องตอบแทนบุญคุณเป็นการเสียใจได้ไม่คุ้มเสีย

แบบวัดเหตุการณ์ในชีวิตการเรียนของข้าพเจ้า

คำชี้แจงในการตอบ

แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความรู้สึกที่ท่านมีต่อตัวท่านเอง ขอให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อ และตอบโดยใช้ความรู้สึกที่แท้จริงของท่านเป็นหลัก

แบบสอบถามนี้มี 20 ข้อ กรุณาตอบให้ครบทุกข้อด้วยการขีดเครื่องหมาย / ลงบนเส้น ให้คำตอบตรงกับความรู้สึกและการกระทำของท่านมากที่สุดเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ

ชื่อผู้ตอบ.....

1. ข้าพเจ้าคิดว่าความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลเป็นสำคัญ

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

2. ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าข้าพเจ้าจะได้รับผลอย่างไร จากการที่ข้าพเจ้าช่วยรักษาพยาบาลคนไข้ อย่างเต็มความสามารถ

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

3. ข้าพเจ้ามีความตั้งใจและพยายามทำงานอย่างเต็มที่ แต่ข้าพเจ้าไม่อาจบอกได้ว่าวิถีชีวิตในการเป็นพยาบาลของข้าพเจ้า จะประสบความสำเร็จหรือไม่

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

4. ข้าพเจ้าไม่สามารถจะทำนายได้เลยว่า ข้าพเจ้าจะทำคะแนนภาคปฏิบัติให้เพิ่มขึ้นได้อย่างไร

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

5. ในหน่วยงานของข้าพเจ้า ความขยันขันแข็งในการทำงานเป็นสิ่งที่ไม่สูญเปล่า

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

6. นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการชมเชยจากอาจารย์ว่าทำงานดี เพื่อน ๆ มักไม่เห็นด้วยกับคำชมนี้

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

7. เมื่อข้าพเจ้าได้ส่งงานที่ใช้ความเพียรพยายามอย่างมากกับอาจารย์ ข้าพเจ้าก็หวังว่าอาจารย์จะให้คะแนนสูง

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

8. ขณะนี้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการขึ้นฝึกปฏิบัติงานให้ผลไม่คุ้มค่า

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

9. พยาบาลที่ได้รับการบรรจุในโรงพยาบาลที่ตนเองต้องการ จะมีคุณสมบัติตรงตามระเบียบที่กำหนดไว้

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

10. การเล่นพวกล่นพ้อง และระบบอุปถัมภ์ยังมีอยู่มากในวงราชการที่ข้าพเจ้าเกี่ยวข้อง

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

11. นักศึกษาพยาบาลบางคน ขาดเรียนเป็นประจำ แต่ก็ได้รับการผ่อนผันจากอาจารย์

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

12. ในหลายกรณี ผู้ที่ได้รับคะแนนดีในการทำงาน มีบางคนที่ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นคนที่ทำงานดีและมีนิสัยดี

.....

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
------------	------	--------------	-----------------	---------	---------------

13. บางครั้งข้าพเจ้าทำผิดเพียงเล็กน้อย แต่ถูกตำหนิจากอาจารย์อย่างรุนแรง

.....

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
------------	------	--------------	-----------------	---------	---------------

14. มีบ่อยครั้งที่ข้อเสนอของคน ๆ หนึ่ง มักเป็นที่ยอมรับของอาจารย์ ทั้ง ๆ ที่ข้าพเจ้ามองไม่เห็นความเหมาะสมเลย

.....

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
------------	------	--------------	-----------------	---------	---------------

15. นักศึกษาบางคนมักไม่ถูกลงโทษอย่างรุนแรง ถึงแม้จะทำความผิดร้ายแรง มีผลเสียต่อการปฏิบัติงานมาก

.....

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
------------	------	--------------	-----------------	---------	---------------

16. ข้าพเจ้ามีความตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการฝึกปฏิบัติงานเป็นอย่างดี แต่ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าจะได้รับการพิจารณาความดีความชอบเป็นพิเศษ

.....

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
------------	------	--------------	-----------------	---------	---------------

17. ข้าพเจ้าไม่กระตือรือร้นในการทำงาน เพราะไม่แน่ใจว่าอาจารย์จะใส่ใจความตั้งใจทำงานและผลงานเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการให้คะแนน

.....

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
------------	------	--------------	-----------------	---------	---------------

18. ในการทำงาน ผู้ที่ขยันและทำงานดี จะได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากอาจารย์

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

19. ถ้าอาจารย์ไม่ชอบข้าพเจ้า ก็เป็นสิ่งที่ยากมากที่จะทำให้ท่านกลับมาชอบข้าพเจ้าได้

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

20. ความพยายามและความตั้งใจจริงของข้าพเจ้าจะช่วยให้ข้าพเจ้าได้ในสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการ

.....

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงที่สุด

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เรื่อง

การสร้างมนุษยสัมพันธ์เพื่อคุณภาพชีวิต

คํานว

ชุดฝึกโดยตนเองชุดนี้ ได้สร้างขึ้นมาเพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้มีความสามารถติดต่อเกี่ยวข้องกับและเข้าใจเหตุผลในการแสดงพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ได้รับการฝึกสร้างเหตุผลที่สมบูรณ์ในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจในทักษะหรือความซับซ้อนของความรู้สึนึกคิด ความเชื่อ ค่านิยมหรือการเห็นความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ลดความรู้สึกรังเกียจและความรู้สึกลบกล่อม รวมทั้งการเข้าใจคิดเกี่ยวกับการกระทำของผู้อื่นซึ่งจะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกัน

จึงหวังว่าชุดฝึกการสร้างมนุษยสัมพันธ์ เพื่อคุณภาพชีวิตชุดนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้รับการฝึกที่จะนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตต่อไป

เหตุผลที่ต้องมีการฝึก

ปัญหาหนึ่งของการขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ก็คือบุคคลขาดทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน ฉะนั้นการฝึกทักษะดังกล่าวให้แก่บุคคลที่มีลักษณะการทำงานต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็น การฝึกทักษะด้านนี้มีหลายวิธี การฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมเป็นวิธีหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการฝึกด้วยวิธีอื่น ๆ เพราะเป็นการฝึกที่เน้นการสร้างความรู้ในการสังเกตเหตุการณ์ต่างถิ่น การแสวงหาข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการตีความและการตัดสินใจของบุคคลที่เริ่มเข้าไปในวัฒนธรรมนั้นใหม่ ๆ นอกจากนั้นยังเป็นการฝึกป้องกันมิให้บุคคลนำความรู้ความเข้าใจเดิมของตนไปใช้อย่างไม่เหมาะสมกับบุคคลอื่น เหตุการณ์วิกฤตในชุดฝึกเน้นการสร้างทักษะให้ผู้ฝึกได้ฝึกตนเองและมีหลักในการคิด และการปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ กับคนประเภทต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายโดยไม่จำกัดว่าเป็นคนในวัฒนธรรมใด ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่ดีและเหมาะสมวิธีหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพของบุคคล

จุดมุ่งหมายสำคัญของการฝึกชุดฝึกนี้คือ ให้เข้าใจเหตุผลในพฤติกรรมของผู้อื่น มีความสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา และลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ฉะนั้นการเรียนรู้จากชุดฝึกจึงไม่กำหนดระยะเวลา ผู้ฝึกสามารถเรียนรู้ได้ตามอัตราความสามารถของตน

คำชี้แจงวิธีการฝึก

ชุดฝึกการสร้างมนุษยสัมพันธ์เพื่อคุณภาพชีวิต เป็นชุดฝึกที่มีลักษณะเป็นโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ขอให้ผู้เข้าฝึกดำเนินการตามขั้นตอนตามลำดับดังนี้

(1) อ่านเหตุการณ์วิกฤตซึ่งบรรยายถึงการเกี่ยวข้องของบุคคลกับผู้อื่นในท่านองว่า ใครทำอะไรกับใคร ที่ไหน จงอ่านซ้ำ ๆ เพื่อให้เข้าใจเรื่องโดยตลอด แล้วอ่านคำถามท้ายเหตุการณ์นั้น

(2) เมื่ออ่านเหตุการณ์และคำถามจนเข้าใจดีแล้ว ให้เลือกคำตอบที่ตรงกับความคิดของท่านมากที่สุดเพียงหนึ่งคำตอบ แล้วเปิดไปดูคำอธิบายคำตอบที่เลือกนี้ อ่านคำอธิบายอย่างละเอียด

(3) กรุณาทำตามคำสั่งท้ายคำอธิบายนั้นอย่างเคร่งครัด ท่านจึงจะได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในการฝึกครั้งนี้ และไม่ทำให้เวลาอันมีค่าของท่านสูญเปล่า

(4) ทำเช่นเดียวกันนี้จนครบทั้ง 60 เรื่อง ท่านจะได้รับการฝึกทักษะในการสร้างมนุษยสัมพันธ์อย่างได้ผลดีที่สุด

(5) ขอให้ละเว้นการอ่านหน้าต่าง ๆ ที่ท่านมิได้รับคำแนะนำให้อ่าน จนกว่าท่านจะทำบทฝึกจนในแต่ละครั้ง แล้วจึงใช้เวลาที่เหลืออ่านหน้าอื่น ๆ ที่ท่านสนใจในภายหลัง

ถ้าท่านไม่เข้าใจคำอธิบาย หรือไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร กรุณาถามผู้รับผิดชอบการใช้ชุดฝึกได้ทันที

เรื่องที่ 1 คิมเหล้ากันพลอย

คงศักดิ์ ได้รับมอบหมายให้ไปทำงานที่หมู่บ้านในชนบทแห่งหนึ่ง ในที่นั้นเขาก็ได้รู้จักกับลุงสนั่น ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นและมีอายุแก่กว่าเขาหลายปี วันหนึ่งเขาได้ชวนลุงสนั่นเดินเล่นไปเรื่อย ๆ ภายใหมู่บ้าน เพื่อศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของคนเหล่านั้น เมื่อรู้สึกเหนื่อยจึงหยุดพักและพากันเข้าไปดื่มเหล้าที่ร้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง และได้นั่งคุยกันเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่อง เช่น การพัฒนาชนบท บทบาทของคนในท้องถิ่นในการพัฒนาสังคม และการเมืองในท้องถิ่น ขณะที่ยังคุยเรื่องนี้ค้างอยู่ คงศักดิ์ก็ขอตัวไปซื้อเหล้าเพิ่ม ไม่นานนักเขาก็กลับมามือขวาดือขวดเหล้าและกระดาษดินนั้นคงศักดิ์ก็นึกถึงจุดสำคัญที่เขาต้องการจะเน้นให้ลุงสนั่นเข้าใจ จึงยื่นมือซ้ายที่วางอยู่ไปตบไหล่ลุงสนั่นเบา ๆ 2-3 ครั้ง พร้อมกับพูดเรื่องที่เขาต้องการจะย้ำนั้น ลุงสนั่นผงะตัวออกไปเล็กน้อย และเมื่อทั้ง 2 คนดื่มเหล้าหมด ลุงสนั่นก็ขอตัวอย่างสุภาพ และเดินออกจากร้านไปตามลำพัง ตั้งแต่นั้นมาลุงสนั่นก็ไม่มีการติดต่อกับคงศักดิ์อีก

ท่านจะอธิบายเหตุการณ์นี้ได้อย่างไร

- (1) ในชนบท การสัมผัสบุคคลที่เป็นเพศเดียวกันถือว่าเป็นการแสดงออกทางเพศลักษณะหนึ่ง ลุงสนั่น จึงรู้สึกไม่สบายใจงานการกระทำของคงศักดิ์ (เลือกข้อนี้อ่านต่อหน้า 3)
- (2) การตบ่าบุคคลที่มีอายุมากกว่า ถือเป็นการกระทำที่ไม่สุภาพ การกระทำของคงศักดิ์เป็นการแสดงความไม่เคารพผู้ที่มีอาวุโสกว่า (เลือกข้อนี้อ่านต่อหน้า 4)
- (3) ลุงสนั่นเข้าใจว่าคงศักดิ์เผลอในความร่ำรวยของตน โดยเป็นผู้จ่ายค่าเหล้าเพียงผู้เดียวซึ่งการกระทำเช่นนี้เป็นการดูถูกเขา (เลือกข้อนี้อ่านต่อหน้า 5)
- (4) การที่คงศักดิ์ลุกขึ้นไปซื้อเหล้าเพิ่มขณะที่ยังคุยค้างอยู่นั้น ถือว่าเป็นการดูถูกลุงสนั่น ฉะนั้นทางที่ดีควรเรียกพนักงานบริการยกเหล้ามาให้จะดีกว่า (เลือกข้อนี้อ่านต่อหน้า 6)

- (1) ความจริงตรงกันข้าม การสัมผัสร่างกายเป็นที่ยอมรับในสมาชิกเพศเดียวกัน และไม่ถือว่าเป็นการดูถูกบุคคลที่ถูกสัมผัส ปรารถนาคำตอบข้ออื่นที่ดีกว่านี้ (อ่านหน้า 1 อีกครั้ง)

- (3) ไม่มีข้อความใด ๆ ในเหตุการณ์ที่แสดงว่าเรื่องนี้เป็นปัญหา และโดยทั่วไปแล้วก็เป็นสิ่งที่ปฏิบัติกัน ปรกติเลือกข้ออื่น (อ่านหน้า 1 ใหม่)

- (4) ซื่อนี้อาจจะถูกต้อง บุคคลควรระมัดระวังเกี่ยวกับมารยาทสังคม แต่อย่างไรก็ตามเหตุผลนี้ไม่เป็นสาระสำคัญในเหตุการณ์ ยังมีเรื่องอื่นที่รุนแรงกว่า โรเบิร์ตเลือกคำตอบที่ดีกว่านี้
(อ่านหน้า 1 ใหม่)

ภาคผนวก ค

โปรแกรมการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม

ตาราง 31 การดำเนินการทดลอง

สัปดาห์	วัน	เวลา	กิจกรรม	
			กลุ่มฝึก	กลุ่มไม่ฝึก
1	จันทร์	16.30-17.30	ฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จำนวน 7 เรื่อง	ดูวิดีโอสารคดีเชิง วิทยาศาสตร์
	พุธ	16.30-17.30	ฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จำนวน 8 เรื่อง	ดูวิดีโอสารคดีเชิง วิทยาศาสตร์
2	จันทร์	16.30-17.30	ฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จำนวน 7 เรื่อง	ดูวิดีโอสารคดีเชิง วิทยาศาสตร์
	พุธ	16.30-17.30	ฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จำนวน 8 เรื่อง	ดูวิดีโอสารคดีเชิง วิทยาศาสตร์
3	จันทร์	16.30-17.30	ฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จำนวน 7 เรื่อง	ดูวิดีโอสารคดีเชิง วิทยาศาสตร์
	พุธ	16.30-17.30	ฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จำนวน 8 เรื่อง	ดูวิดีโอสารคดีเชิง วิทยาศาสตร์
4	จันทร์	16.30-17.30	ฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จำนวน 7 เรื่อง	ดูวิดีโอสารคดีเชิง วิทยาศาสตร์
	พุธ	16.30-17.30	ฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรม จำนวน 8 เรื่อง	ดูวิดีโอสารคดีเชิง วิทยาศาสตร์

ตาราง 31 (ต่อ)

สัปดาห์	วัน	เวลา	กิจกรรม	
			กลุ่มฝึก	กลุ่มไม่ฝึก
4	ศุกร์	16.30-17.30	วัดความไวในการรับรู้ระหว่างวัฒนธรรม (ความรู้ความเข้าใจ)	
5 - 12	จันทร์-อังคาร	7.30-15.30	นักศึกษาพยาบาลทั้งสองกลุ่ม ฝึกปฏิบัติงานบนเตียงรักษาพยาบาล	
12	ศุกร์	16.00-17.00	นักศึกษาพยาบาลตอบแบบสอบถาม 1. การปฏิบัติตน 2. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม 3. ความเชื่อมั่นทางกายในตน	

ตาราง 32 แสดงชื่อเรื่องชุดฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่ใช้ในการวิจัยในกลุ่มที่ได้รับการฝึก
(จำนวน 60 เรื่อง)

สัปดาห์ที่	วันจันทร์ (16.30 - 17.30 น.)	วันพุธ (16.30 - 17.30 น.)
1	1. ตี๋มเหล้ากันหนอย 2. การเชิญไปรับประทานอาหารเป็น 3. การสมัครเข้ารับราชการ 4. งานเลี้ยงที่ไม่ประสบความสำเร็จ 5. เขยิบเข้ามาใกล้ครั้งสุดท้าย 6. การอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท 7. ทำงานครั้งแรก	1. สนุกสนานกับการขับรถในเมือง 2. เป็นวันที่พูดแต่เรื่องเงิน ๆ 3. ปัญหาในงานเลี้ยง 4. ผิดผีทำให้เจ็บป่วย 5. โรคภัยเกิดจากกรรม 6. เป็นลูกหนี้หรือเป็นเจ้าหนี้ 7. การต้อนรับแขก 8. ไปเยี่ยมเพื่อนบ้าน
2	1. การถูกเนื้อต้องตัว 2. วันที่น่าจะจากมหาวิทยาลัย 3. เพื่อนบ้านใกล้เคียง 4. อยู่ด้วยกันหรือแยกกันดี 5. แยกจากกรุงเทพฯ 6. งานสังคมที่เป็นกันเอง 7. การพูดภาษาท้องถิ่น	1. โมตรี้จิตของคนชนบท 2. ประสิทธิภาพ 2 ด้าน 3. สินค้าราคาถูกจริงหรือ? 4. โอกาสที่ได้มาพบกัน 5. พนักงานตรวจคนเข้าเมือง 6. พวกเขากำลังนิทานกัน 7. ต้องการรับประทานเนื้อน้ำตก 8. ไปจ่ายตลาด

ตาราง 32 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	วันจันทร์ (16.30 - 17.30 น.)	วันพุธ (16.30 - 17.30 น.)
3	1. ถูกเพื่อนฟ้องว่ามียาเสพติด 2. จินไม่เหมือนกับคนอื่น 3. อาหารเข้าที่ร้านกาแฟ 4. การเสนอเค้าโครงของโครงการ 5. โครงการพัฒนา 6. ทำงานจริง ๆ จัง ๆ หรือทำเล่นสนุกๆ 7. การรวมบริษัท	1. ทางเลือกของผู้จัดการ 2. หน้าที่ของใคร 3. การตัดสินใจของวิศวกร 4. วันเปิดสำนักงานแพทย์ 5. ความเชื่อในไสยศาสตร์ 6. ช่องว่างในการสร้างสะพาน 7. นายตำรวจที่กระตือรือร้น 8. การเรียนรู้โอกาสที่ต่างกัน
4	1. การขาดความร่วมมือ 2. เดินทางดูงานทั่วประเทศ 3. งานที่ต้องอดทน 4. การปรับปรุงการทำงาน 5. พาเขาไปพบพ่อ 6. บ้านนี้มีปัญหา 7. แม่ยายมาเยี่ยม	1. ความสับสนของพยาบาล 2. งานตำรวจมาใช่เรื่องง่าย ๆ 3. การสังสรรค์อย่างเป็นกันเอง 4. ปัญหาการพัฒนา 5. ผิดนัด 6. สอนภาษาอังกฤษ 7. สถานการณ์ที่น่าสงสัย 8. กลับบ้าน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวปานฤดี ปานใจ
เกิดวันที่	24 สิงหาคม 2511
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	54/192 ถ.นนทรี แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพฯ
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	พยาบาลระดับ 5
สถานที่ทำงาน	ตึกวชิราวุธ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2529 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร พ.ศ.2532 พยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย พ.ศ.2539 การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร